

Сборник текстов для перевода

с болгарского языка на русский
для студентов
отделения русской филологии.

София, 2010

**Сборник текстов для перевода с болгарского языка на русский для студентов
отделения русской филологии.**

Составители: Алексиева Татьяна, Василева Светлана, Спасова Римма

София, 2010, 142 с.

Данный сборник является приложением к первой части “Пособия по переводу”, предназначенной для учебного перевода с болгарского на русский язык. Практика показала, что реализация программы по переводу на старших курсах (для студентов-бакалавров и студентов-магистров переводческого профиля) непосредственным образом связана не только с качеством переведенных страниц, – в чем и несомненная помощь и достоинство “Пособия”, – но и с их количеством, чего “Пособие”, в силу своей многоплановости, дать не может. Это количество, в основном, касается двух последних курсов бакалавриата и магистратуры, когда, наряду с обязательным переводом “вглубь”, появляется и необходимость в переводе “вширь” (перевод-пересказ, перевод *prima vista* и др.), причем учитывается количество переведенных страниц. Именно эта необходимость обусловила создание дополнительных материалов для сборника.

Сборник сохраняет одну из основных направленностей “Пособия”: подбор исходных материалов, отвечающих целям и задачам обучения по переводу, а также лексике и грамматике на старших курсах, и расположение по принципу от простого перевода к сложному (с небольшими отклонениями). Его основной целью является обучение работе с оригинальной литературой, что достигается посредством создания прочных умений и навыков перевода с болгарского языка на русский.

В качестве образцов в сборнике представлена и серия текстов, данных в разное время на семестриальных экзаменах.

Почти все тексты подвергались частичной лексической и грамматической адаптации.

СЛОВОТО

Г.Узунов

Краката служат на човека да ходи, да ги клати или да рита (ако е футболист), а понякога и да работи с тях. Главата му служи да мисли с нея или да се прави, че мисли. Носът – да го пъха, дето трябва и дето не трябва. Ръцете – да дава и да взема или само да взема...

Инструментът и машината служат на работника и на занаятчията да произвежда стока, която всички, а понякога и самият той е принуден да купува и употребява.

Оръжието служи на войника да воюва с него, ако стане нужда.

А словото?

Словото служи на човека да изразява своите мисли (или да ги прикрива)...

Словото е оръжие на всички хора, но то е оръжие най-вече на журналистите и на писателите. Единствено с него те си изкарват хляба или (при неправилна употреба) изяждат хляба на другите, пък и своя собствен хляб. Ето защо трябва да го владеят до съвършенство.

Едва ли има нещо по-игриво, по-деликатно и *по-палаво* от словото. То може да значи всичко, може да не значи и нищо. Вземете за пример думата “обещавам”.

Една-едничка дума... понякога прави чудеса... С него неизпълнен план може да стане изпълнен, несъстоятелен отчет може да стане състоятелен... Едно родопско одеяло ще бъде кръстено например “Орфей” и ще струва вече двойно по-скъпичко. Или един най-обикновен салам, кръстен на някакъв баир, ще бъде кръстен на някакъв връх и естествено цената му ще се изкачи.

Голямо значение има изреченото слово. Но понякога още по-голямо значение има неизреченото.

Ужасно е несъответствието между словото и делото.

Отвратително е, когато *хилавото дело се замаскира с водопад от слова*.

Беден човек е онзи, който не владее или който не разбира магията на словото.

Словото е велика сила... За словото са се говорили и писали мъдрости и поговорки: “Казана дума – хвърлен камък”, “Глас народен – глас божи”, “Дума дупка не прави, но за дума могат да те гонят до дупка”...

Понякога за една дума хората са лежали по затвори... или са изгаряни на кладата.

И понеже приехме вече, че словото е оръжие, на края можем да кажем, че и то от време на време трябва да бъде... съхранявано. И непрекъснато подобрявано.

Клатя си краката – бездельничать; *пъхам носи си дете трябва и дете не трябва* – совать нос в свое и не свое дело (куда следует и не следует); *словото служи на човека* – слово на службе у человека; *палав* – шаловливый, озорной; *хилавото дело се замаскира с водопад от слова* – никудышное, никчемное дело прикрывают потоком слов; *казана дума* – *хвърлен камък* – слово не воробей, вылетит – не поймаешь.

ТАЛАНТЪТ

В. Борисов

Талантът е избраник на съдбата. Това разбираме обикновено доста късно, едва когато талантът е реализиран в минало време, когато постиженията му са официално „регистрирани” и признати.

Как да познаем и различим таланта възможно по-рано? Доскоро често се цитираше мисъл на Максим Горки, че талантът е труд, труд и труд – 99 процента труд и 1 процент способности.

Подобно принизяване и вулгаризиране на таланта е опасно – за него и за нас. Та нали хиляди и милиони хора се трудят и трудят... Но как да различим талантите между тях?

Талантът не е просто труд. Талантът е способност, реализирана чрез труд, не чрез труд въобще, а чрез Талантлив Труд. Специфичното в таланта е не толкова склонността да се труди (често посредствеността е изключително трудолюбива), а рядката способност да постигне нещо, недостижимо или трудно достижимо за другите...

Талантът е нестандартен. Той прави не само нови неизвестни неща, но и много известни досега неща, само че по друг начин – по-бърз, по-ефективен, по-изненадващ. Затова често гледат на таланта като на чудак: „*Особняк*, не прилича на другите!”

Нестандартното у таланта слага отпечатък върху целия му живот в ежедневието. Затова талантът е труден за съжителство със стандартни хора (които са грамадното мнозинство). Талантът често е трудният член на семейството, на приятелската група, в професионалната среда. Спомням си думите на поета Георги Джагаров при среща с читатели: „Не се доближавайте до поета, ще се разочаровате”...

Талантът е равнодушен към удобствата, не ги търси, даже бяга от тях. Удобствата не са жителната влага за таланта. За него те са по-скоро блатна вода, в която той като че ли загнива. Яворов бе плодовит, докато живееше самотен в непретенциозна бедна квартира. Лора с любов му подреди комфортен кабинет със стилно бюро, с подострени моливи и луксозна хартия... Не е известно и едно стихотворение от този последен комфортен период от живота на поета.

Вапцаров написа най-прочувствените си стихове като безработен и като ниско платен машинен техник във фабрика.

Иван Вазов пропътува с кон и пеш всички кътчета на България, за да остави най-обемните родни пътеписи и да ни завещае неповторимото „Отечество любезно, как хубаво си ти!“. По-късните писатели, членуващи в „творчески съюзи“, имащи „творчески домове“, ползуващи „творчески отпуски“ и пътуващи с удобни коли, не успяха да ни покажат невероятните красоти на Отечеството.

В Лондонската болница „Сейнт Мери“ видях кабинет-лаборатория на Александър Флеминг, откривателят на пеницилина. Невероятно!.. Новата ера на медицината, ерата на антибиотиците, започва в 1928 г. в тази тясна невзрачна стая, в която няма и чешма. Хиляди други изследователи, работещи по-късно в блестящи удобни лаборатории, *не можаха да надминат ранга на постижението на Флеминг.*

Удобството, разбира се, *не е лошо нещо*. Но, интересно, то няма притегателна сила за таланта. Нещо повече, както споменах, той бяга от удобството, сякаш предусеща в него капан за таланти...

Талантът е мечтател. Той вижда неосъществените неща по-релефно от другите. Бърнард Шоу пише: „Някои виждат нещата такива, каквито са и питат „Защо?“ Аз мечтая за неща, които никога не са ставали и питам „Защо не?“ Талантът е не мечтател изобщо, а последователен мечтател, който ни доказва, че ще стане това, за което мечтае.

Читателят ще възкликне: „Не е ли това ненужно раздуване чертите на таланта?“ Може би... Може би е възможно много по-просто и по-кратко да се напише за таланта. Например: талантът е човек с определена способност, която другите хора не притежават...

Особняк – чудила; *не можаха да надминат ранга на постижението на Флеминг* – не могли превзойти уровень достигнутого Флемингом; *не е лошо нещо* – штука неплохая.

СПАСИТЕЛНИЯТ СМЯХ

Г. Марков

От всичко, което човек би могъл да уважава в характера на своя народ, най-много се гордея с невероятното чувство за хумор на нашия народ. Колко пъти съм се удивлявал как естествено избликва това чувство и колко тясно то е свързано с обществена оценка, изразяване на политически мнения и дълбока народна философия. Мисля си, че това чувство за хумор има нещо общо със забележителното отсъствие на сляп фанатизъм у нашите българи. Фанатици у нас са само глупаците. Колкото и страстно и убедително да

защитавате известна най-вярна и най-съблазнителна кауза, вие ще забележите във вашите събеседници *лека усмивка*, която мълчаливо ви казва: „*Чак пък толкова!*”

Това чувство за хумор винаги е съпроводено със самоирония, самоосмиване и точно тази е посоката, която му дава голямата стойност. Всеки знае да се смее другиму, но се иска характер, за да подиграеш себе си. Още по-забележително е, че в най-тежките времена у нас, при най-жестока и мрачна обстановка, чувството за хумор не само не напусна нашите българи, но сякаш стана главен отдушник на болката и мъката. И нека подчертая, че това чувство не принадлежи на шепа интелектуалци, а *блика от самите недра на народа*. Никъде и никога не съм се смял повече, отколкото в България, където животът така често свири едновременно на струните на сълзите и на смеха...

В предприятието, където работех, почти не е имало ден някой от колегите да не ме запита: „Чу ли последния виц?” Вицовата вълна заливаше постоянно нашите делници. В самото разказване на вицовете се оформиха майстори разказвачи, които никой не можеше да имитира... Не съм в състояние да си спомня дори една стотна от вицовете, които съм чул, но както казах, те най-добре отразяват отношението на широките народни маси към режима...

Но вицовете са само малка част от голямото богатство на народния хумор. *Преиначаването* на рекламни лозунги и заглавия от вестници, на филми и книги, на случки и изказвания, пародирането на думи или пък на стихове и какво ли не още ни разсмиваше всеки ден... В самия делничен живот многосмислените шеги и *иронични подмятания* *валяха като дъжд*. Имаше нещо много здраво и дълбоко в този народен хумор. Мисля, че чрез него народът се самосъхраняваше...

Лека усмивка – насмешка; „*Чак пък толкова!*” – „Ну да! Это уж слишком! Подумаешь!”; *блика от самите недра на народа* – бьет ключом из народных источников; *преиначаване* – переименование; *иронични подмятания* *валяха като дъжд* – иронические намеки сыпались градом.

МОНАСТИРСКА МАГЕРНИЦА

М.Ран

Както знаят повечето от нас, когато имаме гости от чужбина, почти задължително се стига до традиционен български ресторант. Именно така в началото на лятото попаднахме в “Манастирска магерница”, който се намира в бившата къща и градина на първия български литературен критик след Освобождението, Кръстьо Кръстев. Бях идвала преди

три години и пазех спомен за очарователна атмосфера, повече от прилично обслужване и отлична храна – да не говорим за менюто от 31 страници с хумористичните описания на всички ястия. Местата в ресторанта са разделени, следвайки разположението на стаите в къщата, което позволява да се почувствате на гости. Има ... *шиш на въглища*, на който се пекат разни меса, а храната е традиционна (магерница означава куъненското помещение на манастира), но предлага и доста рядко срещани ястия, например “мъжки тиквички срещу развод”. (Не посмяхме да попитаме.) Вечер е добре *да си направите резервация*, особено през уикенда.

Когато седнахме, веднага ни донесоха ... невероятно вкусни и пухкави парчета бял хляб и шарена сол. .. Сервираха и грис, който сервитьорът описа като *специалитета на главния готвач*. Останахме леко изненадани от това посрещане, но сервитьорът ни обясни, че това се прави за “специалните гости” на ресторанта. Започнах да подозирам, че са ме познали и знаят, че пиша рецензии за ресторанти, но прозаичното обяснение дойде със сметката – по 2.50 лв. допълнително на човек.

Както и да е, храната тази вечер беше отлична. Всички си поръчахме плато салати, което включва различни неща: настъргани моркови и зеле, краставици и домати, печени червени чушки, пълнени чушки с катък и чесън, извара с лютив пипер и *стръкчета пресен босилек*. След като ги изядохме, че чувствахме достига заситени, така че решихме да си поръчаме *пъдпъдък в гнездо* – птичето месо беше задушено и сервирано в пръстен от пресни зеленчуци: краставици, маслини, домати, маруля и резени лимон, които представляваха гнездото... Накрая сервитьорът ни препоръча крем карамел за десерт, защото бил току-що приготвен, но ние избрахме тирамису.

Имаше и народна музика, но от телевизора, на който беше включен съответния канал – останах леко разочарована, защото знаех, че понякога има и изпълнители на живо.

Магерница – манастирска кухня; *шиш на въглища* – вертел на углях; *да си направите резервация* – предварително забронировать столик; *специалитета на главния готвач* – фирменное блюдо шефа-повара; *стръкчета пресен босилек* – стебельки свежего базилика; *пъдпъдък в гнездо* – перепел в гнезде.

ЕДИН ЧОВЕК КАЗА “ДОБРО УТРО”

О.Кръстева

Една сутрин в трамвая се случи нещо необикновено.

Хората чакаха на спирката, качваха се, блъскаха се, колкото е необходимо, за да скъсат взаимно копчетата на дрехите си, разтваряха вестници или четяха вестниците на съседите си, ядяха банички или протестираха, че другите ядат. Изобщо всичко вървеше нормално.

На една спирка се качиха много хора.

Трамваят тръгна още преди да са се качили и един човек *увисна на стъпалото*. И вися там цели две минути, *докато другите благоволят да се поотместят*. Човекът влезе в трамвая и каза високо:

– Добро утро!

Сега в традицията на добрия репортаж е да кажем, че този сутрешен поздрав подейства ободрително на всички, че по лицата цъфнаха усмивки и тези, които четяха вестниците на съседите си, престанаха да четат. Не! Не се случи нищо подобно. Хората само погледнаха учудено този, който каза “добро утро“, и някой подхвърли, че има такива типове, които не могат да почнат деня без чашка алкохол.

В този миг именно стана неочакваното.

Някой натисна звънеца за спиране.

Трамваят спря. Ватманът изскочи от кабината си. Контрольорката се засуети, хората се развълнуваха. И престанаха да четат вестниците на съседите си, и престанаха да ядат баничките.

Сгазиха ли някого? Или някой се е хвърлил под трамвая?

Трамваят беше спрял без спирка.

Не от любов, разбира се, защото, както изтъкна една жена, в днешно време *не умеят да обичат до смърт*.

Нямаше сгазен. Тогава?

Кой натисна звънеца за спиране? Кой се осмели да стори това?

– Аз... – каза тихо един съвсем обикновен човек.

– Защо?

– Случаят е тревожен – каза човекът, – непознат гражданин поздрави с “добро утро“, а всички останали се изненадаха.

– Разбира се... – намеси се жената, която твърдеше, че в днешно време няма любов. – В трамвай не се поздравява. Аз зная правилата за доброто държане. В магазин например може да се поздрави, макар че и там никой не казва “добро утро“.

– Спряха трамвая заради едно “добро утро“ – почнаха да протестират гражданите. – Има хора наистина съвсем лишени от възпитание!

Не се безпокойте, драги читатели, цялата тази история е съвсем измислена. Може ли да спре трамваят заради някакво “добро утро“. Времето е скъпо, ние вървим напред, макар някои хора да твърдят, че доброто държание с “смазка на колелата“, която улеснява движението напред.

Трудно е да се определи какво е “добро държание“. Може би то е като *добре скроена дреха, която приляга на човека, но не прави впечатление*. А може би е нещо, с което... другите не ни пречат. При все че има случаи, когато доброто държание може да навреди на обществото – ако от деликатност се съгласите да заемете висок пост, за който нямате никакви данни. И още някои други подобни дребни случаи.

По въпроса за доброто държание може да се спори, защото за електроника и биохимия не всеки може да говори, но всеки е специалист да възпитава... себеподобните си.

Човек е събирателно от взаимоотношения, повече или по-малко сложни – отношения към този, когото обича, и онзи, когото... не обича, към този, с когото живее, и онзи, с когото е далеч; към общество и природа, книги и музика. Всички тези взаимоотношения по един или друг начин влияят на държанието му.

Увисна на стъпалото – повис на подножке; *докато другите благоволят да се поотместят* – пока останалите не соблаговолят потесниться / пройти вперед; *трамваят беше спрял без спирка* – трамвай внезапно остановился; *не умеят да обичат до смърт* – не умеют любить, жертвуя собой; *добре скроена дреха, която приляга на човека, но не прави впечатление* – одежда хорошего покроя, которая человеку к лицу, но не бросается в глаза.

ТРИДЕСЕТ И ДЕВЕТИЯТ

Б.Априлов

Сега вече всичко е факт. Аз си купих обувки. В деня на покупката обиколих 7 магазина, мерих 39 чифта обувки, запознах се с 18 продавачки (три с приятна външност и девет под равнището на нормалната женска красота у нас, от които две доста учтиви).

Отначало проявих леко, почти нехайно отношение към покупката.

– Искам едни мъжки обуца! – казах в първия магазин.

Продавачката ми показа два чифта обувки с думата “последните“ и аз отвърнах:

– Нима имам вид на човек без вкус!

А тя рече:

– Не.

В следващия магазин *започна голямото обуване и събуване*. Харесах си едни, но те бяха 44 номер. Поклатих отчаяно глава.

– Все пак премерете ги! – покани ме продавачката. – Номерът не е гаранция.

– Защо? – запитах аз.

– Номерата са малко объркани.

Изпълнен с оптимизъм, пъгнах крака си в номер 44. В тази обувка моят умерено голям крак се чувстваше като в *празен оперен салон*. Поисках да ми дадат 42 номер. Той по нищо не се отличаваше от 44.

– Дайте ми номер 41!

Пъгнах крака си в тези обувки и завиках:

– Идеално! Завийте ми този чифт.

Продавачката обаче ме помоли да пробвам и лявата обувка.

– Защо? – запитах аз.

– Имам си съображения.

Премерих левия крак. Той за нищо на света не искаше да влезе.

– Има разлика! – прошепнах учудено аз.

– Има я!

Сбогувах се и излязох.

Започна се дълго скитане от магазин в магазин. Привлечени от отчаяните ми вопли, с мене тръгнаха няколко души, които съчувствено ми помагаша в избора и в меренето.

В осмия магазин видях с ужас, че петата на съвършено новия ми чорап е вече протрита. Реших се на отчаяна постъпка: да купя или да умра.

Щастливец излезе 39-ият чифт, който примерих този ден. Едната обувка бе 43 номер и ми прилепна. Но другата!.. О, другата не пожела да прилепне!.. Наведох уморено глава и като се изправих, срещнах милия поглед на продавачката. В очите ѝ имаше сълзи.

– *Ще направя нещо, което е противно на практиката!* – каза тя. – Ще ви дам една лява обувка от номер 44.

Поех с трепет обувката. Публиката, която ме наблюдаваше, притаи дъх. Един пенсионер със зелено шалче се наведе към мене и ме обу. Последва ново мълчание. *Погледите нитаха*: да или не?.. Моят поглед отвърна “да“ и в магазина се чу победоносно “ура“. Платих и помъкнах благородната публика в близката сладкарница да я почерпя по случай победата.

Вече си имам доста прилични обувки, десният ми крак носи номер 43, а левият – 44, но не е изключено дефектът да е у мене.

Тридесет и деветият – (здесь) тридцать девятая пара (обуви); *започна голямото обуване и събуване* – началась великая примерка ботинок / туфель; *празен оперен салон* – пустой зал оперного театра; *премерих левия крак* – померял ботинок на левую ногу; *ще направя нещо, което е противно на практиката* – я сделаю для вас исключение; *погледите питаха* – во взглядах читался немой вопрос.

МОЕТО ПЪРВО ЛЯТО

Е.Манов

I

Третият етаж на една голяма кооперация близо до *Орлов мост*. На вратата – картонче с две фамилни имена в множествено число и едно в единствено: Радева. Подир всяко име заповедта “Звънете” и съответно цифрите 1, 2, 3.

Мама натисна копчето три пъти. Лице на възрастна жена, бледо и съсредоточено, *се появи на откритата врата*. Лицето се усмихна, вратата се отвори широко.

– Заповядайте, госпожо.

...За втори път влизах тук и все не можех да свикна с това обръщение, макар шивачката да го произнасяше с голямо достойнство.

Стаята ѝ, жилище и работилница едновременно, беше в самото дъно на коридора. Питах се как спи тук тази жена. Човек можеше да се задуши сред тия накачени по стените и по гардероба рокли, блузи, поли. Останалото пространство се заемаше от една маса за кроене, широка и... лакирана, шевна машина и легло, покрито с жълт юрган.

Балната ми рокля висеше отдясно на огледалото. Докато мама и шивачката си приказваха за времето и разглеждаха модни журналы, аз облякох роклята. Даже имах време да се огледам: бяло копринено трико, *пронизано от златни нишки*, голи *мършави ръце* и едно мургаво чипоносо лице най-отгоре. От огледалото ме гледаше някакво чуждо момиче. Хм, симпатично момиче все пак – въпреки чипия нос и правите, не твърде изящни вежди. И което беше най-важното, роклята много му отиваше...

– *Хубаво нещо е младостта*, нали, госпожа Вера? ... Ще бъдете най-хубавото момиче на бала – каза Радева.

Това вече се отнасяше до мене. Поизчервих се и ме досмеша. Роза също си бе ушила тук балната рокля и шивачката ѝ бе направила същия комплимент. Но Роза наистина беше най-хубавото момиче измежду нас.

Орлов мост – Орлиный мост; *появи се на откренатата врата* – показало се в проеме откритой двери; *пронизано от златни нишки* – прошито с златна нишка; *мършави ръце* – (здесь) худющие руки; *хубаво нещо е младостта* – молодост – прекрасная пора.

II

Семейството на Киви живееше на полутаванския етаж в една от ония стари къщи между Перловската река и булевард “Толбухин”, които отдавна подлежаха на събаряне. Давид, като бъдещ архитект, се беше произнесъл, че с тия сгради ще изчезнат и последните образци на безвкусния, побългарен барок. Но стаичката, дето Киви спеше с двете си брачета близнаци, имаше *една чупка на тавана* и прозорецът ѝ гледаше в две стари липи на двора. Това ни привличаше тук. Привличаше ни и цялото семейство. То живееше просто и дружно и като че излъчваше някаква весела топлина, която всички усещахме. Бащата, един четиридесетгодишен Киви, виждахме рядко. Той беше електротехник, работеше в някаква аварийна служба и често пътуваше из провинцията. Майката, дребна, слабичка женица, всякога ни посрещаше радушно и ни черпеше с вишнево сладко – май че го вареше само за гостите на Киви. Присъствувах веднъж на една негова възпитателна лекция.

– Хайде, бягайте да играете – каза им той. – По-напред *оставете ластичките*, врабците не обичат да се целят в тях... Второ, ако ще се биете, бийте се, *но си вършете работата без патърдии*... Ясно ли е? Свободни сте.

Киви беше свил вежди, а те го гледаха като хипнотизирани. Когато изхвъркнаха навън, Киви въздъхна:

– Опасни мъжлета. Научих ги да се боксират, *та си взех белята*...

Този път отвори майка му. Като ни позна, тя ни се усмихна и разтвори вратата до края.

– Кирчо, посрещай гости... Заповядайте, момичета.

В антрето миришеше на пържен лук. Киви се появи бос, по риза, с някакъв стар панталон, наследен навярно от баща му.

Побългарен – българизиран; *чупка на тавана* – излом на постолке; *оставете ластичите* – оставте рогатки; *но си вършете работата без патърдии* – но толко чур без лишнего шума / крика; *та си взех белята* – накликал беду на свою голову.

III

...Не ми се спеше никак тази вечер. Съседският Петьо отдавна бе мирясал, пианото на долния етаж вече не се обаждаше, а аз все стоях до отворения прозорец. Вслушвах се в шумовете на София. Недалеч, по “Граф Игнатиев”, глухо изгромоляваше късен трамвай. *Откъм градинката* при църквата “Свети Седмочисленици” още се чуваше говор и *жуужене на летни кънки* по асфалта. На булеварда, който също не се вижда от моя прозорец, *начесто изсъскваха гумите на леки коли*. После за известно време настъпваше ... тишина.

Стана ми хладно и самотно. *Наведох се навън* и погледнах прозореца, който е до моя. *Там светеше*. Измъкнах се тихичко от стаята, както си бях по пижама, и почуках на вратата на татковия кабинет. *Почуках три пъти с нокът, по котешки*. Това си е наш сигнал с татко, аз винаги чукам по тоя начин и чакам да чуя гласа му: “Влизай...”, или пък “Остави ме на мира”. Впрочем, откакто пораснах, пък “остави ме на мира” бе заменено със “*Като свърши, ще ти се обадя*”, което, разбира се, *по-малко засяга достойнството ми*.

Този път и след второто почукване никой не се отзова. Отворих вратата и надникнах. Вътре всичко плуваше *в синкави пластове дим и книгите, натъкани по рафтовете чак до тавана, се задъхваха...*

Естетсвено, първото нещо, което привлече вниманието ми, бяха не книгите и кушетката, а една едра бяла ръка върху черния лак на бюрото. Ръката... лежеше на един бял лист, наполовина изписан със зелено мастило. Ръката спеше. Спеше и главата, положена върху нея. Малко настрани, върху дебел разгърнат том, спяха и очилата в кафяви рамки.

Понечих да се оттегля тихичко, както бях дошла, но спящата група се размърда. Главата се вдигна, *ръката мина по сивите коси и ги разбърка* още повече. После се протегна за очилата и след миг всичко си беше на мястото.

– Влизай, Ли.

Той запали цигарата и смукна дълбоко, тъй че на слабото му лице се образуваха две тръпчинки.

– Момиче, *на какво дължа тая късна визита?*

Откъм градинката – со стороны скверика; *жуужене на летни кьнки* – жужжание роликов; *начесто изсъскваха гумите на леки коли* – често раздавался свист шин машин (автомобилей); *наведох се навън* – я высунула голову на улицу; *там светеше* – в комнате горел свет; *почуках три пъти с нокът, по котешки* – я поскреблась в дверь, как кошка; *като свърша, ще ти се обадя* – когда я закончу, я тебя позову; *по-малко засяга достойнството ми* – меньше задевает (оскорбляет) мое самолюбие, ущемляет мое достоинство; *в синкави пластове дим* – в синих клубках дыма; *книгите, натъкани по рафтовете чак до тавана, се задъхваха* – книги, которыми были забиты полки до самого потолка, задыхались; *ръката мина по сивите коси и ги разбърка* – рука прошла по седым волосам и взлохматила (взъерошила) их; *на какво дължа тая късна визита?* – чем я обязан столь позднему визиту?

БАЙ РАШКО

А. Гуляшки

Една ранна сутрин, три дена преди Нова година, бай Рашко почука на вратата ми.

– Заповядай, бай Рашко! – поканих го да влезе.

– Аз няма да те притеснявам, ама ти събирай багажа си и излизай.

Помълчах, после рекох:

– Значи тъй... – И се усмигнах или поне направих усилие да се усмигна. Но *вътрешно едно отчаяние ме прониза като електрически ток: “Сега накъде?”*

Да се живее зимно време в *дъсчена барака* не е удоволствие, но пред перспективата да останеш бездомен, “на улицата”, е повече от блаженство. Разбира се, блаженство е да имаш покрив над главата си, когато *навън прехвърча сняг и вятърът вие на умряло*.

– Намерил съм ти прилична квартирка при едни стари хора! – каза бай Рашко. Той беше доловил смущението ми навярно и затова побърза да ми обясни, че *нещата не са толкова черни*, колкото си ги мисля.

– О, благодаря! – рекох. – Макар че и тук не ми беше толкова зле! Освен това – продължих – аз очаквам да се открие свободно място в студентското общежитие!

– Когато туй място се открие, нищо не ще ти пречи да го заемеш! – *Той се усмигна под мустак* и поклати глава: - Вие, Евтимовците, сте чудни хора...! И като се давите, пак викате, че всичко ви е наред!

Може би беше прав, но над тази фамилна черта нямах време да се замислям – бай Рашко искаше да пренесе багажа ми, преди да отиде на работа.

Стаичката беше мансардна, но светла, гледаше над Львовия мост. Стопаните ѝ, баба и дядо, имаха син в Либия, крановик, щеше да се завърне след четири години. Те спяха в съседната стаичка, а деня прекарваха в кухнята. Не придирияха за висок наем, но държаха да им купувам туй-онуй от пазара – сградата беше стара, шестетажна, с високи и стръмни стълби, ако ги изкачваха всеки ден, кой знае дали щяха да дочакат сина.

– Ще ви услужвам – рекох им, – като да сте мои дядо и баба. Освен това – добавих – аз обичам да ходя на пазар и да стоя по опашки.

Беше истина. Изпитвах удоволствие да върша нещо, което не беше свързано... с машините и квантовата физика....

Като слязохме от мансардата, бай Рашко ми рече:

– Добре, че този въпрос се уреди. Сега хем ти няма да студуваш, хем аз няма да треперя!

Вътрешно едно отчаяние ме прониза като електрически ток – в душе отчаяние меня пронзило, словно электрический ток; *дъсчена барака* – дощатый сарай; *навън прехвърча сняг и вятърът вие на умряло* – на улице порошок снежок и воеет ветер; *нещата не са толкова черни* – все не так уж плохо, как...; *той се усмихна под мустак* – он улыбнулся в усы.

КВАЛИФИЦИРАНА ПОМОЩ

П. Неделкин

Някакво дългокосо момче разби прозореца на госпожа Петрова, живееща на първия етаж. Видяла го да се отдалечава след погрома, тя извика след него:

– Ще ми паднеш! Наистина *ще ми паднеш някой ден в ръцете и дълго ще ме помниш!*

– Съмнявам се – отвърна момчето, – не си въобразявайте, защото не ме познавате.

Госпожа Петрова сръчно изтича пред жилищния блок и подгони хлапака по улицата.

– Браво! – извика предизвикателно той и хващайки се за плочата на насрещния гараж, като котка се изкачи отгоре.

Изменяйки посоката на преследването, госпожа Петрова се спъна в бордюра и падна.

– Нали ви предупредих да се откажете от намерението си! – съчувствено рече момчето, гледайки я отвисоко.

Привечер, седейки на пейката пред блока с превързано коляно, госпожа Петрова се хвалеше:

– Той наистина ми беше в ръцете, дори го хванах с лявата ръка, а с дясната...

– Напразно! – каза мъжът, седнал на края на пейката.

– Защо пък не? – удивено попита жената. – Само след секунда щях да му изтегля ушите, но *келешът му с келеш* ме ритна в крака и аз паднах, а той избяга.

– Ето виждате ли! И защо е трябвало да го гоните? – отново се обади мъжът. – Аз съм педагог с дълъг стаж и повярвайте ми зная какво говоря. С децата трябва да бъдем тактични и внимателни...

– Може би имате право! – с въздишка каза госпожа Петрова и отмести наранения си крак.

– Като специалист ще се радвам да помогна! – каза мъжът и си тръгна.

След два дни всички обитатели на пейката знаехме, че последствията от произшествието бяха благоприятни за госпожа Петрова.

–Този *калпазанин* обеща да се поправи – разказваше ни тя, - дори ми поиска извинение и обеща това да не се повтаря.

– Педагогът ли помогна?

– Естествено, без неговата помощ едва ли бих могла да се справя.

– Наистина към децата трябва да имаме специален подход! – обади се съседката Иванова.

– Ооо, учителят подходи великолепно!

– И какво каза на момчето? – попита Иванова.

– Нищо, говорих аз!

– А учителят?

– *Той го издебна изотзад* и му държеше ръцете, докато го натупах здравата!

Ще ми паднеш някой ден в ръцете и дълго ще ме помниш – когато-нибуде доберусь я до теб / ты мне попадешься и запомнишь меня на всю жизнь; ***келешът му с келеш*** – паршивец етакый / мерзавца кусок; ***калпазанин*** – бездельник / разгильдяй / лоботряс; ***той го издебна изотзад*** – он подкрался к нему сзади.

ГАРВАНЪТ

Е.Манов

Двама стари хора, мъж и жена, изкачваха стълбите към третия етаж. И двамата бяха минали шестдесетте, но мъжът още *се държеше изправено*. Лицето му със сини бистри очи на човек, който никога не е пил и пушил, изглеждаше странно младо. В старичкото си сиво габардинено палто, *поизлъскано на реверите* и на лактите, със старомодната широкопола

шапка на главата и белите коси, с израза си на непринуденост и скромно достойнство, той напомняше бивш учител или среден чиновник, привикнал да цени мисълта и думите си. С дясната ръка той подкрепяше жена си, в лявата държеше малък куфар.

Жената имаше уморените тъмни очи на майка, отгледала децата си, и изглеждаше по-възрастна от него. Тя пристъпваше бавно, тежко дишаше, но не се опираше твърде на ръката му; *гледаше да не му тежи*. Дори на два пъти направи опит да освободи лакътя си, но той всеки път го задържаше, поглеждайки я със строга нежност. *Той беше светлокож и сух, тя – мургава, широколика*. Въпреки тази *очевидна разлика* двамата твърде много си приличаха – в погледа, в движенията, в усмивките. Бяха като две камъчета, които бързите води на реката дълго време са влачили, *докато са очутили всичките им ръбове, огладили са ги*, придали им еднакъв цвят и форма. Жената също бе облечена в сиво манто и това увеличаваше приликата им.

На втората площадка между етажите те спряха да си починат. Мъжът издърпа за верижката големия си джобен часовник, погледна го. Той бе оставил куфара до краката си и угрижено гледаше побледнялото лице на жена си.

– Как мислиш, дали ще го заварим? – попита жената.

– *Че къде ще е*, сега е вече девет – рече мъжът.

– Два месеца да не ни пише, това не е било – въздъхна жената и гледаше нетърпеливо нагоре по стълбите. – Дано нещо не му се е случило.

Той я потупа по рамото и се опита да изобрази на лицето си безгрижие:

– Хайде, не се тревожи, вредно е за тебе... И колко пъти ти повтарям: ако имаше нещо лошо, Панчо щеше да ни пише.

Но жена му не го дослуша. С неочаквана енергия се устреми по стълбите и той побърза да я настигне, за да я хване подръка. *Той имаше твърд и храбър вид*, но когато двамата застанаха пред познатата врата на третия етаж, не се осмели пръв да натисне черния бутон на звънеца. Позвъни жена му.

Чакаха, затаили дъх. Измина половин минута, *докато отвътре се чуят шляпащи стъпки*, и едва сега двамата се спогледаха: те се усмихваха, лицата им светеха и това ги накара да се усмихнат още по-широко.

Държеше се изправено – изгледал статным; *поизлъскано на реверите* – лоснившееся на лацканах; *гледаше да не му тежи* – старалась не быть ему в тягость / не обременять его; *той беше светлокож и сух, тя – мургава, широколика* – у него было бледное, исхудалое лицо, а у нее – смуглое, с широкими скулами; *очевидна разлика* –

бросающа се в глаза разлика; *докато са очурили всичките им ръбове, огладили са ги* – пока не загладили их остри углы / не отшлифовали их; *че къде ще е* – а где же ему быть; *той имаше твърд и храбър вид* – он выглядел решительным и смелым; *докато отвътре се чуят шляпащи стъпки* – пока из квартиры не слышались шаркающие шаги.

ЗАВРЪЩАНЕ

В.Свинтила

На вратата *се позвъни силно*. Христо тъкмо се готвеше да си ляга. И се ядоса: “*Кой ли иде по това време?*” Но понеже се позвъни втори път, силно и настойчиво и сякаш вече с някаква тревога, Христо побърза да отиде за да отвори. Най-напред запали лампата на *външното стълбище*, след това *затърси по джобовете си* ключовете. Посетителят, от когото го делеше само тънката врата, бе притихнал. Когато Христо отвори вратата, *той се смая*: на вратата стоеше Стефания.

– Мога ли да вляза? – каза някак си бързо и тревожно тя. – Няма ли да ме поканиш?

Христо се поколеба един миг. Явно нещо се бе случило с нея. Трябваше да я приеме, а и от друга страна трябваше да си ляга рано, защото до завода, където беше юриконсулт, имаше *повече от час път*.

Не, *нямаше как, трябваше да я пусне да влезе*.

Стефания бе облечена в един шлифер, не твърде нов и малко позацапан. И освен чантичката си не носеше нищо друго. Бе още така хубава, висока и с гъсто къдрава руса коса, големите ѝ сиви очи имаха своята бадемовидна форма, сега сякаш по-подчертана.

Стефания бе негова бивша съпруга. Цели петнадесет години се бяха водили заедно и бяха много доволни от съжителството си – и двамата. Нямаха деца, защото Стефания не можеше да има. Но се бяха примирили. Бяха *запалени* туристи и скиори, летуваха на палатка в Пирин, прекарваха съботните и неделните дни през зимата в Рила. Христо бе страстен фотограф, правеше невъобразимо количество *снимки от планината*, които слагаше в големи албуми. И освен това събираше планински кристали.

И един ден, неизвестно защо, Стефания дойде и му каза, че го напуска. Омръзнало ѝ всичко: планината, ските, кристалите, фотографията.

Христо какво ли не прави да я задържи, но тя не поиска. Каза само: “Ти си много добър човек и не заслужаваш този номер, но понякога става така”. И това бе цялото обяснение.

Позвъни се силно – громко позвонили; *Кой ли иде по това време?* – кто пришел так некстати/ не вовремя?; *външно стълбище* – лестничная площадка/ клетка; *затърси по джобовете си* – стал шарить по карманам в поисках; *той се смая* – он изумился/ пришел в изумление; *повече от час път* – больше часа езды; *нямаше как, трябваше да я пусне да влезе* – другого выхода не было (делать было нечего), нужно ее впустить; *запален* – заядлый, страстный; *снимки от планината* – фотографии с видом гор.

БЯГСТВОТО НА ГАЛАТЕЯ

Е.Манов

I

Като всяко хубаво преживяване пътуването завърши твърде бързо. На созополския пристан Филип стъпи с последните пътници и след малко *стисна сухата жилеста ръка на бай Ставри*, в чийто дом вече бе леговал на два пъти.

– Добре дошъл – каза бай Ставри с ласкавото равнодушие на старите хора. – *Какво така самичък?*

– *Так се случи*, бай Ставри... Значи, все пак получи телеграмата ми? Бях забравил адреса ти.

– *Хе, мене тука и кучетата ме познават* – засмя се дрезгаво бай Ставри. – Къде ти е булката?

– Остана в София – каза Филип.

Бай Ставри го погледна, но не запита повече нищо. Той не бе се променил. Същата дребна, *превита в плещите фигура*, същото лице на византийски светия, *набраздено от ветровете и от годините*, същите работни панталони и палто от син *док*, добили вече червеникав оттенък. И *кедровата луличка между зъбите* – *той рядко я палеше*, но тя винаги си стоеше там. Филип сложи ръка на рамото му.

– А ти се държиш, не старееш.

– Ами, държа се... Не ме бива за нищо, пенсия ми дадоха. Ей тъй, *въртя се из пристанището като лодка без кърма*.

– Не е лошо – усмихна се Филип. – Къде ще ме настаниш?

– Как къде? У нас, в твоята стая.

Късата уличка с липите ги изведе от пристанището и те свиха нагоре, по главната улица на градчето. Филип измъкна цигарите си и запали, без да се сети да предложи на спътника си. Тук той помнеше всичко: вехтите двуетажни къщи с *дюкянчета* на долния кат, будката за лимонада и закуски отдясно, пощата отляво, старите дъсчени стрехи.

Филип обичаше старата част на града, истинския Созопол. Тук морето надничаше от всяка пролука между потъмнелите дървени къщи. Главната улица имаше едно-две разклонения, останалото бяха тесни, криви улички, по които трудно биха се разминали двама души. Тук миришеше на простор, на риба и на древност и човек се отдалечаваше сякаш от времето си, за да погледне на него с по-мъдри очи. Тук живееха чернооките потомци на онези предприемчиви гръцки мореплаватели, които тръгнали преди векове да дирят Колхида, а спрели на този бряг. Мястото било достатъчно далечно и неизследвано, за да повярват, че тук е скрито златното руно...

Домът на бай Ставри се намираще над самото море, обърнат с прозорците си към малкия залив. В *дъното на залива* се жълтееше градският плаж. *Обишита с почернели дъски*, нагъната и смачкана като козирка на стар каскет, къщата приличаше на наблюдателница. Под стряхата седяха старата Ставревица, едно момиче на осемнадесет-деветнадесет години и едно малко момче и плетяха рибарска мрежа.

Филип поздрави. Момичето стеснително *прикри* босите си нозе *с полата на роклята*, после стана. Старата *се понадигна*, подаде ръка, като се усмихваше с очи:

– Толкоз време не си идвал насал.

– Три години, бабо Анастасийо.

– Е, не са малко.

– За старите много, за младите малко – рече бай Ставри и кимна към момичето. –

Познаваш ли я?

Филип се вгледа в момичето. Имаше нещо познато в чертите му, но той никак не можеше да си спомни къде беше го виждал.

– На големия, на Георгиос щерката – засмя се бай Ставри.

– Клео?

– Аха, Клеопатра.

– Гледай ти! *Че тя е станала мома за женене*.

– А пък аз веднага ви познах – каза Клео. – И леля Вера помня, и малкия. Защо не ги доведохте?

– Те отидоха на планина – отвърна Филип и *усети* противно *покачване на кръвта в главата си*. Сети се със закъснение, че на бай Ставри бе казал друго. – *Ловя се на бас*, че това е Панчо.

– Клео, какво стоиш, вземи куфара на човека – каза баба Анастасия.

– Благодаря, сам ще си го занеса – каза Филип.

Следван от бай Ставри, той влезе в тъмния вход и *взе на три-четири стъпки* тясната дървена стълба. Една червеникава котка отскочи от нозете му и побягна нагоре и когато бай Ставри отвори вратата на стаята, побърза *да се шумугне* вътре.

– Заповядай – каза бай Ставри. – Почини си от пътя. Ако искаш да се измиеш, чешмата е долу, в кухнята.

– Знам – каза Филип. – Всичко помня.

Бай Ставри го погледна с усмивка и затвори вратата. Филип остави куфара си зад леглото и бавно огледа стаята. Той наистина помнеше всичко: масичката до прозореца с ленена покривка и голямата като слоново ухо раковина, която служеше за пепелник; двата “виенски” стола, покрити с кръгли плетени възглавнички; пружинено легло с *кувертюра*... Всичко си беше по старому и само подът беше застлан с нов евтин килим на сини *шарки*, а на прозореца отвън имаше *сандъче с мушката*. Прозорецът беше един и *по ъглите на стаята винаги се събираше дрезгавина*. Потъмнялата икона на свети Никола Чудотвореца гледаше сурово към вратата, отдето столетия наред се бяха завръщали рибари.

Филип дълго стоя сред стаята, потънал в тишина и спомени, и не усети котката, *която се потърка в нозете му*.

Отиде до прозореца и го разтвори. В стаята веднага нахлу *ехтежът на морето*. Върна се до леглото, погледа го един миг и, без да се съблича, просна се върху покривката...

Котката скочи на кревата и той със затворени очи прокара длан по *топлата ѝ козина*.

Постепенно се унесе в сън, овладян от смътното чувство, че е стигнал най-сетне края на дълъг път.

Стисна сухата жилеста ръка на бай Ставри – пожал сухую жилистую руку дяд(юшк)е (деду) Ставрию; ***какво така самичък*** – что же ты один-то; ***така се случи*** – так уж получилось; ***хе, мене тука и кучетата ме познават*** – ха, меня здесь каждая собака знает; ***превита в плещите фигура*** – ссутулившаяся фигура; ***набраздено от ветровете*** – изборожденное ветрами; ***кедрова луличка между зъбите*** – кедровая трубка в зубах; ***той рядко я палеше*** – он редко ее раскуривал; ***док*** – плащевая ткань; ***въртя се из пристанището като лодка без кърма*** – верчусь / кручусь на пристани, как лодка без кормчего/рулевого; ***дюкян*** – лавка; ***пролука*** – щель, расщелина; ***в дъното на залива*** – в глубине залива; ***обшита с почернели дъски*** – обитая почерневшими досками; ***прикри с полата на роклята*** – прикрыла подолом платья; ***понадигна се*** – привстала; ***че тя е станала мома за женене*** – да ее уже замуж пора выдавать / она уже девушка на выданье;

усети покачване на кръвта в главата си – почувствувал прилив крови к голове; *ловя се на бас* – бьюсь об заклад, держу пари; *той плесна момчето по бузата* – он потрепал мальчика по щеке; *кръстосани като венче* – сплетенные венком; *гонеше се с хлапетиите* – бегала с детворой; *следван от бай Ставри* – в сопровождении дяди Ставрия; *взе на три-четири стъпки* – (пре)одолевал в три-четыре прыжка; *да се шмугне* – юркнуть, шмыгнуть; *кувертюра* – покрывало; *шарки* – узоры; *сандъче с мушкато* – ящичек с геранью; *и по ъглите на стаята винаги се събираше дрезгавина* – и в углах комнаты всегда было сумрачно; *която се потърка в нозете му* – которая потерлась о его ноги; *ехтежът на морето* – гул моря; *топлата ѝ козина* – теплая шерстка.

II

На двора вечеряха двамата старци, Клео и братчето ѝ. Те сърбаха нещо и когато Филип мина край тях, всички вдигнаха глави. Той поздрави и те му отвърнаха, но не го заприказваха. Напоследък рядко говореха с него и от време на време той долавяше по някой неодобрителен поглед. Клео също го отбягваше. Той се изкачи в стаята си, като *чувстваше* страшна *отпадналост*. Не запали електричеството. Съблече дрехите си бавно и легна върху хладния чаршаф. Не се опита да заспи...

На вратата се почука и той побърза да се покрие с одеялото.

– Кой е?

– Аз съм – каза гласът на Клео. – Може ли да вляза?

Той се надигна и седнал придърпа нагоре одеялото.

– Влез, Клео. Светни.

Клео *шракна ключа*, притвори зад себе си. Остана при вратата, като го *гледаше* стеснително *изпод вежди*.

– Баба ме прати да попитам... да не сте болен. Тя ви прави липов чай.

– Благодаря, Клео. Нищо ми няма.

– Наистина ли? — Тя срещна погледа му и наведе очи.

– Наистина. Кажете на баба си да не прави чай.

– Тя вече го е сложила на огъня – рече Клео. – *Ще го изсърбате щете не щете*.

Тя излезе и след малко *се върна с една табличка от бяла пластмаса, върху която пускаше пара голямо канче чай*. Остави табличката на стола до леглото. Филип каза:

– Благодаря, сега вече се чувствам болен... Ще седнеш ли?

– Не, отивам да спя — тръгна тя към вратата.

На него не му се искаше да остане сам.

– Какво стана с твоя Химикотехнологически институт?

Клео трепна и се обърна. Лицето ѝ сияеше. Не бе останала и следа от *нарочната сдържаност*, която показваше през последните дни.

– Приели са ме. Вчера получих съобщение.

– Да ти е честито! – каза Филип. – *Виждаш ли как всичко се нарежда...* Ами Илко?

– Ще почака, докато свърша – рече тя уверено. – Няма да си оставя учението заради него я!... Лека нощ.

– Лека нощ. Благодари на баба Анастасия за труда ѝ.

Филип стана, отиде на масата до прозореца да изпие чая си, замислено *сви рамене*: на деветнадесет години човек може и да не се замисля над бъдещето, тогава всичко изглежда просто и достъпно — достатъчно е само да го пожелаеш...

Чувстваше отпадналост – чувствувал слабост; *щракна ключа* – включила свет; *гледаше изпод вежди* – смотрела исподлобья; *ще го изсърбате щете не щете* – вам его придется выпить, хотите вы этого или нет; *тя се върна с една табличка от бяла пластмаса, върху която пускаше пара голямо канче чай* – она вернулась с белым пластмассовым подносиком, на нем стояла большая кружка чая, от которой шел пар; *нарочната сдържаност* – нарочитая сдержанность; *виждаш ли как всичко се нарежда* – видишь, как все встает на свои места/ как все устривается (улаживается); *сви рамене* – пожал плечами.

III

...На двора *се разнесе песента* на Клео – същата, която бе чул вчера привечер. Тя звучеше така нежно и призивно, че Филип отиде на прозореца. Клео бе застанала до ниската смокиня с лице към морето и пееше, *като си тактуваше с босия крак*.

“Една малка Солвейг – помисли Филип, като отпъждаше лошото си настроение. – Само че твърде мургава и жизнерадостна.”

Песента секна. Клео го беше забелязала. Филип приятелски ѝ махна с ръка.

– Добро утро, Клео. Каква беше тая песен?

– Събудих ли ви? – рече Клео и се запъти към къщата.

– Ти не ми каза каква е тая песен!

Клео се спря и вдигна глава към прозореца.

– Наша, гръцка песен, научила съм я от баба. Харесва ли ви?

– Много. *За какво се говори в нея?*

На него не му се щеше да остане сам.

– И аз всичко не разбирам – усмихна се Клео. – Говори се за морето. И за един рибар, който отишъл да хване с мрежата си луната.

– Неразумна постъпка – рече Филип. – И кой го е изпратил този нещастен човек да лови месечината?

– Не знам – засмя се Клео.

След малко песента ѝ отново *се разнесе от долния кат на къщата*. Сега тя звучеше весело и надменно, *като че се надсмиваше на глупостта на рибаря*. Докато се бръснеше, Филип тананикаше със затворени уста мелодията и през целия ден тя не излезе от главата му.

Един час по-късно той отиваше с Клео на плажа, като я подканяше да си изяде баничката, която ѝ беше купил. Своята той погълна в един миг и отново се чувствуваше гладен. Вървеше до момичето и се усмихваше на подозрителните погледи, които продавачката и нейната приятелка му бяха хвърлили. При това те многозначително бяха поздравили Клео. Двама-трима местни младежи, срещнати по пътя, кимнаха на момичето, а него изгледаха доста мрачно. Филип въздъхна:

– Клео, целият град те ревнува. Обясни им, че съм чичо Филип, иначе, току-виж, ергените ме причакали някоя вечер в тъмното.

– Страх ли ви е? – засмя се Клео.

– Че на кого не му е мило здравето?

Тя стъпваше в леките си сандали, като че танцуваше, и непрекъснато бърбеше. Без да пита, Филип научи цялото ѝ недълголетно житие-битие. Тази година завършила гимназия и сега кандидатствала в Химикотехнологическия институт. Сама си избрала тази специалност. Ако я приемат, тя ще бъде в техния дом първият човек с висше образование, макар старците да били против това – момичетата, според тях, трябвало да си стоят в къщи и да си намерят добър мъж. Баща ѝ обаче си казал тежката дума... Само дано я приемат. Дипломата ѝ е отлична, но не е сигурно дали изпитът е минал благополучно, *съмнявала я една от задачите по математика*.

Клео не изглеждаше много загрижена. Тя говореше със същата лекота, с която птиците, огрени от слънцето, чуруликат своите песни, и Филип не я прекъсна нито веднъж. Беше му приятно да слуша звънливия ѝ глас, да има до себе си човек, който живее с настоящето и гледа на нещата с непокварена простота.

Те отминаха градския плаж и отидоха на плажа зад Харманите. Тук пясъкът беше по-едър и по-светъл, морето – чисто от водорасли, идваха по-малко хора. В тоя ранен час само няколко слънчобрана, подобни на огромни шарени гъби, бяха опънати далеч един от друг. Две квадратни огради от брезент служеха за съблекални. Клео се скри в една от тях и след минутка се появи в син бански костюм, тъничка, стройна, неочаквано женствена. Филип, изложил вече гръб на слънцето, я гледаше как се приближава – така се движат навярно цветята, полюшвани от вятъра. Или рибите в морето. Той си мислеше, че всъщност, въпреки нейната детинска откровеност, не знае нищо за нея, както не знаеше нищо за цялото това поколение на двадесет години.

Разнесе се песента – прозвучала песня; *като си тактуваше с босия крак* – отбивая в такт босой ногой; *за какво се говори в нея* – о чем в ней поется?; *се разнесе от долния кат на къщата* – зазвучала на нижнем этаже дома; *като че се надсмиваше на глупостта на рибаря* – как будто осмеивала / высмеивала глупость рыбака; *съмнявала я една от задачите по математика* – она сомневалась в решении одной из задач по математике.

IV

Когато отиваше към плажа, Филип усети тъга, която бе донесъл със себе си от своето софийско всекидневие... Лежеше на пясъка и си мислеше дали не ще е по-добре да прескочи до Тетевен. Старците му отдавна бяха умрели, но там имаше роднини, които можеше да навести. Пък и толкова време не беше ходил в родния край...

От плажа се прибра рано и се отказа да обядва в ресторанта. Купи си хляб и салам, затвори се в стаичката си. Привечер, когато четенето му омръзна, той се облече и слезе на двора.

Под стряхата бяха насядали бай Ставри, бабичката му и Георгиос, бащата на Клео, и тихичко разговаряха. Като видяха квартиранта, те млъкнаха, обърнаха глави към него. Георгиос стана, *допря пръст до фуражката си* и сдържано се усмихна. Ръкуваха се.

– Прощавайте – каза Филип. – Май попречих на семейния съвет.

– А, нищо – отзова се Георгиос. – Приказвахме, ей тъй... Починахте ли си?

– Четири дни само това върша – засмя се Филип. – Сега вече не знам къде да се дявам. *Как върви риболовът?*

– *Средна хубост...* Е, аз ще вървя – обърна се Георгиос към старите. И после отново към Филип: - Трябва да се постегнем, други ден пак сме в морето. Оставил съм за вас малко риба.

– Благодаря. Само че какво ще я правя – каза Филип. – По-добре баба Анастасия да я сготви.

– Има и за баба Анастасия – усмихна се Георгиос. – *Паламуд е*. Нашите може да ви го *опушат* и да го пратите на семейството...

– Седни де – каза бай Ставри. – Няма къде да бързаш.

Филип седна на мястото на Георгиос. Бай Ставри димеше с луличката си. Известно време двамата мълчаха и гледаха в сините води на залива, после бай Ставри *отупа една сламка от крачола си*.

– Нещо не си весел – рече той.

– Нищо ми няма – каза Филип. – Не съм свикнал да почивам. Нали знаеш, работата е като болест, все ти се иска нещо да правиш.

Допря пръст до фуражката си – (здесь) отдал честъ; *как върви риболовът?* – ну, как рибалка?; *хороший улов?*; *средна хубост* – да так себе...; с переменным успехом; *паламуд е* – это пеламида; *опушвам* (риба) – закоптить (рыбу); *отупа една сламка от крачола си* – стяхнул /смахнул соломинку со штанины брюк.

НОЩЕМ С БЕЛИТЕ КОНЕ

П.Вежинов

I

На другия ден Урумов отиде до академията пеша. Вървеше бавно, усещаше, че му се вие свят... На втората пресечка спря за малко да си почине. Денят, макар и облачен, не бе така хладен, от време на време между облаците се мяркаше синьо... небе. Тая гледка му беше много по-приятна от буйната зеленина на дърветата по техния булевард...

Спасов го прие незабавно, сякаш го бе чакал от часове. Като влезе в кабинета му, той се изправи зад красивото си бюро, изискан и сдържано усмихнат... Беше грижливо избърсанат... Академикът беше чул за него, че е отличен математик и навярно сега напразно си губеше времето в ненужни и празни приказки.

– Ще пиете ли едно кафе?

– Не, благодаря, не пия кафе.

– Тогава една кока-кола?

Тоя път академикът замълча. Спасов прие това като знак на съгласие и поръча на секретарката си, която все още чакаше чинно край разкошната старинна врата. После все тъй изискано седна в удобния си стол, *прекара длан по слепите си очи*. В тоя момент

приличаше повече на френски моделиер или директор на модно списание, отколкото на учен математик... Известно време двамата мълчаха, малко повече, отколкото е допустимо по протокола. Спасов разбираше много добре, че сега всеки страничен разговор би бил неудобен или неуместен. И той *реши да започне веднага с темата*.

– ...Може ли да се досетите за какво сме ви извикали? – запита той малко шеговито.

– Да, разбира се – отвърна веднага академикът. – *Да ми предложите пенсия*.

Председателят го погледна малко особено, сякаш съжаляваше, че тая идея не му е минала досега през ума.

– Вие сте световноизвестен учен! – каза той. – *И нямаме такива намерения*. Наистина има за какво да се поговори, но то ще стане друг път.

– Кога друг път?

– Ами например като се върнете от Унгария... – председателят се усмихна.

– Не ви разбирам – каза академикът. – Каква Унгария?

– Точно затова сме ви извикали... Да ви предложим да посетите Унгария. За двайсетина дни.

– И какво да правя там? – запита академикът учудено.

– Нищо особено. Това е по културната конвенция. Вие ще отидете, на нас ще ни дойде гост. *Както обикновено стават тия работи*.

– Не ми се пътува! – отвърна академикът. – Стар съм вече, *не съм за разходки*...

Всъщност Спасов очакваше този отговор.

Прекара длан по слепите си очи – провел ладонью по виску; *реши да започне веднага с темата* – решил сразу начать с главного/ приступить к делу; *Да ми предложите пенсия* – предложите мне выйти/ уйти на пенсию; *нямаме такива намерения* – мы этого делать не собираемся; *както обикновено стават тия работи* – как обычно это происходит; *не съм за разходки* – мне не до поездок.

II

На другата сутрин Ирена намери Урумов в ресторанта на хотела да закусва с добър апетит яйца с шунка. Утрото беше много ясно, всички метални части в ресторанта блестяха на слънцето. И като че ли повече от всичко блестеше усмивката ѝ.

– Какво ще ме мъчите днеска? – запита той.

– Нищо особено... *Ще минем най-напред през института*. След това малък официален обед, а вечерта – балет.

– Какъв балет?

– Хубав, класически... “Лебедово езеро”. Трябва да видите нашия балет. Тук идват от цял свят да го видят.

– Да ви кажа право – не горя от желание. Тоя път ще мине без мен. – Той глътна малко чай от красивата чашка и продължи: - Като бях по-млад, си мислех, че единствената утеха на старите хора може да бъде само изкуството. А ето че се излъгах. Старите хора не обичат изкуството, *то ги изпълва с униние...*

– Вие не сте стар! – някак *разпалено* му възрази Ирена. – Вие не сте стар, вие сте просто възрастен.

Докато пътувах с такси към института, тя му разказа нещичко от живота си. Баща ѝ бил емигрант в Аржентина. Като избухнала Балканската война, получил *повиквателна заповед* да се яви в полка си. Баща ѝ събрал, каквото имал, пътувал най-напред с параход, след това с влак и едва успял да стигне до Будапеща. Тук го заварила Световната война, всички пътища към България вече били отрязани. Туй го спасило...

– Жив ли е още? – попита Урумов.

– Почина преди десетина години.

– *И от него ли научихте български?*

– Да, разбира се. И не само аз – и майка ми. В къщи не даваше да се говори друг език. Но като отидох с тоя български в Софийския университет, всички се слисаха. Професор Динеков ме караше да му говоря с часове, все нещо си записваше. ...След като завършила университета, отново се върнала в Унгария. Омъжила се за унгарец, имала дванайсетгодишна дъщеря. Работела в Министерството на външната търговия, но ког ато много закъсвали за преводачи – викали я да помага.

Ще минем най-напред през института – сначала мы заедем в институт; ***повиквателна заповед*** - повестка о призыве (на военную службу); ***то ги изпълва с униние*** – оно навевает на них грусть/ тоску; ***разпалено*** – пылко, горячо; ***от него ли научихте български*** – он вас обучил болгарскому языку.

III

Беше едва краят на ноември, а във валеше сняг, толкова едър и мокър, че се налепваше като каша по витринното стъкло. В ресторанта бе много светло, по празните маси блестяха излъсканите метални пепелници. Скупчени на една от крайните маси, келнерите нещо тихо, но оживено си говореха. Навярно одумваха някого, своя управител

може би, защото от време на време се обръщаха и поглеждаха недоверчиво към Сашо. И напразно се тревожеха, той изобщо не ги забелязваше. Облегнат с лакти на пустата маса, младежът с досада поглеждаше навън. *В мътната светлина на лампите* минаваха улисани хора, повечето с шлифери, но имаше по сака и без шапки... Днеска за него беше хубав ден, искаше му се всички хора да се усмихват.

...Тая *изрядна* бяла маса със сгънати салфетки и подредени прибори започна да го подтиска. Беше я ангажирал днес на обед и както е редно, сам бе пристигнал *пет минути преди уреченото време*. Но оттогава мина повече от половин час, а все още никой не пристигаше. *В друг случай надали би обърнал особено внимание*, но днес бе готов да се обиди. Тоя ден не бе като всички други, днес той бе защитил в университета дипломната си работа. Всъщност нямаше от кого да я защитава, всички я бяха харесали. Поискаха му само някои допълнителни обяснения, но точно тука той бе в стихията си. Прекъснаха го след няколко минути и го изпратиха с усмивки – благосклонни и съвсем мъничко завистливи. За талантливия човек на този свят няма прегради, както обичаше да казва Кишо. За талантливия човек са отворени всички врати освен една – тая, която му трябва. В края на краищата той знаеше, че ще отвори тази врата. Тъкмо затова даваше тая вечеря, както е редно, когато човек *поема нов път в живота си*.

В мътната светлина на лампите – в мерцающем свете фонарей; *изряден* – безупречный; *пет минути преди уреченото време* – за пять минут до условленного / назначенного времени; *в друг случай надали би обърнал особено внимание* – в иной ситуации он вряд ли обратил бы на это особое внимание; *поема нов път в живота си* – вступает на новый жизненный путь.

IV

Сутрин майка ѝ често я будеше по един пренеприятен начин – като я ощипваше лекичко по носа. Криста се понамръщи в съня си и без да отвори очи, каза обидено:

– Майко, много те моля!... Сега цял ще бъда нервна.

Майка ѝ се усмихна и пусна електрическата печка. В стаята се понесе леко, приятно бръмчене, което сякаш само топлеше. След това дръпна пердетата, които изшумяха на своите металически *ролки*, и излезе. Едва сега Криста отвори очи. Тя се измъкна изпод завивките, прозя се, после направи десетина движения, които можеха да минат и за гимнастика. Бялата *бархетна пижама* с розови цветчета я правеше малко по-едричка. Като

се препъна в електрическата печка, Криста се изправи пред прозореца. Денят бе съвсем ясен...

В кухнята я чакаше закуската – чай и топли кренвирши. Докато закусваше, майка ѝ готвеше нещо на котлона. Не беше никаква готвачка тая майчица, ядаха, колкото да не умрат от глад. Докато пълнеше постни зелени сарми, майка ѝ няколко пъти се обърна да я погледне.

– Защо не ядеш хляб? – запита тя. – Ти си младо момиче, за тебе не е опасно.

– Да, *че да заприличам на погача*.

– Няма такава опасност – каза майка ѝ. – В нашия род никога не е имало дебели жени...

След малко Криста си взе чантата и отиде на лекции. Майка ѝ *сложи тенджерата на котлона и завъртя ключа*. Към единайсет, преди да отиде на урок..., ще мине отново тук, за да я вдигне... После мина в хола..., вдигна слушалката и набра номера. В ушите ѝ изведнъж нахлу плътния глас на момичето:

– Кой е?

– Донче, леля ти Мария е на телефона. Искам да дойда за малко при тебе.

Отговорът отатък се позабави, наистина само с няколко мига:

– Лельо Марийо, можеш ли да дойдеш до половин час. Защото имам лекции след това.

– Добре, след двацет минути съм при теб! – и завори слушалката.

Не беше от ония жени, които ще си загубят времето пред ...огледалото, макар че видът ѝ бе винаги спретнат. След малко тя вече бързаше по улицата със своите ситни, но енергични стъпки. Токчетата ѝ... чаткаха по тротоара.

Ролки – (здесь) ролики, колесици; **бръмчене** – гудение; **бархетна пижама** – байковая пижама; **препъвам се в** – споткналась обо (что-л.); **че да заприличам на погача** – чтобы быть похожей на Колобка/ пышку/ пампушку; **сложи тенджерата на котлона и завъртя ключа** – поставила кастрюлю на электроплиту и включила ее.

V

Тогава беше четиринайсетгодишен, много добре си спомняше това. Както всяка друга година летуваха в Обзор...

Отсядаха винаги в една и съща квартира при някаква мрачна ... гагаузка, която *ги гледаше* така *накриво*, сякаш никога не си плащаха наема. Готвеха си на котлонче в двора,

вечер неизменно ядяха диня със сирене освен в събота вечер, когато го водеха на кебапчета. Тогава той се влюби в едно мълчаливо и плахо момиче от интерната за даровити деца. Беше някак особено и странно на вид, лицето му беше слабичко и като че ли малко преждевременно застаряло, но имаше много хубави, умни очи, които го караха да *се чувства недодялан* и глупав. Сузи свиреше на цигулка, но това никак не го впечатляваше. В ония години негов любим инструмент беше барабанът, както впрочем на повечето момчета. Но той, разбира се, не каза това на Сузи, *пред нея се преструваше*, че едва не умира от любов към цигулките, особено към виолите. Те се разхождаха вечер край морето, което *плискаше в краката им*, мълчаха или пък Сузи му задаваше мъчни въпроси:

– Чел ли си “Гьоста Берлинг”? Не си ли? А “Пер Гюнт”?

– Кой са тия писатели? – питаше неловко момчето.

– Това не са писатели, а книги – отвърщаше строго Сузи. – А Якоб Васерман?

– Да, разбира се, много хубав роман!

– Какъв роман, това е писател! Нима не си чел Кристиан Ваншафе? – запитваше тя с искрено учудване.

...Той никога не бе чувал ни за такива книги, ни за такива писатели. Това го караше да се чувства унижен, *излагаше го пред собствените му очи*. Нищо и никакво момиченце с *остри плешки и костеливи колене*, а знаеше дори за Норберт Винер и Федерико Фелини. Само на цигулката никога не свиреше, дори не говореше за нея, макар че бе видял една сутрин да я държи в ръцете си с някакво особено *унесено изражение*. Веднъж той все пак я запита защо не свири.

– Сега съм тук на почивка – отвърна тя малко неохотно.

– А тогава защо си я взела?

Тя го погледна учудено.

– А как без нея?

Тогава за пръв път той разбра, че каквото и да става между тях, цигулката винаги ще бъде в душата ѝ преди него.

Гледаше ги накриво – косо смотрела на них; *чувства се недодялан* – чувствувал себя неотесанным; *пред нея се преструваше, че* – перед ней он притворялся, что; *плискаше в краката им* – плескалось у их ног; *излагаше го пред собствените му очи* – унижало его в собственных глазах, било по его самолюбию; *нищо и никакво момиченце с остри плешки и костеливи колене* – ничего не представляющая из себя (не бог вестъ

какая) девчонка с торчащими лопатками и костлявыми коленками; *унесено изражение* – отрешенное выражение.

ПЪТ ПРЕЗ ПЛАНИНАТА ИЛИ НЕЩО ЗА МАРТА

Б. Болгар

Когато решиха да пътуват с колата, времето беше слънчево. Витоша се синееше, покрита със сняг, който слизаше само до Бояна, по-надолу се чернееше предпролетната земя, а улиците на София бяха чисти, като че ли цяла зима са били под стряха.

Велизар *запита по телефона метеорологичната служба каква е прогнозата за времето за следващата седмица*. Отговориха му: “Ясно, с лека облачност над планините и незначителни *местни валежи*”.

Какво по-примамливо от една разходка с колата до Разбойна през такъв хубав февруари? Инженер Велизар Троянов беше купил своя “Москвич” миналата есен, искаше му се да го провери *при по-тежко зимно пътуване*.

Все пак, ако беше сам, петдесет и четири годишният Велизар Троянов би предпочел влака – сигурен и изпитан път. Но и жена му пожела да пътува. “Ах, Вели! Такъв случай! Кога ще видя електроцентралата, която си построил? Пък и не познавам тая част на Родопите”.

Женен отскоро, пред младата си жена Велизар *не искаше да се покаже “старчески предпазлив”*. Пътуването беше съблазнително. Марта имаше кажи-речи възрастта на Ива, омъжената дъщеря на Троянов, но от две години, откакто овдовя, той *се стараяше да си дава вид на човек, покрай когото годините са минали без да го засегнат*.

А нямаше време за колебание. Телеграмата на инженер Коцев беше твърде настойчива: “Тръгнете незабавно! *Повреда неотстранима с наши усилия*”. Троянов получи командировка от “Енергопроект”, където работеше, Марта извърши останалото: отиде в сервиза и сама наблюдава, докато колата бъде прегледана и приготвена за пътуването. У дома сложи няколко топли плетени дрехи в една пътна чанта и вдигна телефонната слушалка: “Вели, аз съм готова!”

На другата сутрин отпътуваха.

Запита по телефона метеорологичната служба каква е прогнозата за времето за следващата седмица – позвонил на метеорологическую станцию и спросил, каков прогноз погоды на следующую неделю; *местни валежи* – местами осадки; *при по-тежко зимно пътуване* – во время поездки в трудных зимних условиях; *не искаше да се покаже*

“старчески предпазлив” – не хотел казаться /выглеждай „по-стариковски предусмотрительным”; **се стараеше да си дава вид на човек, покрай когото годините са минали без да го засегнат** – старался выглеждай так, как будто годы не состарили его / не наложили на него свой отпечаток; **повреда неотстранима с наши усилия** – устранить аварию мы не в силах.

РАДОСТТА ОТ ЖИВОТА

В.Свинтила

От години не се бе случвало на Ана да пътува с пътнически влак – сигурно от детинство. И това бе досадно, но нямаше как. *Бързите*, да не говорим за *експресните влакове*, не спират никога на тази *малка гаричка*, някъде след Плевен, където отиваше тя.

Поводът за пътуването би могъл да бъде определен и като скърбен. Отиваше на погребението на своя вуйчо, единствения роднина, който бе имала, с чиято смърт Ана бе останала сама в света. Майка ѝ бе починала рано, баща ѝ съвсем наскоро, и то точно когато тя бе завършила Института по туризъм и бе постъпила на работа в “Балкантурист”...

Този вуйчо бе наистина странен човек. Роден и израснал като майка ѝ в бившите *предградия* на София, той през детинството си непрекъснато мечтаел за селския живот... Постъпил на работа в пощите – изпратили го (по негово желание) в това далечно село. Той бе станал телеграфист. И бе живял, по неговите думи, щастливо – две-три телеграми на ден, *предадени или приети*, десетина препоръчани писма... и пратки, които пощальонът разнася. От стопанството му бяха дали два декара за обработване, от които той бе направил чудесна градина. *Общината* пък му бе дала парцел и му бе помогнала да си построи къща. Там той се бе оженил... за селска мома, която бе... шивачка на селото. С нея не бяха имали деца. Но бяха живели щастливо все пак...

Последен път Ана видя вуйчо си, когато беше на дванадесет години... Вуйчото не ги забравяше. Есен той им изпращаше прекрасно грозде в големи, обли, *домашно плетени* кошници, каквито Ана не виждаше никъде, а през зимата – едри парчета *пастърма* и цели *сандъци със суджуци*, домашно приготвени, вкусни...

Пътническият влак бе полупразен... В едно купе няколко селски жени... говореха оживено.

Ана влезе в самотното купе и спусна прозореца. Изпращачи говореха с пътниците от експресния влак.

До тръгването оставаха минути. Ана седна и извади от голямата си чанта своето любимо илюстрирано списание...

Малко преди да тръгне влакът, вратата на купето се отвори и вътре бързо се намъкнаха двама души: жена и мъж. Те носеха два големи куфара, *пъхтейки от тежестта* им. Казаха набързо: “добър ден” и почнаха да подреждат куфарите и чантите върху дървените полици над тях. Ана неволно ги огледа.

Жената беше около петдесетгодишна, дебела, облечена в пъстра копринена рокля, но с черно манто и черна шапчица. Мъжът бе облечен в черен шлифер... и с черна широкопола шапка. Това, което *биеше на очи*, бе големият му *вишневочервен* нос и големите... стъкла... в дебела рогова рамка...

Двамата седнаха, пъхтейки. Беше октомври, но времето бе топло, почти лятно през деня и само вечер човек разбираше, че есента е настъпила. И двамата имаха нещо есенно в облеклото си, във възрастта си, в изразенията на лицата си. Ана притвори очи.

Влакът тръгна. Мъжът и жената седяха, потънали в мълчание.

Бързи, експресни влакове – скорые, поезда-экспрессы; *малка гаричка* – полустанок; *предградия* – предместья, пригородные районы; *предадени или приети* – отправленные или полученные; *домашно плетени* – ручной работы; *община* – муниципалитет; *пастърма* – вяленое мясо; *сандъци със суджуци* – ящички (коробки) с вяленой (сушеной) колбасой; *пъхтейки от тежестта* – задыхаясь / пыхтя под тяжестью; *биеше на очи* – бросалось в глаза; *вишневочервен* – багровый, пунцовый.

БЕЗКРАЙНИЯТ ДЕН

Н.Драганов

I

В събота Илдико закъсня. Аз седях край една масичка, пиех немска бира и разговарях с някакъв французин, току-що пристигнал в София. Идвал в Българи за първи път. Фирмата го изпратила за три месеца в софийски завод, оборудван с френски машини. По професия бил *машинен техник*. Изглеждаше четиридесетгодишен и имаше открито, приятно лице. Разпита ме за *цената на ястията, напитките*. “А Вие, господине, с какво се занимавате?” “От време на време пиша по някоя книжчица, ако това изобщо може да се смята за занимание.”

Но, изглежда, той го прие като сериозно занимание, защото веднага ми назова имената на няколко съвременни френски писатели, които харесвал. Запитах го за някои книги, излезли през последните пет години. Изненада ме – чел ги беше. А после още веднъж ме изненада: сега, каза, всеки човек освен родния си език трябва да знае английски,

който вече бил езикът на цялата планета. Звучеше доста неочаквано, като имам предвид неудържимия национализъм на французите. После похвали моя френски и рече, че сега само чужденците говорели правилно този език, самите французи правели много грешки. Нямах възможност да го запitam коя е според него причината. Появи се Илдико.

Облечена бе с дълго кожено палто, светлата ѝ глава – украсена с *кокетна шапчица*. Младата унгарка приличаше на дама от големия хайлайф. Представих я на моя случаен познат и докато ѝ помагах да свали тежкото си палто, Илдико *изсипа в пространството хиляда думи*, за да обясни причината за голямото си закъснение. Чистосърдечно ѝ признах, че не съм сучал, дори не съм забелязал кога е станало осем часа, защото сме водили интересен разговор с този симпатичен французин. (Той *скромно сведе очи*.) Тя си свали шапчицата, отново се превърна в симпатично русо момиче с големи сиви очи и дребно, но извънредно живо, одухотворено лице. Дори механикът се почувствува по-свободно. Поръчах уиски, те предпочетоха водка и Илдико разказа с много чувство за хумор как е минало пътуването ѝ в провинцията. Слушайте, рече французинът, моля ви *не се съобразявайте с мен*, говорете си на български. Обяснихме му, че общият ни език, с който се разбираме, е френският, а българският и унгарският си приличат колкото френският и китайският, тъй че да не се притеснява, не говорим на родния му език заради него.

Когато след четвърт час си тръгнахме, французинът ни изпрати с тъжен поглед. Много добре го разбирах: в чужбина човек понякога може да се чувствува тъй самотен, както ако попадне на луната.

Машинен техник – мастер по оборудованию; *цените на ястия и напитки* – цены на блюда и напитки; *облечена бе с дълго кожено палто* – на ней была длинная шуба; *кокетна шапчица* – кокетливая шляпка; *изсипа в пространството хиляда думи* – выдала / произнесла целую тираду / говорила без умолку; *скромно сведе очи* – скромно опустил голову / потупил взгляд; *не се съобразявайте с мен* – не обращайтесь на меня внимания.

II

...Видяха се десет дни по-късно в Будапеща.

От службата, в която работеше тогава, му предложиха да замине, като се надявах, че ще откаже, както от години отказваше командировките в чужбина. Но неочаквано за всички той прие и след три дни *излетя за Будапеща*. Дълго оглежда пустата *чакалня*. Предната вечер беше телефонира на Илдико да я предупреди. Излезе на перона: навън

валеше дъжд. Беше студено и мрачно, каквото е почти винаги времето през декември. Чудеше се какво да прави.

Две нежни ръце с дълги пръсти закриха очите му.

– Познай кой е?

– Илдико! Боях се вече, че няма да дойдеш.

– Автобусът се забави, а нямам кола.

– И аз нямам! Но ти нали си тук!

– В Будапеща е по-лесно да намериш пари на улицата, отколкото да хванеш такси.

Навън продължаваше да вали ситен, студен дъжд и през прозореца на автобуса всичко изглеждаше неприветливо, мрачно, негостоприемно.

Илдико... галеше лицето му. Беше му неудобно: *привличаха погледите на пътниците с френския си*, защото и двамата *имаха лошия навик да говорят високо*.

Докато автобусът се добра до центъра през десетките бариери на светофари, дъждът почти престана. Многобройните светлини на уличните лампи и на витрините направиха града по-приветлив.

Стаята му в старомодния хотел беше просторна с висок таван и вана, в която свободно можеха да легнат двама души едновременно.

Извади от куфара бутилка коняк, наля в две водни чаши, които взе от банята.

– Наздраве, Илдико!

– Наздраве, Любо! Ах, как хубаво ме стопли. Добро лекарство срещу настинка. Но знаеш ли, виждаш ми се променен.

– За десет дни съм се променил!

– Изглеждаш ми един такъв сдържан, мълчалив. Уморен ли си?

– Никак! Просто още не мога да повярвам, че съм в Будапеща и ти седиш до мен.

Всичко стана тъй бързо и неочаквано.

– А сега аз тръгвам.

– Тръгваш ли! Къде?

– На театър съм. Още преди три дни обещах. Не знаех, че ще дойдеш. – Погледна разстроеното му лице и побърза да каже: – Но утре още от заранта сме заедно – взех десет дни отпуск...

– Смятах, че тази вечер ще отидем някъде...

– Не се огорчавай. Десет дни *съм изцяло на твое разположение*, както е било модно да се казва едно време.

Остана сам в хотелската стая с усещането, че е измамен.

Излетя за Будапеща – вылетел в Будапешт; *чакалня* – зал ожидания; *привличаха погледите на пътниците с френския си* – привлекали к себе взгляды пассажиров разговором на французском языке; *имаха лошия навик да говорят високо* – у них была плохая привычка громко разговаривать; *съм изцяло на твое разположение* – я полностью в твоем распоряжении.

III

Следобедът надничаше в прозореца с уморителната светлина и неясния шум от коли и детски гласчета. С досада погледна празния лист и се изправи зад прозореца. Долу, на полянката, една жена *строяваше* децата от детската градина. *Подреждаше ги дълго*, грижливо и настойчиво – искаше ѝ се навярно да заприличат на същински малки войници. Но *децата мърдаха*, въртяха се, излизаха от строя. Учителката крещеше нещо – виждаше как широко отваря устата си – и започваше отново да ги подрежда. Децата бяха като пъстър букет – сини, червени, жълти, белички...

Защо да не разкаже за своето детство. То беше толкова забавно... Почти израсна само с майка си: баща му, откакто го помнеше, все беше по затворите... Но децата никога не са тъжни дълго време: игрите ги увличат и те бързо забравят всичко – и бащата, който вечно го няма, и сълзите на майката, и закърпените панталонки. Комат топъл хляб, парченце сирене – всичко е хубаво и весело. Майка му беше много добра жена, никога не го биеше, само веднъж не се сдържа, плесна го по бузата и после се разплака. А той заслужаваше не само една плесница, но *голям бой*. Майка му беше сварила сладко от смокини, най-любимото му сладко. *За да не го изкушава*, този път тя старателно бе скрила ключа от *долана*. Но можеше ли да се скрие нещо от него? Веднъж майка му отиде някъде на гости и той цял следобед търси ключа. И все пак накрая го намери: в *кухия* крак на печката... Гърнето със смокиновото сладко си стоеше там, в шкафа, пълно гърне, *цело-целеничко, непокътнато*. Светеше със зелена, нежна светлина, ароматно. Не се поколеба нито за миг. Грабна една супена лъжица, после още една и още една, и още... Когато се опомни, вече беше много късно: виждаше се дъното на гърнето, а *лицето и ръцете му лепнеха от сладко*. Ами веднъж, когато едва не умря от кафе? У тях друго можеше и да няма, но кафе винаги имаше. Имаше ли кафе и сладко, гости, моля заповядайте, и майка ми винаги беше спокойна. Такава беше черпнята за гостите едно време (в градовете, става дума). И аз от малък обичах да пия кафе. Но не винаги ми даваха, *вредно било за малките деца*. Един следобед майка му имаше много гости и цялата къща се изпълни с хубавия аромат на чисто кафе... И на него

неудържимо му се припи кафе. Извика майка си в другата стая да ѝ каже нещо и поиска и на него да му сипе една чашка. Тя му рече да не я занимава с глупости, ами да отиде да си играе на улицата, а за кафе още бил твърде малък... Когато гостите си отидоха и майка му излезе някъде, той отвори голямата... кутия и си свари в *джезвето* само чисто кафе. Сипа... много лъжици и си направи гъсто, ароматно и сладко кафе... и си го изпи сам, а после сърцето му страшно се разтупа – беше само деветгодишен – и той помисли, че ще умре, и цяла нощ, до сутринта, *се мята в леглото, без да мигне*.

Строяваше – выстраивала, строила; *подреждаше ги дълго* – выравнявала их долго; *децата мърдаха* – дети крутились; *голям бой* – порка, взбучка; *за да не го изкушава* – чтобы не вводить его в грех; *долап* – комод; *кух* – полный; *цело-целеничко, непокътнато* – цел-целехонький, нетронутый; *лицето и ръцете му лепнеха от сладко* – лицо и руки были липкими от варенья; *вредно било за малките деца* – вредно, мол, для маленьких; *джезве* – турка, джезва; *се мята в леглото, без да мигне* – вертелся в постели, не сомкнув глаз.

ЗЛАТНОТО РУНО

А. Гуляшки

Аз много обичах баба Галуна, защото тя беше *приказлива* и *гальовна*. Пък и *добре се разбираше с моя настойник* отец Анастаси. Той си беше останал вдовец, нямаше кой да му *шета из къщи* – само тя идеше... да му сготви в неделя, да го поизкърпи и изпере.

До трети клас на *прогимназията* аз учех в Добрич. Отец Анастаси ме настани при едно попско семейство и трябва да кажа, че тия хора бяха внимателни и добри с мене. Освен мъката, че нямам близки, друга мъка не съм изпитвал в детинството си...

Всяка събота отец Анастаси ме спохождаше, кога сам, кога с *чифликчията* Тома, и никога не забравяше да тури в джоба на дрешката ми малко дребни пари. Когато идваше сам, той *не обелваше дума за парите* – само се усмихваше, даваше ми ги, без дори да ме погледне. Но чифликчията *вторачваше тежките си очи в мене* и много строго ме поучаваше:

– Туй са пари – да ги харчиш умно и не за щуротии! Като ти се дояде сладко – *да си купиш сладкиши* от сладкарницата, ама толкоз, колкото можеш сам да изядеш. Пък ако нищо не ти се яде – *кътай си ги*... Като си дойдеш на село, поп Анастаси ще ти купи кон.

Сладкиши аз не обичам и сега, нито съм ги обичал като дете. А конете – за кон винаги съм мечтал.

Но ето какво се случи по онова време.

Събирах аз пари цял един месец, “кътах” ги, както ме беше учил Тома, в една *дървена кутийка* с ключе. А тази кутийка не беше малка – побираше повече от *две шепи бели пари*.

“Е, лято ще препускам на кон – радвах се. – Всеки месец по толкова – ще стигнат за едно жребче!”

Но *като преваля месецът*, кой знае как и защо *взе да ме притиска някаква особена мъка*. Хвалех се на другарчетата си, че събирам пари, че ще си купя кон, който ще има грива до земята, показвах им дървената кутийка с ключето и *блажено примигвах*. Повечето от другарчетата ми бяха все бедни деца, ходеха боси и в кално време, и в пек. Те гледаха кутийката..., слушаха приказките ми и... мълчаха...

...Един ден аз отключих кутийката, раздадох шепи от парите си на най-упоритите мълчаливци, после ги поведох към сладкарницата и там всички ядохме пасти и пихме боза... Върнах се в къщи с празна кутийка и с весело сърце. Попът се мръщеше, мърмореше нещо в брадата си, а попадията ме гледеше със студени очи.

След някой и друг ден ето че у нас пристигнаха отец Анастаси и Тома Лефтеров. Попът ги въведе в гостната, черпи ги с черешово сладко и кафе, побъбриха си, после извикаха и мене. Тоя път не ме поканиха да седна. *Оставиха ме да стърча прав до вратата*. Чифликчията ме наблюдаваше сърдито, а отец Анастаси *беше забил поглед в земята* и макар че *се мъчеше да изглежда и той сърдит*, по лицето му беше се разляла една слънчева, топла усмивка.

– Ти си безразсъдно момче – започна чифликчията. - *...Бива ли да трошиш парите*, дето ти ги дава твоят настойник, за разни *вагабонтлъци*? Човек, който не уважава парата, далече няма да иде, тъй да знаеш.

...Тоя ден чифликчията си тръгна, без да ми подаде ръка, както правеше друг път. Това... никак не ме опечали.

Аз влязох в стаята си, когато чух отец Анастаси отново да се изкачва по дървената стълба.

– ...Забравил съм *броеницата* – обясняваше той на попадията. – Ей тука съм я забравил, в гостната, където седях.

После той отвори вратата на моята стая и като се озърна да види дали попадията не е някъде наблизо, *повика ме с пръст*.

– *Ти не се кахъри*, че Тома те гълча толкоз! – прошепна ми той. И като ме плесна лекичко по бузата, бръкна в дълбокия джоб на расото си и извади оттам една лъскава

монета. – Вземи, сине – каза ми той – дядо поп не ти се сърди. Ама не казвай никому, чу ли?

Бързешком слезе по стълбата, а аз *стоях като вцепенен* на мястото си.

Приказлива – разговорчивая, словоохотливая; *гальовна* – нежняя, ласковая; *добре се разбираше с моя настойник* – она ладила с моим опекуном; *шета из къщи* – вести в доме хозяйство, хлопотать по дому; *прогимназия* – неполная средняя школа; *чифликчия* – помещик; *не обелваше дума за парите* – ни единым словом не обмолвился/ни слова не говорил о деньгах; *вторачваше тежките си очи в мене* – смотрел на меня (впивался в меня) пристальным тяжелым взглядом; *да си купиш сладкиши* – купи себе пирожные/лакомства; *кътай си ги* – откладывай / копи их; *дървена кутийка* – шкатулка; *две шепи бели пари* – две горсти сребреников; *като превали месецьт* – но когда месяц был на исходе; *взе да ме притиска някаква особена мъка* – меня стала одолевать смутная тоска; *блажено примигвах* – в блаженстве закрывал глаза / жмурился; *оставиха ме да стърча прав до вратата* – так и оставили меня стоять у дверей; *беше забил поглед в земята* – уставиля в пол; *се мъчеше да изглежда и той сърдит* – несмотря на то, старался казаться сердитым; *Бива ли да трошиш парите* – разве можно транжирить деньги, сорить деньгами; *вагабонтин* – (здесь) плут, проказник; *броеница* – четки; *повика ме с пръст* – поманил меня пальцем; *ти не се кахъри* – не печалься, не тужи; *стоях като вцепенен* – я стоял в оцепенении (онемев) / я застыл как вкопанный.

ЖЕНАТА НА БАЩА МИ

Е. Огнянова

Когато човек попадне в чужбина и случайно срещне там сънародник, те бързо се сприятеляват, макар преди това дори да не са подозирали за съществуването си. Мисля, че това идва от необичайната среда, чуждия език, липсата на познат пейзаж, улици и сгради. Така се чувствах и аз, когато срещнах доктор Зорница Стоянова в хотела в Букурещ преди няколко години. Ние се сприятелихме с нея само за няколко часа и *вече години наред* ни свързва дълбока, сърдечна дружба.

Беше студен ноемврийски ден. Валеше *мразовит дъжд*, настроението ми беше мрачно и потиснато. Стиснах зъби и *проклинах лошия си късмет*, че *в такова никакво време* пристигнах в Букурещ. Винаги с уважение мисля за *някогашия Букурещ*, в който са живели и работили толкова видни дейци на нашето Възраждане. Струва ми се, че вървейки из шумните улици на този град, все някъде ще чуя българска реч, ще зърна забързани

силуети на толкова скъпи за всеки българин народни синове. Докато пътувах, мечтаех да посетя всички ония улици и места, дето те са живели.

Пристигнах с дъжд. Посрещачите – внимателни и любезни, веднага ме запознаха с програмата на конгреса, в който щях да участвам, и ме заведоха в хотела. Настаних се. Стаята беше хладна и сумрачна, стори ми се крайно неприветлива. Дръпнах с ярост *тежките завеси* и отворих широко прозорец. Нахлу влажен въздух и ми стана студено. Но *нямах много време да стоя*, та отворих куфара и взех да нареждам дрехите си в гардероба, малко неохотно *от мисълта*, че в него са стояли дрехите на стотици хора преди мен от различни националности и с различна житейска съдба. И докато се опитвах *да се преборя* с това непреодолимо чувство, на вратата се почука някак *припряно*. Преди да се опомня, тя се разтвори широко и в стаята нахлу стремително немлада жена с мокър от дъжда шлифер.

– Добър ден, мила българко! – рече тя забързано на хубав български език.

Вече години наред – вот уже многие годы; *мразовит дъжд* – ледяной/ леденящий дождь; *проклинах лошия си късмет* – сетовала на невезение / неудачу; *в такова никакво време* – в такую непогоду, в такое ненастье; *за някогашния Букурещ* – о Бухаресте тех лет; *пристигнах с дъжд* – я приехала в дождь; *тежките завеси* – тяжелые шторы; *нямах много време да стоя* – у меня не было времени на раздумье; *от мисълта* – при мысли; *да се преборя* – преодолеть / превозмочь / побороть в себе; *припряно* – нетерпеливо.

СЪКВАРТИРАНТ

А.Мандаджиев

Минев живееше в съвсем нова четириетажна кооперация. Още в антрето гостът се смайваше от неправилните многоъгълници на огледалата и *безредно забитите в стената* лъскави металически закачалки. В салона, потънал от завесите в мек, прозрачен полумрак, грабваше вниманието голяма картина, изобразяваща созополски къщи, с опънати пред тях рибарски мрежи. Синьото бе толкова силно, че при продължителен поглед заболяваха очите. *Мебелите бяха ниски, стъпили нашироко с белите си крака*. На вратата имаше стъклопис.

Минев се гордееше със салона си – *беше му станало навик*, щом влезе въщи, първо да се отбие там. Сега крачеше безцелно от стената с картината до завесата, която отделяше кабинета му, и се чудеше какво му трябва, защо не отива оттатък – отдавна го чакат. Телевизорът го гледаше безучастно с голямото си мътно око...

Като влезе в стаята, която им служеше и за трапезария, веднага разбра, че нещо се е случило. Децата мълчаха, не го поглеждаха. Майка им мятеше погледи ту към момиченцето, ту към момченцето; сипа супа на мъжа си, не го попита защо се е забавил. Беше крехка женица с прави коси. Приличаше на по-голяма сестра на децата. Само *повехналото лице* издаваше възрастта ѝ.

– Какво има, *какво сте се окумили?* – намръщи се Минев. Той *обичаше весели хора около себе си.*

Момиченцето вдигна насълзените си очички към него, а момчето се изчерви и *забоде поглед в покривката.*

– Не иска да му говори! – рече майката.

– Много ми е притрябвало! – обади се момчето.

– Я ми разкажете!

Децата мълчаха.

Минев засърба машинално супата. И те си имат свои тревоги, и тях нещо ги мъчи. *Вместо да си гледат игрите...*

– Хайде, няма ли да ми кажете?

– Той е подъл човек! – извика с тънкото си гласче момичето.

Момчето *настръхна:*

– Не съм подъл. Учителката каза...

Майката предаде, че днес на контролното Огнянчо *обадил на учителката другарчето си*, което преписвало. Тя го похвалила, но после класът се разделил на две: едни викали, че това е честна постъпка, а другите решили да накажат Огнянчо с мълчание. Камелия се наредила до вторите. Вместо да застане до брат си...

– Хубаво ги учиш! – викна Минев на жена си, а след това се обърна към малкия: – Ти защо издаде другарчето си, а? Отговори ми! Можеше и да си мълчиш.

– Няма да мълча – *завъртя упорито глава* момчето. – На миналото контролно той преписа от мене и му писаха шест, а на мене шест минус. Да има да взема!

Минев се пресегна и плесна силно сина си през лицето.

Майката *сподави вик...* Той никога *не бе посягал на децата.*

Сам Минев бе изненадан от себе си. Защо го удари? Защо не поиска да узнае повече от сина си? Той въздъхна дълбоко, *гримаса сгърчи лицето му.*

Минев хапна от сармите, за да не обиди жена си, после мина в салона, съблече се и почна по навик да нарежда дрехите си на стола. Той държеше облеклото му да е шик, но

строго. Носеше само френски връзки. Костюмът му бе тъмен, от скъп плат, кроен при добър шивач...

Опасно беше сега да остава сам със себе си. Трябва нещо да прави и добре, че имаше какво да прави. От опит знаеше, че лошата мисъл се пъди най-лесно с работа... Скочи от дивана и поиска от жена си да му донесе халата.

– Да ти сваря ли кафе? – попита го тя.

– Не, аз сам. Благодаря. И след малко *прати ония хубостници при мене*.

Безредно забитите в стената – безразборно/ беспорядочно прибитые к стене; *мебелите бяха ниски, стъпили нашироко с белите си крака* – мебель на широко расставленных белых ножках была низкой; *беше му станало навик* – у него вошло в привычку; *повехналото лице* – увядшее лицо; *какво сте се окумили?* – что вы носы повесили? / что вы приуныли?; *обичаше весели хора около себе си* – любил быть в компании веселых людей; *забоде поглед в покривката* – уставился на скатерть; *вместо да си гледат игрите* – вместо того, чтобы играть; *настръхна* – (здесь) ощетинился; *обадил на учителката другарчето си* – наябедничал учительнице на своего товарища; *завъртя упорито глава* – упрямо замотал головой; *да има да взема!* – это ему так даром не пройдет!; *сподави вик* – сдержала крик; *не бе посягал на децата* – не поднимал на детей руку; *гримаса сгърчи лицето му* – гримаса исказила его лицо; *прати ония хубостници при мене* – пришли этих голубчиков / красавчиков ко мне.

ЕДИН ОПАСЕН ПЛАН И МОМЧЕТО БОЙ

О. Кръстева

I

Тази вечер обърна всичко с главата наопаки. Но можех ли да зная, че съдбата ме дебне от засада. Ех, че израз! Бомба! Чух го в един филм. “Бомба? Анета, какъв е тоя жаргон?” “Мамо, каква е тая чуждица?” Добре, че хората не подозират какво си говорим наум.

У дома мама се готвеше за излизане. Стоеше пред огледалото и се тюхкаше, че има мека коса като перушина и че от нея не излиза нищо. Видя ме *и се захвана с мен*.

– Пак синини по коленете! Аз, когато бях на твоите години...

Нататък вече беше известно. На моите години мама никога не е имала синини по коленете, защото не се е прехвърляла през прозорци, не се е катерила по стени и дървета.

Била е примерна и на шест години сама си е шила престилка с всички видове бродерии по нея. Имаше още малко хър-мър и накрая:

– Анета, ние отиваме на кино. Вечеряй навреме и никакви глупави диети! Ще ядеш повече хляб, защото растеш. И си лягай рано! Има време да гледаш телевизия, когато пораснеш!

Аз и без това само като порасна ще гледам телевизия, защото сега не ми харесва. Хляб ям, колкото ми се яде, а ранното лягане зависеше от момчето Бой. Той живееше в отсрещния апартамент. Неговата и моята стая са с балкони, а двата балкона ги дели стена. Бой дойде да живее в нашата кооперация преди три години. Оттогава е в нашия клас. Всъщност той се казва Борю. Някои бяха помислили, че го наричам “Бой” от превзетост, защото уча английски.

Нищо подобно! Родителите на Борю никога не разговарят с него, те само му крещат: “Прибирай се веднага, че *ще има бой!*”, “Тичай за хляб, ако не искаш бой!”. И така нататък, и така нататък...

Борю едва дойде в нашия клас, и го наказаха. Не искаше да разговаря с Лилето, а го сложиха да седне до нея. Той изобщо презираше нас, момичетата. И аз да бях момче, и аз щях да презирам момичетата, но не всички, а такива като Лилето, които *носят фльонги, говорят превзето и се зазяпват по момчетата*. Аз съм против *превземките*. Не линея и не чезна по някой глупак, нито пища, когато видя мишка или червей. Даже напротив! Тази пролет стана една малко позорна история. Беше валяло и в нашия двор намерих дъждовни червеи. Посъбрах двадесетина, навързах ги около една пръчка и така влязох в класната стая.

Момичетата се разпищяха. Лилето припадна. *Трябваше да се търси валериан* и класната разбра всичко. “Анета, утре да дойде майка ти!”. През междучасието Бой се

приближи до мен и каза:

– *Хич да не ти пука*.

– Ами – казах аз, макар че си представях какво ще стане в къщи.

– Аз съм *непукист!* – каза Бой.

Добре, че я нямаше мама наблизко.

Така започнахме да си говорим с Бой. А приятели станахме малко по-късно заради бръмбарите. Бръмбарите, както знаят всички умни хора, се ловят най-добре на бърз и възрастта им се познава по резките на коремчетата, макар че всички са на по една година. Ако ги вържеш с тънък копринен конец, хвърчат до двеста метра. Аз имах седем бръмбара: една оранжевочервена царица, две големи зелени царчета, два пожарникаря, те летят най-

бързо, и два черни работаря. Един от тях си бях уловила сама, за пожарникарите дадох по пет стотинки, а за царицата – осем. Цената на бръмбарите е строго определена, но понякога зависи и от търсенето, и от предлагането. Пазех ги в една кутия, отварях я често, за да се проветриват и излизат на разходка. Така стана белята. Бръмбарите плъзнали, изглежда, че им харесали саксиите на съседния балкон, и по едно време чух писък. Пищеше братчето на Бой, сякаш беше ненормално, а то си беше съвсем нормално, но разглезено.

– Борьо – изкрещя в следващия миг майката, – ще умориш детето с тия зверове!

После чух една плесница. Бузите ми пламнаха. Дори се погледнах в огледалото. Дали не са се отпечатали на моята буза пръстите на майката?

– Изхвърли тия бръмбари! Незабавно!

Сърцето ми се къса. Така се бях грижила за тях. Събирах им трева, дори и мъх имаше в кутията. А сега да изхвърчат от третия етаж. Очите ме засърбяха. Доплака ми се,

но аз плача само от яд и никога от *момичешки глезотии.*

Излязох на балкона и се ослушах.

Отсреща настъпи тишина. Не много, защото се чуваше челото на Бой. А това значеше, че продължаваха да го тормозят. Мина цял час и чак тогава челото млъкна. Бой се показа, бръкна с ръка в джоба си и почна да вади оттам бръмбарите.

– На, вземи си ги. Тия са съвсем обикновени. Не ми харесват. Веднъж бях хванал бръмбар с щипки, дълги десет сантиметра. Така щипна носа на брат ми, че...

– Какво стана?

– Нищо! Бой!

Каза го съвсем безразлично, а мен само да ми удареха плесница и щеше да стане трагедия. И то като ония, древногръцките, които все водят до смъртни грехове.

Взех бръмбарите и попитах:

– Не ти ли омръзна да свириш на чело?

– Чакам да омръзне на тях — каза той.

– Едно време, когато започнах да уча, много ми омръзваше, а те все ме тормозеха: “Свириш малко!” Сега свиря напук с часове и вчера мама не издържа и закрещя: “Няма ли да престанеш с това чело”. Значи има напредък. Започва да им омръзва.

И се захвана с мен – и принялась за меня; пристала ко мне; *ще има бой* – (здесь) устроим тебе порку, взбучку; *носят фльонги, говорят превзето и се зазяпват по момчетата* – носят бантики, говорят жеманно и заглядываются на мальчишек; *превземки*

– кривлянье; *трябваше да се търси* – пришлось искать; *Хич да не ти пука* – пошли всех на фиг; *непукист* – пофигист; *после чух една плесница* – потом я услышала звук пощечины; *сърцето ми се къса* – сердце кровью обливается; *момичешки глезотии* – девчоночье баловство.

II

От този ден се сприятелихме с Бой. И вечер, когато родителите ни не бяха в къщи, водехме дълги разговори на балкона, от двете страни на стената. Криехме се само от братчето му – нали беше нормално, много обичаше “да донася”.

И така, мама и татко отидоха на кино и аз излязох на балкона. Засвирих с уста – случайно и разсеяно. Пердето отсреща се раздвижи и Бой подаде глава.

– Отиват на гости! След пет минути!

Мина още малко време и Бой излезе на балкона. Сложихме по един стол от двете страни на стената и седнахме. Бой домъкна и един пъпеш. Извади ножчето си и го заби в него. Страшно ножче! Тъпо, но красиво! И с кокалена дръжка!

– Край! Така не може да се живее повече!

– Как така? – попитах.

– Без приключения. На нашите години хората ехе-хей, а ние: “Свири на чело!”, “Закуси ли?”, “Учи си уроците”. Това не може да се понася!

– Вярно е. Не може!

– Какво ще правиш това лято?

– Нали знаеш – бабите, дядовците...

– Забравих, че си бабино и дядово детенце.

Обиждаше. Трябваше да го накажа. Няма да хапна парченце от пъпеша! Но тогава щях да накажа себе си. Взех си най-голямото парче пъпеш.

– А ти какво ще правиш?

– Ще тръгна на автостоп.

– Пускат ли те?

– *Хайде де*, видяла ли си такова чудо? Просто имам късмет. Отиват с малкия една седмица на Витоша. Само че станало недоразумение и вместо две стаи с две легла им дават една – с три. И аз оставам!

– Как се решиха?

– *С тухкане*. Накрая татко заяви, че на моите години сам си изкарвал хляба. Ще ми

оставят пари. Предупредиха ме да не се отдавам на пороци и да почна да си купувам цигари, защото ще ме пребият. Може и да се отдам на пороци, но първо ще тръгна из страната на автостоп.

– Ако научат?

– Най-много да ме набият. Много важно.

– Блазя ти – казах. – Значи на автостоп. Сам?

– Ако искаш, ела, но хващам се на бас, че не можеш да прекараш дори една нощ под открито небе.

– Кой? Аз ли? Охо, колко пъти... само че в понеделник ще ме чака дядо ми Сърдиткото.

– За твоите роднини трябва азбучник – каза Бой. – Аз да имах толкова и все щях да забравям кой какъв ми е. Къде живеят?

Обясних му и той се замисли.

– С какво ще пътуваш?

– С влак. Нашите ще ме изпратят.

– Тогава можеш да слезеш на третата спирка, а аз ще те чакам и ще продължим на автостоп. *Ще обиколим малко нагоре-надолу* и ще отидеш при дядо си.

– Той ме чака в понеделник и ако не пристигна, ще изпрати телеграма.

– Ударът трябва да се предвари – каза Бой и лапна едно голямо парче пъпеш. – Вместо той да прати телеграма, ти прати: “Анета пристига в сряда” или “в четвъртък”, както искаш. То, ако е въпрос, аз мога и сам да замина.

– Ще си помисля.

– Твоя работа. *Момичетата обикновено се отмятат!*

Това ме вбеси.

– Ще дойда – казах, – но дано ти не се отметнеш.

Бой изведнъж стана делови.

– За из пътя ще купим салам. Карат ме да съм се хранил в ресторант. Да ям топло ядене! Омръзнало ми е това топло ядене!

– Аз ще взема пари за лимонада. Откакто ме хвана миналата зима проклетият фарингит, след като ми извадиха сливиците, не ми дават да пия газирани води, че дразнели. Дрън-дрън.

– Борьо, Борьо – чу се точно тогава гласът на братчето, което хленчеше по навик.

– Чао! – каза Бой и запрати през балкона корите на пъпеша. За ужас на портиерката.

– Ще се разберам допълнително.

Прибрах се в стаята. Не ми се спеше. Ех, че заплетена история! Не зная защо, все се заплитам в разни истории и после се чудя как да се оправя. Никъде не съм ходила сама освен на лагер или при бабите и дядовците, но това не се смята. Автостоп! Няма да е лошо. А мама и татко? Мама преди два дни ми се скара несправедливо. А татко! Не помня да е бил несправедлив. Жалко. Всъщност аз нямаше да го измамя, просто ще му кажа впоследствие. Кой знае дали ще му кажа. Дали ще се сърди, като научи? Ще го погледна мило:

“Татенце, искам нещо да ти призная.” Е, да, но аз никога не го наричам “татенце” и той веднага ще разбере, че съм гузна. Животът е много сложна работа! Аз ли съм крива, че съм се родила. Не съм аз.

Значи родили са ме, без да ме питат. Това вече не е ли несправедливост? Изобщо мен никой за нищо не ме пита. А така бих искала да съм момче с *мускули като корабни въжета*. *Ще си накривя фуражката*, ще тикна ръце в джобовете. “Анета, ще ти шия вече палта без джобове. Не разбирам какво толкова пъхаш в тях”.

Отидох до голямото стенно огледало и се погледнах в него. И това, което видях, беше обнадеждаващо. В мен имаше нещо момчешко. И в погледа, и в косата ми. “По-късо не можах ли да те подстрижат. Следващия път и аз ще дойда с теб!” Дори и ръцете ми бяха мъжки – с тези остри лакти, а движенията ми, като на гребец, който рязко замахва с веслата. Едно-две, едно-две! И тъкмо вече гребях с всички сили, когато някой надникна над рамото ми. Луната! Тя беше слязла ниско, лепнала се на тъмното небе срещу прозореца ми. Да ме ядоса ли искаше, или да се огледа? Малко пъти ли се е оглеждала в морето? Искаше да ми развали настроението. Винаги *ми се е виждала досадница*. Явява се точно когато не трябва и дори да дръпнеш пердетата, пак ще намери *някаква пролука* и ще се разположи в стаята ти, без да пита – удобно ли е, или не.

Дръпнах пердето, но преди това ѝ се изплезих. Мисля, че и тя стори същото. Липсваха ѝ първите седем години. “Възпитанието в първите седем години на детето е много важно, то остава за цял живот!”. Загасих лампата и си легнах.

Пердетата ли бяха къси? Луната се промъкна през тях и освети стаята. Отвратително е да спиш на светло. Чудех се какво да сторя с луната, как да я накарам да се махне. Хлопна се вратата. Мама и татко се връщаха. Спотаих се. Някой влезе тихо в стаята ми. “Виж, спи като бебе!”

Бебе ли? Родителите са невъзможни с техните сантименталности! Изръмжах на “сън” обърнах се и *забих глава във възглавницата*. Нека гледат момчешкия ми тил!

Вратата се затвори тихо. Бях сама, но сега някой се изкикоти. Престорих се, че не забелязвам. Кикотенето се повтори. Обърнах се и седнах в леглото. В стаята нямаше никой, но под пердетата струеше зеленикава светлина. Да! Беше се изсмяла луната. Но защо, на какво? “Спи като бебе.” Бебе ли? Тази дума реши всичко!

Хайде де – как бы не так; *с тюккане* – с охами и вздохами; *ще обиколим малко нагоре-надолу* – обойдем окрестности; *момичетата обикновено се отмятат* – девчонки обично отказват от обещаний (не държат своего слова); *мускули като корабни въжета* – мускулы, как канат; *ще си накривя фуражката* – надену фуражку набекрень; *ми се е виждала досадница* – казалась мне занудой; *някаква пролука* – какая-то лазейка; *забих глава във възглавницата* – уткнула голову в подушку.

ЕДНА ЖЕНА НЕ СПИ

Л. Станев

Същия ден към седем часа Трифон се обади на Олга по телефона и ѝ предложи да вечерят навън.

Олга се зарадва на тази покана. Тя облече новата си копринена рокля, сложи и кехлибарената огърлица и излезе от къщи *с повишено настроение*. Беше поспала следобяд и се чувстваше отпочинала.

Отидоха в Руския клуб и седнаха на една маса в едно от малките помещения. Трифон поговори нещо с един келнер, но Олга не обърна внимание на това. Отдавна не беше изглеждала толкова бодра и свежа като тази вечер.

Трифон веднага *долови настроението* ѝ и започна да се държи като влюбен младеж. Тя гледаше хубавите му зелени очи с гъсти черни ресници и си мислеше колко малко всъщност ѝ трябваше, за да бъде щастлива. Съвсем не беше нужно да отиват на края на света в чужбина, нито дори да живеят непременно в София, за да се чувства задоволена и спокойна. Не бяха ли най-радостни първите им години в провинцията, когато вечер си разказваха всичко, което им се е случило през деня – на него в редакцията, а на нея в гимназията, където по едно време тя предаваше френски. Откак дойдоха тук, Трифон постепенно отвикна от това и тя бе принудена да гадае за настроението му или да научава от чужди хора къде е бил, с кого се е срещал, какво му се е случило.

Донесоха вечерята, келнерът отвори бутилката експортно вино и те се чукнаха.

– Как мина днешния ти ден? – попита Олга. – Разкажи ми. Напоследък нищо не ми разправяш.

Трифон ѝ се усмихна, но след малко се намръщи и започна да ѝ разказва за разговорите, които беше чул днес в редакцията.

Олга, загледана в хубавата линия на устните му, заслушана в приятния му кадифен тембър, не следеше внимателно думите му – тази вечер тя нямаше настроение за сериозни разговори.

С повишено настроение – в приподнятом настроении; *долови настроението ѝ* – уловил / почувствувал ее настроение.

РАЗКАЖИ МИ

И. Иванова

– Всичко е наред, Саша – *гърми телевизорът с измамно бодрия глас* на стар филм за Втората световна. След намесата на дистанционното войната бързо преминава в кунг-фу; готварско предаване; ...преследване с коли; преследване с хеликоптер; ...с моторници...

В зрителното му поле нахлу Криси със *запотена купичка сладолед*. Красива беше внучката, но понякога приказваше много странен български... Какво толкоз – петдесетина години разлика...

Криси мига срещу телевизора и обмисля как да разпита дядо си за рода им. Главната трудност е, че обича да слуша истории с подробностите им. Пък той е един такъв, все по принцип, все някак накратко, хич не е от бърбривите. И как да подхване темата, *без да накърни имиджа си* на лекомислена тийнейджърка. Точно сега не ѝ се гледат филми, а пък животът на дядо ѝ е толкова по-различен, че звучи интересно. Той може да разкаже нещо истинско от онова време, което изглежда като чернобял филм – без мобилни телефони, с едни тумбести телевизори, смешни автомобили и лелки с нелепи прически. Нещо такова... истинско, което Криси да запомни завинаги. Жените не обичат голите факти...

Баба ѝ почина и тя тихо. Криси веднъж я попита “Как се запознахте с дядо?”. А то излезе, че хич не се били запознавали. На село направо се женели. Ако слушаш баба ѝ, не е ясно и кога се е влюбила. Той я бил харесал. След толкова години семеен живот – превземки, все едно Криси е дете. Затова беше решила да притисне дядо си. От малка обича да слуша истории, може и от едно време.

Понякога си го представя – гологлав и с *остри скули*, като онази снимка от войниклъка му. Един *такъв ръбат*, а е танцувал танго. Имаха с баба ѝ плочи. Въпросът е, как се е стигнало до тангото. *Дали е бил щуро дете като нея?* Борил ли се е с младите овни, както хлапето в онзи стар филм, дето го завари да гледа снощи? Имал ли е три-

четвърти *панталони с една презрамка*? Кога е харесал баба? А тя него? Колко дълго са се разхождали по главната улица, преди тя да го хване под ръка?

Криси въздъхва с любопитство и чак я е срам, че се интересува от толкова малки неща. “Просто... какво да прави човек на село през лятото”, оправдава се тя и *зачопля охлузено коляно*.

“Срамота, и аз като децата. Ако изляза, непременно ще ме види на площада. И раздраните ръце ще ми види, от тъпите малини вчера. Ще изчакам да добия по-приличен вид. Една вечер ще си говорим с дядо. Ама не ще да говори. Язык, че толкова години е бил учител. Като че ли тогава си е изприказвал всичко. Добре поне, че не разпитва. Явно и то му е омръзнало. А за Борис със сигурност се досеща, ама му е *неудобно да ме ръчка*.”

– Дядо, да си направим сандвичи. – Криси прави мъничка пауза само колкото да поеме един дъх смелост. – Ще ми разкажеш ли за едно време?

– Със сирене ще ядеш ли? – а за “едно време” *откъде ли да го захвана...*

Дядо Емо печели няколко минути, колкото да избърше масата. Как беше стигнал до разрязването на това парче хляб? Ето това е *тайната* на всичките му години. И така *изтънко е навързана*, че той неусетно ги е избървял, без да помисли, как може да се разкаже нещо толкова кратко и дълго като живота.

Гърми телевизорът с измамно бодрия глас – гремит в телевизоре неестественно бодрый глас; *запотена купичка сладолед* – вазочка с мороженым, покръпата испариной; *без да накърни имиджа си* – чтобы не подорвать своего авторитета; *остри скули* – выпуклые скулы; *такъв ръбат* – такой угловатый; *дали е бил щуро дете като нея?* – был ли он ребенком таким же сорванцом и непоседой, как она?; *панталони с презрамка* – брючки до колен на одной лямке; *зачопля охлузено коляно* – стала скovyривать засохшую корочку с ранки на колене; *неудобно да ме ръчка* – неудобно приставать с вопросами; *откъде ли да го захвана* – не знаю, с чего и начать; *тайната изтънко е навързана* – тайна тончайшего плетения.

ОБЕСПОКОИТЕЛНИ СЛУЧКИ

П.Вежинов

...Към обед момчетата се разотидоха и Чарли пръв побърза да се прибере у дома си. Съвестта му не беше съвсем чиста. Сутринта той се беше измъкнал от къщи, без да се обади на майка си, а това много рядко се случваше. Майка му беше вдовица, от десетина години прехранваше сама малкото двучленно семейство, като шиеше рокли и бельо на

ония жени из квартала, на които парите им не стигаха, за да ходят при прочутите и скъпи шивачки. През ваканциите и през свободното си време Чарли помагаше на майка си в домакинската работа и ходеше по магазините да пазарува. Само тая сутрин той бе излязъл, без да се обади и без нищо да помогне, понеже се страхуваше да не закъснее за поста в градинката.

Като се изкачи до втория етаж, Чарли малко плахо и виновно натисна звънеца. Това той правеше винаги, за да предупреди клиентите на майка си, че идва външен човек. Тоя път никой не му отвори и след кратко колебание Чарли извади ключа и влезе сам. В антрето той дочу два женски гласа – единия висок, дрезгав и малко нервен, глас на непозната жена, а другия тих и примирителен, гласа на майка му.

– Кой е – попита отвътре тихият и примирителен.

– Аз съм, аз! – отвърна Чарли и влезе в стаята.

Вътре както винаги в работно време беше разхвърляно, по земята *се търкаляха трапоски*, парчета плат, *книжни кройки и макари*. Пред голямото стенно огледало стоеше права висока, елегантна жена, с боядисани руси коси, а майка му, с шивашки метър в ръка, ѝ вземаше мярка. Чарли се изправи пред вратата и виновно зачака.

– А, ти ли си? – каза шивачката и Чарли не можа да открие в гласа ѝ нищо огорчено или сърдито. – Тъкмо навреме – иди да измиеш чиниите!

Чарли се понамръщи. Като всички сираци той обичаше с нежна и предана любов майка си, с радост ѝ помагаше в домакинската работа, но винаги се сърдеше, когато му споменат за нея пред външни хора. В края на краищата той е момче и да знаят хората, че да мие чинии като някаква бабичка, не е съвсем приятно.

– Добре – отвърна той кратко и понечи да излезе.

Точно в тоя миг Чарли погледна случайно в огледалото и *се закова смаян* на мястото си: там той бе зърнал слабо, старателно боядисано и капризно лице на госпожа Тороманова. *Гледай ти какво нещо – говорят за вълка, а той в кошарата!* Като превъзможна изненадата си, Чарли излезе от стаичката, но не забрави да остави полуотворена *междинната врата*. Любопитството го гризеше, струваше му се, че всяка случайна дума на Тороманова може да му подсказе нещо интересно и да го насочи на важна следа.

Като влезе в кухнята, Чарли натопи бързо чиниите в горещата вода, изу обувките си и тихо, на пръсти се промъкна в малкото полутъмно антрентце. От стаичката се дочуваха съвсем ясно двата женски гласа и той със затаен дъх заслуша. Сега това не му се струваше

нито подло, нито невъзпитано – голямата цел, която си бяха поставили момчетата, оправдаваше всичко...

Се търкаляха трапоски – валялась наметанная одежда; *книжни кройки и макари* – бумажные выкройки и катушки с нитками; *се закова смаян* – остановился как вкопанный; *гледай ти какво нещо – говорят за вълка, а той в кошарата!* – ты глянь, легка на помине!; *междинната врата* – промежуточная дверь.

ТРЯБВА ДА ПОПРАВИМ ТЕЛЕФОНИТЕ

Я. Анто

Изпитът по анатомия му се стори тежък, та се наложи баща му да се обади по телефона. Писаха му три. *Изпитът по вътрешни болести* му се стори още по-тежък, та пак звъняха телефони и пак получи три.

– Иначе много знае – казваше баща му, – но е стеснителен. А от друга страна...

От друга страна, той се познаваше с тези, дето изпитваха сина му, така че три, три , три – и ето, че един нов млад специалист се хвърли с цялата си енергия и познания във вихъра на благородната професия.

След като сбърка от плахост черен дроб с жлъчка и *атака от апендисит* със сърдечна криза, и особено след като, червейки се от стеснение, се опита да отреже един крак, без да има нужда от това, всички започнаха *да се ловят за главата* и да се гледат с ужас в очите. Ето защо се наложи отново да звънят телефони, поради което младият специалист премина бърже на по-безопасна за живота на хората работа. Постъпи в научен институт.

Тук той, отново под влияние на своята крайна стеснителност, обърка всички научни и практически дейности на института, така че отново зазвъняха телефони, един път, два пъти, три пъти...

Сега разбирате ли защо разказваме цялата тази история?

За да се поправят веднъж завинаги всички телефони в страната, тъй като служим ли си с неизправни телефони, може, както казват някои, да се постигне неуспех.

И изобщо време е да се видят истинските причини, а не да се говорят непроверени неща. И да се разпространяват слухове за апендисит, стомах и крак на някакъв си пациент, който – ако проверите сериозно случая – ще се убедите сами, че и досега си има два крака. Дори миналата неделя с тях той се изкачи на връх Мусала, *2925 метра надморска височина*.

Ето защо трябва да поправим телефоните, *а другите неща ще си дойдат от само себе си.*

Изпит по вътрешни болести – экзамен по терапии; *атака от апендисит* – приступ апендицита; *да се ловят за главата* – хвататся за голову; *2925 метра надморска височина* – 2925 метров над уровнем моря; *а другите неща ще си дойдат от само себе си* – а все остальное уладится / устроится само собой.

ДА СА ЖИВИ И ЗДРАВИ ГЛЕДАЧКИТЕ

Г. Христов

Не бих казал, че жена ми е лош човек, но понякога *се води по ума на другите*. Или по-точно иска да прилича на тях. А съседите ни, с кого другото да общува човек, все богаташи. И на нея, милата, все не ѝ се иска да бъде по-долу от тях. И, разбира се, невъзможността за това се излива върху моята глава – докога ще го караме тоя живот все на заеми...

Връщам се наскоро вкъщи и още от вратата започва да ме кори – повече не искала да се вози в нашата *таратайка!* Става дума за старото ни фиатче, което наистина е с твърде неугледен вид в сравнение с автопарка на съседите ни, но си върши работата. Та не искам ли аз да имам скъп автоматик, ама *си налягам парцалите!*

Как да ѝ обясниш, като това тя го знае много добре, но *пустото ѝ вродено големеене!* Обяснявам ѝ за кой ли път, че те имат пари, но ние пък ги превъзхождаме духовно, но все едно на отвързан дух да му разказваш приказката за духа в бутилката. Не ще повече тая таратайка, стига са ѝ се смели хората! Ама, миличка, аз нямам фирма със съмнителни капитали, не съм свързан с никакви групировки, не съм ни митничар, ни магистрат, ни депутат... Не, не и не – повече нямало да се качи в тази допотопна таратайка!

От главата ми не излизаше мисълта как да се отърва от тази ѝ мания. Не се интересувала тя откъде ще намеря пари! Боже мой, помогни ми, защото вкъщи животът стана ад! И Господ сякаш чу молбата ми. След поредния скандал един ден звънна телефонът. Търсеше я съседката Петрова, която много обичаше да говори по мобилния си телефон. И макар че бяхме стена до стена, тя винаги предпочиташе модерния начин на комуникация. От подочутите реплики разбрах, че Петрова току-що се върнала от гледачка, която всичко ѝ познала. Моята, за да не остане по-назад, веднага ѝ поиска адреса и ме накара да го запиша, защото нямаше подръка химикалка.

Като свършиха глупавия си разговор, попитах я дали това е адрес на фризьорка. А през това време в главата ми вече зрееше план. И веднага се обляках да излизам. На въпроса ѝ къде отивам, казах ѝ, че съм забравил да си пусна тотото – може пък точно сега да се паднат парите за нова кола! И от къщи – право на записания адрес.

Не беше трудно да намеря *въпросната гледачка*. Чакаше, моля ви се, опашка. Когато дойде моят ред и влязох, направо ѝ казах за какво съм дошъл, че при нея ще дойде такава и такава жена да ѝ гледа. Платих ѝ петорна цена и ѝ обясних какво искам от нея. На баба кафеджийка нищо не ѝ струваше, защото без всякакво колебание прие *въпросната сума*.

Веднъж, гледайки телевизия у дома, жена ми се върна от някъде и още от вратата ми каза, че се отказва от желанието си за нова кола. Не, мила, правя се аз на идиот, тъкмо се бях спрял на модел, щях да заложа апартамента ни, за да получим заем. Не, кресна тя насреща ми, не искала да сменяме колата си, от която сме имали толкова мили спомени. Настоях привидно още малко и накрая се съгласих с нейното мнение. А то беше твърде основателно – с новите коли колко катастрофи ставали, докато с нашето мило фиатче сме били съвсем спокойни. Нещо, което сто пъти съм казвал, но друго е да го чуеш от гледачка!

Откритието, че от гледачките има полза, споделих с мой приятел, който също имаше проблеми с жена си. *Беше го погнала да прави, да струва, но да се набута в някоя кандидатска листа за депутати*. И той ѝ говори, и аз се намесих, но не и не. Основният ѝ аргумент беше, че ѝ е омръзнало все заеми да взимат, време било те да дават заеми. Направихме план да я пратим при гледачката, че да разбере ще има ли успех в изборите, а приятелят ми постъпи като мен. Нататък ще бъде кратък. Кой, как и какво направи, гледа и каза, но *за едното чудо* той стана депутат! Днес за пореден път отказа да ми даде пари назаем!

Да се водя по ума на другите – иди на поводу у других; жить чужим умом; *таратайка* – развалюха, драндулет; *налягам си парцалите* – рта не раскрывать; набрать в рот воды; помалкивать в тряпочку; *пустото ѝ вродено големеене* – ее дурацкая врожденная самонадеянность; *въпросната гледачка* – вышеупомянутая гадалка; *въпросната сума* – договоренная оплата; *беше го погнала да прави, да струва, но да се набута в някоя кандидатска листа за депутати* – она вынудила его во что бы то ни стало / всеми правдами и неправдами пролезть в список кандидатов в депутаты; *за едното чудо* – всем на удивление.

ВРЕМЕНА

Г. Узунов

Нашият съсед Тотьо *беше много отчаян*. За втори път надеждите му се изпариха и мечтите му рухнаха. Първия път – когато единственият му син Петко не можа да влезе в гимназия, ами го записаха в един техникум. И втория – когато същият този Петко *не рачи да се готви, че да издържи изпитите и да влезе в университета*, ами отиде техник в едно предприятие. И ето ти тебе сега хорските синове и дъщери придобиват висши образования и ще стават кой учител, коя артистка, кой чиновник някакъв или адвокат, а Петко ще ходи по гаширизон из някакъв цех и ще поправя машини. Пръстите на ръцете му ще бъдат дебели, груби и омаслени. Мускулите му ще стават като *козунаци*. На костюмите му винаги ще има по някакво петно и ще миришат на бензин...

Петкова работа! Той направи като баща каквото се полага – и съвети му даде колкото щещ, и книжки му купуваше да чете, и *с народни пословици и поговорки му натика главата, но тя не увря*. На него му дай да разглобява шевната машина, *да човърка бойлера* и готварската печка и час по час да сменя бравите на седемте врати в апартамента уж с по-хубави.

Е, добре! Жалко само, че *не можа човек да стане, ами стана техник*. И Тотьо, който иначе беше служител в райсъвета, не притежаваше аристократичен дух, страдаше.

Своето страдание обаче той не споделяше с хората. Споделяше го само с жена си, и то винаги по един и същи начин. *Когато станеше въпрос*, а то ставаше често, той повишаваше тон и казваше:

– *Ти със своето пипе в главата докара детето до това положение.*

Тя го гледаше и мълчеше, а той от това още повече страдаше, горкият. А Петко никак не се притесняваше от тия неща. Той си работеше работата в съответното предприятие, а следобед се събираше с приятели или се затваряше в стаята си, цялата *натъпкана с машинарии и оплетена в жици*. В тази стая майката и бащата не смееха да влизат, а още повече бабата, защото, *където и да пристъпят, каквото и да пипнат*, все ги удряше някакъв ток. Тотьо страдаше и от това. На бабата той понякога казваше следното:

– *Остава някой ден да подпали и къщата!*

Не мина много време и къщата наистина пламна. Но не от пожар, а от други едни събития, които разтърсиха из основи и надеждите, и мечтите на Тотьо.

Един следобед, точно Петко се беше прибрал в стаята си и свиреше на някакъв *оксижен*, на входната врата се позвъни.

Отвориха. Насреща адвокат от по-горния етаж.

– Извинете, има ли нещо вярно в това, че вашият син бил техник?

Бащата каза:

– Има.

– Бих го помолил да дойде и да види една италианска пералня... Ще си платим каквото трябва.

Навлече Петко гаширизона, натъпка една чанта с инструменти и замина. До полунощ се бави, прибра се и легна да спи. Към един часа позвъни жената на адвоката.

– Пере! – каза тя и си отиде.

Сутринта в тъмно пристигна артистката от съседния блок...

– Ето, виждате ли петното? Не може да се разбере откъде шурти, стича се по стените... Цяла нощ съм въртяла телефона, отникъде помощ.

Скочи Петко, грабна чантата с инструменти и хукна. Към десет часа, доволна и щастлива, артистката вече капризничеше в гримьорната си, а Петко, още по-доволен, си вършеше работата в предприятието.

Точно в това време влезе баба Зунка.

– Не ще да мели! – каза тя и измъкна изпод престилката си една електрическа мелничка за кафе. – Ами той бил голям майстор ма!

Следобед пристигна с някакъв примус гимназиалният учител, на другия ден се заредиха архитектът от мансардата, зъболекарят от отсрещната къща, капитанът от трудовите войски с колата си...

Мина месец, минаха два...

Петко се облече и обу като дипломат и дори беше забелязан с момиче.

Тогава вече бащата кипна. Той го изчака един ден да се завърне от работа, издебна момент, свободен от ангажименти, и се провикна:

– Слушай, ей. *Ти какво си въобразяваш.* Ти печелиш пари бе!

– Ами аз давам и в къщи.

– Знам, че даваш. Но да вземеш да дадеш и на мен една сума, че *да запуша един борч, дето го влача от седем години.* Ние сме те отгледали, ние сме те направили човек, да не забравяш тая работа!

Петко нямаше и намерение да забравя. Защото му беше леко.

Беше много отчаян – впадна в отчаяние; ***не рачи да се готви, че да издържи изпитите и да влезе в университета*** – не соизволил подготвиться к вступительным экзаменам в университет; ***козунак*** – кулич; ***Петкова работа!*** – Петковы проделки /

выходки!; *с народни пословици и поговорки му натика главата, но тя (главата) не увря* - и пословицами и поговорками ему напичкал голову, но он не образумился / не набрался ума-разума; *да човърка бойлера* – возиться с бойлером; *когато станеше въпрос* – когда заходила об этом речь; *ти със своето пипе в главата докара детето до това положение* – ты со своими куриными мозгами довела ребенка до этого состояния; *се затваряше в стаята си, цялата натъпкана с машинарии и оплетена в жици* – запирался в своей комнате, доверху набитой инструментами и опутанной / увешанной проводами; *където и да пристъпят, каквото и да пипнат* – куда бы ни ступили, к чему бы ни прикоснулись; *остава някой ден да подпали и къщата!* – не хватает только еще дом поджечь!; *Сутринта в тъмно* – ни свет, ни заря; *оксижен* – сварочный аппарат; *ти какво си въобразяваш* – ты что о себе возомнил; *да запуша един борч, дето го влача от седем години* – заплатить долг, который числится за мной семь лет.

ВЪВ ВЛАКА

Г. Узунов

Едва ли някоя война е започнала така внезапно и тъй неочаквано, както започна спорът между един мъж и една жена. Между тях едва ли имаше религиозни различия — и двамата изглеждаха еднакво безбожни. Едва ли имаха един към друг някакви териториални претенции. Бяха се настанили достатъчно удобно *и при това – един срещу друг*. Очевидно и класови различия не съществуваха, тъй като по облеклото им и по багажите, които носеха, личеше, *че са от един дол дренки*. Дори различия в пола може би не съществуваха, защото *и двамата бяха в напреднала възраст*. Не ще да бяха и мъж и жена, защото досега, толкова време вече пътуваше влакът, ако не се бяха скарали, *най-малкото щяха да си разменят няколко мълниеносни погледа*. А те мълчаха и не се поглеждаха дори, въпреки че седяха един срещу друг. И въобще всички в това отвратително купе седяха мълчаливи и важни с изключение на един дебелак, *който... се правеше, че спи*.

И ето че сред всеобщото напрегнато мълчание *мъжът се пипна нервно по носа...*, погледна към багажите, скочи и рече:

– Чия е тази *дамаджана*?

Като чу “*дамаджана*”, мъжът, който спеше, погледна нагоре, подбутна нещо в краката си.

– Чия е тази *дамаджана*, питам!

– Моя трябва да е, какво ще обичате? – *размърда се жената, без да си дава вид на разтревожена*.

– Извинявайте, но *дамаджани не се турят горе на багажника*, а долу в краката.

– Напротив, вие извинявайте, но *долу се слагат краката*, а горе на багажника се слагат багажите. То затуй се казва багажник...

Жената каза:

– Аз толкова съм пътувала по света..., никъде не съм видяла влакове, дето хората ще си слагат... багажите долу, на мястото на краката.

– И ние сме ходили по света и знаем къде се слагат дамаджани, само че дамаджаните им са здрави, а вашата тече. Ами ако ми е накапала и костюма? – Той съблече сакото си и внимателно го заоглежда.

– Голямо чудо! То един мъж, ако няма леке от вино, не е мъж...

– Ние по нашия край виното не го употребяваме за лекега, а го пием.

– Ние пък хем... си го пием, хем и на децата си носим да го опитат.

– А, вие имате и деца!

– Имаме я! Ей толкова голяма дъщеря. Вестниците пишат за нея. Първата учителка в този край. Ако вие имахте такава дъщеря, нямаше да бъдете такъв злобен.

– Охо-о! Ние дъщери не раждаме, а си имаме синове. Защото ако вие *ходите да правите седянка с дъщерята*, аз сватба ще вдигам на сина...

– Тежко и горко на туй момиче, дето е взело такова момче с такъв баща!..

– Вие за туй момиче не се грижете! А пък *момчето е таман два метра без нещо* и след четири месеца *се уволнява от казармата* и се записва инженерство в София...

И, кой знае защо, изведнъж двамата започнаха да си събират багажа.

Слязоха на гарата.

Всички се струпаха на прозореца да гледат какво ще става по-нататък.

И всички видяха, че на перона стоят подръка един *длъгнест войник* и едно хубаво момиче, *заобиколени от десетина командири* от местното поделение. Войникът пристъпи напред, прегърна слезлия от влака мъж и му каза “тате”. А момичето се хвърли на врата на жената и каза “мамо”.

Явно беше, че *тук ще става войнишка сватба*. Но... влакът потегли.

Едва ли – навряд ли; **и при това** – един срещу друг – и к тому же друг против друга; **че са от един дол дренки** – что они одного поля ягоды; **и двамата бяха в напреднала възраст** – оба они были не первой молодости / в преклонном возрасте; **най-малкото щяха** – на худой конец; **който се правеше, че спи** – который притворялся/ прикидывался спящим / делал вид, что спит; **мъжът се пипна... по носа** – мужчина... прикоснулся к

носу; *дамаджана* – плетена бутыл; *размърда се жената, без да си дава вид на разтревожена* – оживилась женщина, не выдавая беспокойства; *дамаджани не се турят горе на багажника* – бутылки не ставят на верхнюю полку; *долу се слагат краката* – внизу место для ног; *Голямо чудо!* – подумаешь!; *ходите да правите седянка с дъщерята* – едете на посиделки с дочерью; *момчето е таман два метра без нещо* – парень вымахал почти два метра без малого; *се уволнява от казармата* – увольняется в запас; *длъгнест войник* – долговязый солдат; *заобиколени от десетина командири* – в окружении десятка командиров; *тук ще става войнишка сватба* – здесь сыграют солдатскую свадьбу.

ЛИТЕРАТУРНО НАСЛЕДСТВО

II. Боянов

В едно *полупланинско градче* се помина старият местен поет и прозаик Емил Зеленополев. Заговори се за подобаващо изпращане. Зеленополев беше стар ерген и нямаше преки наследници. Роднини обаче бързо се намериха. Пристигнаха около двадесет души от всички краища на страната. Те сновяха из голямата къща и тежко въздишаха пред местните хора:

– Незаменим човек беше вуйчо Емил! Какъв баснописец! Дошъл съм да прибера сборника му с непубликувани басни, които помня от детските си години – винаги, като му идвах на гости, ми ги четеше. Ще ги съхраня и издам! – заканваше се братат мъж.

– Отиде си голям поет! – триеше сухи очи друг роднина на покойника. – *Времето ще го възцари в редовете на бележитите ни творци.*

Висока блондинка току повтаряше:

– Чичо, чичо, в покоя си приличаш на Балзак!

Като ги слушаше човек, ставаше ясно, че Емил Зеленополев е бил чиста душа, благороден и всеотдаен човек, майстор на перото и словото, абе, личност от голяма величина! Освен това говореха единствено и само за литературното му наследство – да го приберат и опазят. И при първа възможност да го издадат. И нищо друго!

Дойде време да отворят завещанието.

Голямата си къща Зеленополев завещаваше на детската градина. Вилата с овощната градина да стане почивна станция за пенсионерите от района. Кръгла сума от банката отиваше за закупуване на книги за местната библиотека. Нивите и горите даряваше на дома за сираци... А литературното си наследство – десетки тетрадки и папки, завещаваше изцяло на своите наследници. Да го пазят, преиздават и се гордеят с него!

“Опечалените” роднини обаче не оцениха жеста на таланта, от когото допреди час се възхищаваха.

– Пълен психопат! – кресна блондинката.

– Вероятно в последно време *напълно се е смахнал*, за да мисли, че брътвежите му имат някаква литературна стойност! – отсече мъжът с брадата.

– *Пълен бездарник* беше! То, ако имаше някакъв талант, в този забравен от Бога район ли щеше да остане цял живот! – искрено плачеше позакръглена брюнетка.

– Дайте да се разберем! Това е противозаконно и наше право е да оспорим налудничавото завещание! – се чуваха гласове.

– Нещастен *пишурка* и графоман със самочувствие! – оформи окончателното мнение на роднините дебеловрат млад мъж.

Тръгнаха си възмутени, ръсейки обиди и закани...

Съседите прибраха литературното наследство на Емил Зеленополев и го занесоха в кварталния пенсионерски клуб. Председателят го заключи в една *кантонерка* на сигурно място в очакване на литературните изследователи.

– Такава е участта на авторите от провинцията – дълбоко въздъхна председателят на клуба Груев, бивш учител по литература.

Полупланинско градче – городок в предгорье; *времето ще го възцари в редовете на бележитите ни творци* – време его увековечит среди наших выдающихся творцов; *напълно се е смахнал* – совсем спянул; умом тронулся; *пълен бездарник* – круглая бездарь; *пишурка* – писака; *кантонерка* – канцелярский шкаф.

РАЗКАЗ БЕЗ ПОУКА

Д. Тенев

Този разказ започва в Рим. Точно една година преди избухването на Втората световна война, когато заварих във “Вечния град” вечния български студент Теню Ганчев от Нова Загора, успял най-сетне да вземе диплома за завършено висше образование по ветеринарна медицина.

“И какво смяташ да правиш сега оттук нататък? – попитах го аз с любопитство.

“Като начало – да забогатея!” – отвърна ми Тенчо делово. – Старият похарчи много пари за мене. Длъжен съм да го възнаградя за търпението му.”

Подчертаната синовна признателност беше трогателна.

“И как смяташ да забогатееш?”

“Ще отворя *клиника за луксозни кучета*” – обясни ми Тенчо сериозно със своя мек южнобългарски акцент и се усмихна.

“Ами кабинет, самата клиника, персонал – откъде? Как ще осигуриш всичко туй. То е много нещо!” – не спирах да разпитвам бъдещия милионер.

“Намерих за целта ортак-италианец! Ще работим ”in cogrore” – обясни с готовност новозагорчанинът. – Моторът в цялата работа обаче ще бъде аз. Онзи само ще даде първоначалните пари...”

“Щом знаеш латински и си намерил богат съдружник – няма да си ми грижа” – приключих разговора и си заминах по пътя.

Четири месеца по-късно из целия хайлайфен Рим *не се говореше вече за друго, освен за невероятната кучешка клиника на великия български лечител от Нова Загора.*

Като всеки любопитен реших да я посетя и аз.

Заварих обстановка, която ме втрещи.

Чакалня с кресла, тапицирани с бяла кожа. Кабинет с огромно бюро и библиотека. Шкаф от никел, пълен с хирургически инструменти и лекарства.

“Ами самата клиника?”

“Тя е моята “светая светих” – обясни ми Тенчо.– Но ти си наш човек и ще те допусна в нея. Ела!”

Тръгнах подире му. Влязохме в обширно помещение, където се намираха големи клетки като онези в зоологическата градина. Във всяка от тях имаше място поне за няколко лъва, но в клетката не се виждаше нищо друго, освен по едно *маломерно куче*, което гледаше с изплашени очи.

Всички останали пациенти също бяха от типа, който богатите дами държаха на ръце и хранеха с шоколад. Или пък обличаха с дрешки от чиста коприна.

“Защо клетките са толкова големи?” – запитах учуден.

“Най-вече, за да има място за размаха на лекуващите лекари. Сега ще видиш една терапевтична процедура.”

Тенчо *плесна с ръце* и от първата странична врата влезе “лекуващият лекар” в бяла престилка с дълга тояга в ръце.

“Дай му лекарство!” – нареди нашият доктор и “терапевтът” влезе в една клетка, *дето се мъдреше тлъст шишко с грозна муцуна.*

Кучето веднага хукна като бясно из четирите ъгъла на клетката, но тоягата на лекуващия лекар го настигаше навсякъде.

Гледах като онемял.

“Какво се чудиш, бе човече? – разсмя се д-р Ганчев. – Това са разглезени, глупави песове! Те не само че са преяли, ами ги мързи дори да ходят. Няма им нищо, но техните собственици смятат че са болни и ми ги носят. След лечението при мене, траещо точно една седмица, в която *аз ги подлагам на диета и малко активно движение*, кучетата “оздравяват” напълно. И щом отново видят господарите си и усетят, че краят на “лечението” е дошъл, тогава те почват да лаят и да подскачат от радост. Разбира се, заедно с тях се радват и техните господари и така и трите страни оставаме доволни. Какво ще кажеш, а?”

“Естествено, че съм безумно щастлив, дето нямам четири крака, ами само два” – усмихнах се аз почти виновно и напуснах с облекчение клиниката на великия лечител от Нова Загора.

Поука – назидание; *да вземе диплома за завършено висше образование по ветеринарна медицина* – получить диплом об окончании ветеринарного института; *клиника за луксозни кучета* – клиника-люкс для породистых собак; *не се говореше вече за друго, освен за...* – не говорили ни о чем ином, кроме как о...; *заварих обстановка, която ме встрещи* – я увидел обстановку, от которой у меня глаза на лоб полезли; *тапицерия* – обивка (мебели); *тапицирам* – обивать / обить мебель; *маломерно куче* – малогабаритная собачка; *плесна с ръце* – хлопнул в ладоши; *дето се мъдреше тлъст шишко с грозна муцуна* – где разлегся / расположился дородный / упитанный толстячок с уродливой мордашкой; *гледах като онемял* – я смотрел, остолбенев / онемев; *аз ги подлагам на диета и малко активно движение* – я их сажаю на диету и заставляю активно двигаться.

ХРЪТКАТА СРЕЩУ ХРЪТКАТА

В. Зарев

Кооперацията е съвсем нова, намира се в близост до Парка и е облицована с червени тухли... Вътре още ухае на мозайка и *латекс*, лампите още са здрави, а това е гаранция, че ще си имам работа с новодомци.

Преглеждам разсеяно пощенските кутии, Евгени Панайотов живее на първия етаж, ето защо отминавам с пренебрежение асансьора, изкачвам стълбите с *противопоказна за годините си пъргавина* и спирам пред елегантната медна табелка. Натискам нетърпеливо звънеца, ала вместо звън, отвътре се обажда сладкогласна *чучулига*. Часът е седем и половина, най-неудобното време за неканени гости.

...*Ключалките прищрахват* и пред очите ми се възправя самият Панайотов. Той е висок и подчертано сух, лицето му е интелигентно и *префинено*, *светлите очи зад очилата с телени рамки са изпълнени със скука*... Облечен в черен официален костюм без гънки, яката на ризата му е закопчана, връзката е пристегната, сякаш излиза от заседание. Усещам прилив на доверие, на симпатия към него, *погледът ми незабележимо пропъзлява надолу*, Панайотов е обут в пантофи и аз изтръпвам – единственото несъвършенство на този мъж са несъразмерните му и огромни крака.

– С какво мога да ви бъда полезен? – *гласът му е учтив, но служебен*.

– Ние се познаваме...

– Простете, не си спомням – той ме оглежда без любопитство, нещо в съзнанието му сработва и все пак аз си оставам неканеният непознат.

– Името ми е Евтимов – помагам му кротко аз, – полковник Евтимов от следственото управление.

Той мигом си припомня, в светлите му очи проблясва неприязън, навярно си мисли, че съм дошъл за услуга и *лицето му посивява*.

– Ако търсите Жана, тя замина преди два месеца за Брюксел... мъжът ѝ работи в търговското.

– Идвам специално при вас.

На Панайотов му става неприятно и не го крие, отдръпва се от вратата, за да ми направи път, усеща човекът, че *ще затрия вечерта му*. Отвътре антрето изглежда грамадно, защото две от стените са облицовани с огледала. Влизаме в хола, той не е толкова голям, колкото очаквах, но личи, че зетят на Панайотов работи в Брюксел. Полилеите са порцеланови и изящни, килимите са персийски, меката мебел е тапицирана с естествена кожа, по стените висят абстрактни картини. Холът и трапезарията *са свързани с пълзяща врата, трапезарията продължава към кухнята, от която е разделена единствено с кокетен бар*.

– Жена ми я няма, за да ни направи кафе... днес имах тежък ден, искате ли да пием по едно уиски?

Аз също имах тежък ден, затова приемам с благодарност. Чашите, които предлага Панайотов са от дебело кристално стъкло, той изнамира отнякъде *купа с бучки лед*. Сервирането му отнема доста време, все нещо недостига на масата, ала аз усещам, че той умишлено се бави зад бара, очевидно печели минути, за да се съсредоточи и размисли. Наблюдавам как айсбергчетата лед се разтопяват в златистата течност, най-последно Панайотов се връща, сменил е пантофите с обувки, модни и скъпи мокасини.

– Някъде имаше фъстъци... – въздъхна меланхолично той. – И тъй, *на какво дължа вашето внимание?*

Интелигентното му лице сега изглежда сурово и е добило изражението на култова маска. Вътрешно предчувствавам, че ще бъде трудно..., този солиден мъж не желае да ми се хареса, той иска единствено да си отида.

Хрътка – борзая / гончая; *латекс* – водоемулсионна краска; *противопоказна за годините си пъргавина* – с противопоказанна за своите години ловкост / проворност; *чучулига* – жаворонок; *ключалките прищракват* – замки щелкают; *префинен* – утончен; *светлите очи зад очилата с телени рамки са изпълнени със скука* – светлите очи за стъклами очков в металлическа оправка изражава скука; *костюм без гънки* – костюм без едина заплата; *погледът ми пропъзлява надолу* – моя поглед скользят вниз; *гласът му е учтив, но служебен* – тон у него любезен, но делови; *лицето му посивява* – лице его становится мрачным; по лицу пробегает тень; *ще затрия вечерта му* – я испорчу ему вечер; *са свързани с пъзляща врата* – соединены раздвижной дверью; *трапезарията продължава към кухнята, от която е разделена единствено с кокетен бар* – столовая переходит в кухню, от которой ее отделяет только кокетливая стойка бара; *купа с бучки лед* – вазочка со льдом; *на какво дължа вашето внимание* – чем обязан вашему вниманию.

ГОЛЯМОТО ИЗПИТАНИЕ

И. Мартинов

Азманов се бе увлякъл в разговор с професор Силяновски и не забеляза кога към тях се бе приближил с тихи стъпки Шулце, същият този Шулце, когото той не можеше да търпи и от когото имаше основание да се страхува и пази. Немецът застава пред него със своята неизменна усмивка на доброжелателство и поза на вежливост, сякаш цялата вечер бе търсил повод да се представи на известния русенски търговец и сега, след като го бе намерил най-после, за него нямаше по-голямо удоволствие от това да му се поклони ниско. Азманов трепна и го погледна въпросително, но немецът се направи, че не е разбрал многозначителния израз на смутеното му и леко зачервено лице.

– Имам честта да ви се представя след толкова време на отсъствие – заяви *с удвоена вежливост* той, като още веднъж се поклони. – Позволете ми да ви попитам как сте със здравето?

– Благодаря, добре съм – отговори без желание да води разговор сега с него Азманов. Но немецът беше тактичен и не мислеше много да му досажда.

– Все пак ние ще се видим още веднъж – каза той с някакъв непознат досега, но известен само на него тон на настойчивост, като погледна с насмешка към професора, *зяпнал от изненада*, и се обърна пак към Азманов. – Благодаря и... довиждане, господине!

Все тъй тайнствено, както се бе появил, Шулице си отиде и изчезна сред пъстрата шумна тълпа, изпълнила *преддверието*. Азманов се развълнува. Разтревожен и обезпокоен, той разбра, че не можеше да остане повече тук и да продължи беседата си с професора, колкото и приятен събеседник да беше този мил човечец, а веднага се извини и му подаде ръка за сбогом.

– Но защо бързате? Какво се е случило? – попита малко уплашено старчето, като се мъчеше да разбере от разменените думи между Азманов и немеца коя е причината.

– Не, нищо особено, моля ви се, но се налага вече да се прибера у дома си *Аз*, знаете ли, *страдам малко от болки в черния дроб* и за мене никак не е позволено да си лягам толкова късно. А колкото до младите... Е, какво пък? Те ще останат още малко и... нека се веселят и забавляват колкото искат, до когато искат...

Азманов намери Бети и Владимир, каза им тихо, че ще поизлезе за малко и ще отиде някъде да се поразходи, а после, когато наближи да свърши приемът, ще дойде точно навреме, за да ги вземе и отведе с колата във вилата. Озадачени от неспокойния му и разстроен вид, особено от неочакваното му решение да напусне приема толкова рано, Бети и Владимир се поразтревожиха, но скоро бяха увлечени отново от създалата се още по-весела и забавна атмосфера, *впуснаха се да танцуват* и забравиха за него.

Азманов напусна салоните на гранд хотел „България” с крайно потиснато настроение и лошо предчувствие, че наистина може да му се случи нещо неприятно. От главата му не излизаше нито за миг усмивката върху лицето на немеца. Струваше му се, че в неговото появяване тая вечер на приема има нещо предупредително, още повече, че той не беше го виждал повече от година и половина, от деня, когато сключиха сделката на вечерята у дома му... Къде се е губил, къде е ходил и какво е правил до това време, Азманов не знаеше. Вълнуваше го, тревожеше го един въпрос: какво ще иска от него и защо изведнъж се изпречи на пътя му?

Когато се намери на улицата и вдъхна свежия, прохладен въздух на майската нощ, той почувствува облекчение. Стана му някак по-леко и по-приятно. Дишането му се ускори и сърцето му започна да бие като че ли нормално...

С удвоена вежливост – с подчеркнута вежливост; *зяпнал от изненада* – разинуващият рот от удивление; *предверие* – вестибюл; *аз...страдам малко от болки в черния дроб* – у мен...побалива печен; *впуснаха се да танцуват* – пустились в пляс.

ПРЕЗ ЕДНА ДЪЖДОВНА ЕСЕН

А. Гуляшки

Това беше широка и масивна двуетажна къща и на пръв поглед много приличаше на вила. Издигаше се в дъното на неголям двор, покрит с каменни плочи. Сред двора имаше висока череша и клоните ѝ стигаха до верандата на втория етаж.

В партерния етаж живееше семейството на пенсиониран военен лекар. Този доктор беше всъщност и домоуправител на къщата.

За втория кат водеше самостоятелен вход и самостоятелна стълба. Тук имаше две стаи – едната беше широка като салон, а другата – тясна и продълговата. Двете стаи бяха опасани с дълга покрита веранда.

– Вие имате ли право на две стаи? – попита го бившият доктор. *Той беше шишко, страдаше от задух* и държеше олисялата си глава *малко наведена назад, като че ли се пазеше от нещо*.

– Имам право на две стаи – отвърна Авакум и помисли: “Далекоглед – носи очила само когато пише или чете.” После допълни: – Аз съм научен работник – полага ми се да имам кабинет.

– Тъй – кимна докторът. – Радвам се. Много ми е приятно. Аз съм специализирал очна хирургия във Виена. Харесва ли ви тук?

Авакум излезе на верандата. *Откъм гората се носеше мирис на бор* и овлажняла земя. Улицата, разкаляна от дъжда, *изглеждаше занемарена*.

Той се извърна към доктора, който шумно дишаше зад него, и утвърдително кимна с глава.

– Харесва ми – каза Авакум. – Мястото е тихо и удобно за работа.

– Да – въздъхна докторът. – Тихо е, дори повече, отколкото трябва. За човек като мен, четиридесет години служил в казармата, привикнал с шумотевицата на казармения двор, туй място като че ли е в края на света, някъде на самия крайчец на обетованата земя.

Той се позагърна в износения си мундир без пагони и поклати глава.

– За остарелия човек, млади приятелю, няма нищо по-неприятно от усамотеното място. *Който казва противното*, лъже. Аз бих предпочел канонади от тежка гаубица,

отколкото тази противна тишина. С удоволствие бих заменил тази борова гора и всичкия ѝ озон с един шумен и пращен градски площад. Откровено ви казвам.

– Вие сигурно пишете спомените си? – попита Авакум.

Докторът смутено се усмихна.

– Аз съм участвувал в две войни, преживял съм двама царе, помня много неща и имам много спомени. А вие впрочем как познахте?

– Първо – вие имате много спомени, защото много сте видели и много сте преживели. При това вашите спомени имат предимно обществен характер, защото са свързани с живота във войската и с интересни личности. Второ – казармата ви е приучила на деен живот, във вашия характер е да вършите нещо. Скуката и тишината ви плашат. Трето – *нагледните белези* за системна писмена дейност – те са твърде очевидни. Вие сте далекоглед човек, но носите често очила. *Това личи от силните и пресни белези върху основанието на вашия нос.* Кога един далекоглед човек носи очила? Много просто, когато четете или пише. Но когато един човек само четете, по ръцете му няма да личат следи от виолетово мастило. А показалецът и средният пръст на дясната ви ръка са изцапани с мастило. Вие пишете с проста дървена *перодръжка* и при това доста нетърпеливо, както повечето лекари. Мога да ви кажа още, че перодръжката ви има червен цвят. Върху свивката между палеца и дланта има тънка следа от червено. Вие сте пълен човек, ръката ви се запотява при работа. А потта разяжда боята и боята оставя следа върху кожата. Така ли е, докторе? – той *изпусна кълбенце дим из устата си и се усмихна закачливо:* – Предполагам, че ще се съгласите с мен. Или имате възражения?

Докторът *затарашува из джобовете* на мундира, намери очилата си и като *ги намести върху сплескания си нос*, взря се учудено в лицето му.

– Вие сте доста интересен индивид – каза той, след като помълча някое време и помърда с устни. – Вие имате силно развита зрителна памет и доста вродени математически наклонности. Играете ли бридж? Да? А шах? Е, тогава *няма да ви оставя да скучаете*, обещавам ви. Ще слезете ли долу да изпием по една чашка кафе?

Така се запозна Авакум с доктор Свинтила Савов, подполковник от запаса, наемател на партерния етаж. Той беше самотен старец, отдавна овдовял, със задомени синове и дъщери, които твърде рядко се сещаха да го навещават. Грижеха се за него две жени, абсолютно противоположни и по възраст, и по нрав: прислужничката Йорданка, една шестдесетгодишна мома, която беше изгледала децата му, и братовата му внучка Виолета – весела и своенравна девойка, студентка първа година в Художествената академия.

Когато слязоха долу, за да пият кафе, посрещна ги прислужничката Йорданка. Тя огледа Авакум с критичен и безцеремонен поглед и така се държеше, като че ли всъщност само от нея зависеше това, дали той ще бъде приет в този дом и как. Но изглежда, че разкроеният бежов шлифер и широкополата му шапка ѝ направиха добро впечатление, защото *върху лицето ѝ се изписа бегла, но видима усмивка* на одобрение. Тя поздрави гостенина с добре дошъл, закачи сръчно шлифера и шапката му върху бронзовата кука на една старомодна закачалка и любезно го покани в салона. Подполковникът беше излязъл някъде и Авакум остана в салона сам.

Той беше шишко, страдаше от задух – Это был толстячок, он страдал одышкой; *малко наведена назад, като че ли се пазеше от нещо* – слегка откинув назад, словно защищаясь от чего-то; *откъм гората се носеше мирис на бор* – из леса веяло запахом / доносился запах сосны; *изглеждаше занемарена* – выглядела запущенной; *който казва противното* – кто утверждает обратное; *нагледните белези* – отличительные черты / явные признаки; *това личи от пресни силни белези върху основанието на вашия нос* – это заметно по свежим глубоким следам на вашей переносице; *перодръжка* – ручка с пером; *изпусна кълбенец дим из устата си и се усмихна закачливо* – выпустил клуб / колечко дыма изо рта и улыбнулся лукаво / игриво; *затарашува из джобовете* – стал шарить по карманам; *ги намести върху сплескания си нос* – и надел / водрузил их на свой сплюснутый нос; *няма да ви оставя да скучаете* – вам скучать не придется; *върху лицето ѝ се изписа бегла, но видима усмивка* – на лице ее появилась мимолетная, но выразительная улыбка.

СМЪРТНА ПРИСЪДА

И. Петров

I

...Когато се отправих към *покрайнината на гората*, слънцето клонеше на запад. Бях угнетен и потиснат. Вървах по брега на реката и си мислех дали да не отида из околията в някое село или в близкото градче да се срещна с хора и да се разсея. И ето, видях стар дъб с протегнат над реката клон чак до отсрещния бряг, подобно на въздушен мост... Бяхме дошли с Радко Върбински в една лятна привечер да хвърлим за риба. В реката, тогава пълноводна и буйна, се въдеше *мряна*, а по вировете имаше и *клен*. Като всеки хищник кленът бе много предпазлив, плашеше се от сенките ни и кълвеше само на муха и скакалец.

Веднъж Радко *се изхитри* да се качи на клона, възседна го точно над вира и пусна въдицата. Кленът закълва бясно. Радко се увлече, *изхлузи се от клона и цамбурна във вира*.

Клечах на около двадесетина крачки, видях пръски над вира и чух вик: “Оооо!” Затичах се нататък, Радко бе потънал до рамене във водата, шляпаше с ръце и се опитваше да се хване за храстите по брега. Подадох му един сух клон и му помогнах да излезе на сухо. Съблече дрехите си, изстискахме ги, доколкото можахме, и отидохме у тях.

Живееха в чаршията. Къщата им бе виенски стил – като повечето къщи в центъра на града, – двуетажна, в портокалов цвят и бели корнизи около прозорците. Стаите – просторни и светли, застлани с пъстри килими и обзаведени с тъмнокафяви мебели. Всичко в къщата светеше от чистота, всичко излъчваше спокойствие и уют.

Радковата майка не му се скара и не го наби, както щеше да стори майка ми, а щом го вида с увиснали по тялото му дрехи, *прихна да се смее*, въведе го в кухнята и започна да го съблича. “Вместо риба май вода си наловил”. Беше дребна, пъргава и спретната, с малко кокче на тила и очила, *лицето ѝ сияеше с мека, добродушна усмивка*. От училище най-често се отбивахме у тях, тя ни въвеждаше в една от стаите с широка писмена маса да си пишем домашните, а после ни гоцаваше с всякакви лакомства.

Рядко заварвахме бащата на Радко в къщи. Той прекарваше деня в магазините си за зърно и *железария*. Беше възпълен мъж на около четиридесет години, с леко чип нос, гъсти тъмни мустачки и златен ланец на жилетката. Погалваше ни по вратлетата и ни питаше:

– Как сте, юначета? Учите ли си уроците, или само играете на улицата?

– Учим ги! – *отвърщихме едновременно по войнишки*.

Даваше ни по левче да се почерпим и излизаше от къщи.

Ходехме и у нас, но по-рядко. Живеехме в края на града в типична селска къща на два ката, с дървен балкон и провиснали стрехи. Дворът ни бе голям, но разхвърлен, лете и есен потънал в прах, зиме и пролет – в *дълбока кал*. Майка ми се ласкаеше, че дружа с дете от по-заможното семейство, но присъствието му я гнетеше. Колкото и да бе любезна и щедра, не можеше да му предложи лакомствата, уюта и удобствата, които ми предлагаша у Върбински. У нас стаите бяха замазани по селски със синкава *вар*, подовете застлани с протрити шарени черги, в гостната нямаше мебели освен един огромен шкаф, натъпкан с всякакви дрехи. Хранехме се на голяма маса, и то не заедно, а *кой когато свари*.

Понякога Радко оставаше у дома за обяд или вечеря и това задължаваше нашите да слагат покривка на масата, ядене като за гости и да се обличат по-прилично, неща несвойствени за нашето семейство. Съзнавах, че се поддават на суетата да изглеждат по-щедри и по-вежливи, отколкото са, и започнаха да ненавиждат виновника за тази суета. Пред гостенчето биваха ласкави и гостоприемни, но щом си отидеше, *ставаха заядливи*,

караха ме *да си намеря другарче от нашата черга*... Но аз бях привързан към Радко още от първите дни в училище, когато учителят ни сложи на един чин. Тази привързаност се бе породила вероятно от стремежа ми да се почувствувам равен с него, както може би бедният се стреми към по-богатия или слабият – към по-силния. Всичко у него бе чисто и спретнато, а и обноските му се различаваха от тези на останалите деца. Чрез него и семейството му узнах, че има друг тип хора, вежливи, ласкави и щедри...

Покрайнината на гората – опушка леса; *мрена* – усач; *клен* – клень; *изхитря се* – изловчился / ухитрился; *изхлузи се от клона и цамбурна във вира* – сорвался с дерева и шлепнулся в омут; *прихна да се смее* – прыснула со смеху; *лицето ѝ сияеше с мека, добродушна усмивка* – лице ее озаряла кроткая, добродушная улыбка; *вар* – известь; *железария* – скобяные товары; *отвърщахме едновременно по войнишки* – отвечали в один голос как по команде; *дълбока кал* – (здесь) непролазная грязь; *ставаха заядливи* – становились сварливыми; *кой когато свари* – кому когда придется; *да си намеря другарче от нашата черга* – найти приятеля своего круга.

II

Иван Рахнев имаше малка *обуцарница* близо до двете училища – *прогимназията* и *гимназията*, тъй че клиентите му бяха предимно ученици и учители, които се отбиваха при него за дребни услуги. Минавах по два пъти на ден покрай обуцарницата и в топли дни, когато вратата биваше отворена, виждах какво има вътре. Тя се помещаваше в *приземния етаж* на една от малкото триетажни къщи в града. Беше тясна и разхвърляна, към *неизмазаните тухлени стени* бяха прикрепени няколко лавици *с навити на рула* парчета кожи, инструменти и *калъпи*, а между лавиците висяха стари... календари. Иван Рахнев седеше пред ниска, отрупана с инструменти масичка и шиеше с игла или набиваше *дървени клечици* в подметка с малко чукче, което приличаше на петелска глава с извит клюн и голям гребен. Често го виждах и чувах да свири на устна хармоника. Опрян на лавицата зад гърба си, държеше шепи върху устата си и ги движеше наляво или надясно – ту бавно и отнесено, ту бързо и ритмично, *с притворени или втренчени в тавана очи*. Изпод пръстите му, където беше скрита хармоничката, *се прецеждаха като през мрежа ситно накъсани... звуци и се посипваха по прага и тротоара като пясъчни зърна*...

Както разказваха учениците, Иван Рахнев, вероятно поради дългото си общуване с тях, придобил навика да се държи като техен наставник и учител, особено с най-малките.

Учил ги на ред и послушание и проверявал знанията им. Сам той бе учил до втори прогимназиален клас, но помнеше много неща от наученото.

– Я ми кажи, коя е най-голямата планина в България? – питал той някой второотделенец... Изненадан от въпросите му, малчуганът гледал притеснен в пода, а общарят питал: – А в коя година е основана България? Ами знаеш ли къде е роден Васил Левски?

И все от този род историко-географски въпроси в стила на героите от “Под игото”.

– Виж какъв *калпазанин* си бил! Двойчица ще ти пиша аз тебе, двойчица!

...Иван Рахнев се представяше пред учителите като неосъществен интелигент, на когото съдбата вместо перо и книга бе поставила в ръцете общарски чук.

Обущарница – мастерская по ремонту обуви, обувная (сапожная) мастерская; *прогимназия* – неполная средняя школа; *гимназия* – лицей; *приземен етаж* – цокольный этаж; *неизмазаните тухлени стени* – нештукатуренные кирпичные стены; *с навити на рула* – свернутые в рулоны; *дървени клечици* – деревянные гвоздики, колышки; *калъп* – (здесь) колодка (для обуви); *с притворени или втречени в тавана очи* – прикрыв глаза или уставившись в потолок; *се прецеждаха като през мрежа ситно накъсани звуци и се посипваха по прага и тротоара като пясъчни зърна* – просачивались как через сетку отрывистые звуки и сыпались по порогу и тротуару, как песчинки; *калпазанин* – бездельник, лентяй, оболтус.

ДОМЪТ КРАЙ РЕКАТА

Ц. Лачева

Децата наистина бяха осъдили Руска на вечно мълчание. Сашо ходеше от група на група, от дете на дете и убеждаваше, спореше, възмуцаваше се... Още от невръстна възраст, когато едва стигаше чекмеджето с пари, баща му го научи да си служи с малкото ключе. *Да си отваря очите на четири*, дебнейки купувачите. В пазарен ден от планината *слизаха хора, обрамчили големи торби*. След като ги напълнеха с храна, те надничаха и в тясното дюкянче. Баща му изваждаше разноцветни панделки, *омотани на големи топки*, гребени, посипани с бели камъчета, шнолки, огледалца, ластици и картини в прости рамки. Пазареше се, режеше с почернелите ножици, завиваше покупката, любезничеше... Сашко зорко наблюдаваше ръцете на хората, не изпускаше техните движения. Баща му се боеше от крадци, *даде сума пари* за желязна решетка. Понякога и нощем ставаше да наглежда стоката... Сашо растеше сред тази пъстра *пазарджийска гълчава*. Думата крадец *се*

запечатана здраво в детската му глава. Когато боледуваше, най-тежкият кошмар беше сянката на “крадеца”. Той безшумно влизаше, отваряше с подправен ключ чекмеджето и грабливата му ръка прибираще парите. До сетната стотинка. Сашо издебваше крадеца, молеше го да се смили. Онзи обръщаше лицето си, покрито с черна маска. Момчето се събуждаше, обляно в пот... А ето че в самия им детски дом се беше появил крадец. И *никой не се мръдваше* да хване това зло за ушите и да го изхвърли навън... Сашко броеше парите, стараяше се да изкопчи повече от децата и се радваше на всяка нова стотинка. Трепереше над тях, не си позволи да изпие един сок... А Руска *ги излапа за един следобед*... Сашко изгуби апетит, в училище ходеше разсеян и загрижен. Жужеше като оса, разнасяше възмущението си от дете на дете. Първокласниците пуснаха слух, че Руска е член на опасна банда. Крадците грабели каквото им падне: пари, дрехи и дори тетрадки. Тези, които бяха получили две на класно, искрено пожелаха бандата да открадне и техните тетрадки. Други твърдяха, че Руска ограбила цяла сладкарница. Нощем я чували да хрупа бисквити... Както и да е – истината и измислицата се сляха толкова здраво, че децата изведнъж *се отдръпнаха от Руска. Презрително ѝ обръщаха гръб.* Отвърщаха ѝ с пълно мълчание.

Тази сутрин Руска влезе в трапезарията, като се правеше на весела и безгрижна. Изпи само своето мляко. Столовете *от двете ѝ страни* бяха празни, никой не седна до нея. Сякаш беше болна от шарка.

Руска отиде в *занималнята*, но там се повтори неприятната история. Момичетата седяха край масата, а възпитателката преповтаряше уроците с тях. Тя повика Руска, но момичето видя мрачните лица на довчерашните си приятелки и каза нехайно:

– *И самичка ми е добре*... По-добре запомням. Другите ми пречат.

– Стой си сама... Ако щеш цял живот! – извика някой зад гръба ѝ. Руска не се обърна, престори се, че цялата е погълната от учебника. След малко чу крадливи стъпки – една хартийка, сгъната на четири, падна върху учебника ѝ. Руска я отвори, *изпълнена с любопитство.*

“Ние не искаме крадци в нашия дом. *Върви където ти видят очите!*”

Отдолу следваше красиво *заплетения неразбран Сашков подпис.* Рускините очи светнаха с яростни, зелени пламъчета. Тя се извърна към децата и им изкрещя:

– *Никъде няма да мърдам!* Ако можете, изгонете ме! Ама не можете.

В този момент тя мразеше всички момичета. Ненавиждаше дома, където не я разбираха и не я обичаха. И баба ѝ крадеше, но никой не я мразеше, нито пък ѝ пращаха глупави бележки. Съседките говореха с нея, само че пазеха нещата си и заключваха

къщите си. И баща ѝ “вземаше” на заем дрехи и пари, но това не му пречеше да има приятели, дори приятелки... Понякога се събираха в къщи и *избутваха* Руска *да спи на балкона*... “Не е справедливо – казваше баща ѝ – едни да имат много, а други да ядат сух хляб...” “Тъй е – мислеше си Руска, – нима е справедливо Сашо, тоя *опулен шаран*, да има цяла кутия с пари, а аз само няколко стотинки...” Изведнъж ѝ домиля за тяхната къща, за умрялата баба, дори за баща ѝ, който сновеше брадясал и раздърпан, без да я вижда. Там никой не ѝ обръщаше внимание – ядеше, ако иска, спеше, където ѝ хареса...

Руска се обърна – до нея седеше Васка и я гледаше изпитателно. Руска се извърна – сигурно беше дошла да ѝ се присмива. Двете поседяха мълчаливо – на съседната маса също се бяха умълчали. Руска усети, че я наблюдават много очи...

Да си отваря очите на четири – гледеть в оба / быть начеку; *слизаха хора, обрамчили големи торби* – спускались люди с перекинутыми через плечо большими мешками; *омотани на топки* – смотанные в клубки; *даде сума пари* – дал уйму денег; *пазарджийска гълчава* – рыночный гомон / гул / гам; *се запечата здраво в детската му глава* – накрепко запечатлелось в его детском сознании; *никой не се мръдваше* – никто палец о палец не ударил / и пальцем не пошевелинул; *ги излапа за един следобед* – проела их за полдня; *се отдръгнаха от* – стали избегать / сторониться (кого); *презрително ѝ обръщаха гръб* – презрительно отворачивались от нее; *от двете ѝ страни* – по обе стороны от нее; *занималня* – продленка; *и самичка ми е добре* – мне и одной хорошо; *изпълнена с любопитство* – сгорая от любопытства / одолеваемая любопытством; *върви, където ти видят очите!* – иди / ступай на все четыре стороны!; *никъде няма да мърдам* – я и шагу не сделаю; *никуда я не пойду*; *заплетения неразбран подпис* – витиеватая неразборчивая подпись; *избутваха да спи на балкона* – выпроваживали спать на балкон; *опулен шаран* – пучеглазый карп.

СЪДБА ЧОВЕШКА

Нина Кръстева

Всеки път, когато срещна просещо дете на улицата, си спомням за Веска. Появи се кой знае откъде на софийския Львов мост, с пластмасова чашка в ръка. Не просеше, стоеше без да съзнава защо е там. Държеше чашката в ръка и *унесено гледаше нанякъде*. Заговорих я веднъж и *личицето ѝ светна в лъчезарна усмивка*. По едно време се сети и сякаш между другото тихо и мило ми каза: “Дай някой лев!” Поисках ѝ на свой ред и тя без да се замисли протегна към мен чашката с дребни монети: “На!”

Дни наред това дете не излизаше от ума ми – мъничко, мръсно, но усмихнато, то беше много различно от просещите деца, които често срещаме по улиците. Преди Коледа не издържах и тръгнах да го търся. Стоеше до *мантинелата* на един от ъглите на моста. Хубавите му тъмни очи с гъсти ресници бяха скрити под качулката на мръсничкото палтенце. Наоколо с грохот прелитаха автомобили. *Въздухът тежеше от изгорелите газове*. Питам се кой ли е поставил детето там и как ще реагира ако ме види, че разговарям с него. Няма ли да си навлека гнева на циганите? Неудобно ми стана и от множеството хора, минаващи по моста, и от любопитните очи, гледащи ме от колите, спрели на светофара... Притеснявах се и като крадец исках набързо да разпитам детето и да се махна оттам.

– Здравей! Искаш ли да си поговорим? – детето се усмихна, а аз клекнах до него.

– Как се казваш?

– Веска.

– На колко години си?

– На пет.

– Къде е мама?

– Майка ми е вкъщи, гледа бебето...

– На кого даваш паричките?

– На майка ми да купи едно хляб.

– Когато пораснеш голяма каква искаш да станеш?

– Да прося! – смая ме отговорът ѝ.

Отнякъде някой започна да свири с уста силно и настойчиво. Усмивката на детето изчезна и то се дръпна встрани от мен.

– Защо бягаш? Не ти позволяват да говориш с хората ли? – настоявах аз. – Какво искаш да ти донесе Дядо Коледа?

– Кукла! – радостно светнаха детските очи – Серена.

Екшънът започна, когато тръгнах да ѝ купя сандвич. Нещо ме накара да се о бърна.

Доста черна циганка с копринена канадка и малко дете на ръце премина улицата, спря до Веска и започна да я удря по главата. Малката стоеше покорно и дори не се сещаше да се отдръпне или да побегне. До преди миг искрящи от радост при мисълта за куклата, *дълбока печал засенчи красивите детски очи*. Циганката извади бисквитите, които бях пуснала в джобчето ѝ и ги напъха в чантата си. Приблжих се и я заставих да ги върне. С много викове тя отвори чантата. Отвътре се показаха грижливо наредени в дебела пачка левчетата, събирани от Веска.

Колко души *се прехранваха от просията на това петгодишно дете*? Може би всички, които по-късно *дойдоха да се разправят* с мен? Испитах непреодолимо желание да грабна детето и да го заведа у дома. Тръгнах си ядосана и на съдбата, и на собственото си безсилие. Съзнавах, че това е социален въпрос, който не се разрешава с един сандвич, с една кукла.

Не спирах да мисля за *просякинчето*. Дойде Коледа, но празникът изобщо не ме интересуваше. Куклата Барби, купена за Веска, беше постоянно пред очите ми. Разучих законите за просията, но бях безсилна – аз самата можех да се окажа нарушител на закона, ако открадна детето от улицата и го заведа в дома си.

След време Веска изчезна от Львов мост. Не искам да гадая къде е и какво ще стане с нея. Всеки със своята съдба. Но как да забравя *просякинчето*, което ми подари лъчезарната си детска усмивка днес, в ужасното време, в което *живеем озъбени*, освирепели, забравили, че сме човечи?

Вие виждали ли сте някога някой да проси с лъчезарна усмивка?

Унесено гледаше нанякъде – отсъствающим вгледом смотрела вдаль; *личицето ѝ светна в лъчезарна усмивка* – ее личико озарилось лучезарной улыбкой; *мантинела* – разделительный барьер, (дорожный) отбойник; *въздухът тежеше от изгорелите газове* – воздух был тяжелым от выхлопных газов; *доста черна циганка с копринена канадка* – довольно смуглая цыганка в канадке с капюшоном; *дълбока печал засенчи детски очи* – глубокая печаль омрачила детские глаза; *се прехранваха от просията на това петгодишно дете* – они питались на подаяния пятилетнего ребенка; *дойдоха да се разправят* – пришли выяснять отношения; *просякинчето* – попрошайка, побирушка; *живеем озъбени* – живем озлобленные.

СИНДРОМ НА ЩАСТИЕТО

А. Дичева

От случая със Сладкия съм се зарекъл да не *пътувам на автостоп*. И тогава стана случайно. Изпуснах влака в Карлово и затова щръкнах на шосето. *Сума ти време с бръчка на слънцето* в очакване някой *баровец* без компания да ме прибере, за да си разнообрази мълчанието. В това отношение момичетата пак са си с предимство.

Не се и надявах, че онова тъмносино "Рено 5", лъскаво като станиол на шоколад, ще спре. Притичах стотина крачки до него и надникнах през прозорчето, *изплезил език като*

слънчасал пес. Момчето, мой връстник с претенция за по-възрастен, *посочи с широк размах мястото до себе си.*

– И чантата – в краката! Едва като седнах, усетих колко *са ми отмалели от чакането.*

Поизтегнах се и се приготвих да разгледам собственика на луксозната кола, но

той не се подаде на моя трик и ме остави в напрежение с въпросите си.

– Как се казваш?

– Михаил Латинов.

– Е, има и по-тежки случаи. Можеше да си например Теменугов или Минзухаров. А най щеше да ти отива Синчецов.

– А ти? – опитах се *да озаптя красноречието му.*

– Аз – Владко. Ама само за най-близките. Иначе ми викат Сладкия.

Вярно, прякорът много му отива. На пригладената косичка, на чистите хубави дрешки, на белите *пухкави пръстчета с по пръстенче на всяка ръка* – на едната със змийска глава, а на другата с едър рубин. Не се съмнявам, че е истински.

– С какво се занимаваш?

– Студент съм. По история, четвърта година – нарочно бях изчерпателен, за да му пестя въпросите.

Подсвирна учудено:

– Че кой губи толкова години от живота си? И всичкото време си си без пари. А, аз съм за задочното следване.

– Ти задочник ли си?

– Разбира се. Вече четири години следвам, но за да не се изморявам, съм във втори курс.

– Къде?

– В най-хубавия институт.

– Че кой е той? Да не би да е институтът за милионери?

– Точно така. Икономическият. *Човек трябва да се научи поне да си прави сметката в този живот.* Аз си я знам, ама от следването пак има полза. Дипломката ме интересува като краен продукт.

– И какво работиш?

– Цветар съм.

– Да не искаш да кажеш, че отглеждаш цветя?

– Не, нещо по-приятно. Чакам да си пораснат сами и след това ги пласирам. Аз съм работническа класа. Такъв ми е на мене произходът. А ти си кътай от стипендията.

– Не получавам.

– Много лошо. Защо си се изоставил така?

– Нашите са с високи доходи – научни работници. Брат ми следва задочно.

– Е, това е интелигенцията. Към морето ли?

– Да, ще се попека две седмици на слънцето.

– Как е пачката? Дебела ли е?

– Добра е.

Направи смешна физиономия едновременно на учудване и пренебрежение. Очите му се ококориха, а ъглите на устата му увиснаха надолу.

– Като си бръкна сега в десния джоб, ще ти кажа аз какви пари имам за същото време. Я да видим. Ето, вземи и ги преброй... С това, което ми е в портфейла — значи 1254. Но това не е всичкото. Нещо се намира и в третата преграда.

– Там какво държиш?

Усмихна се доволно и демонстрира безобразно хубави зъби.

– Зелените. Нося си за всеки случай. Вършат ми много работа. Смятам обаче да не ги харча току тъй, а да ги увелича.

– Е, доста букети трябва да си скатал тогава през годината – казах примирително, като си помислих, че всяко усилие се възнаграждава.

– В понеделник съм по цял ден. В другите дни от 11 до 16, през останалото време е майка ми. В понеделник – тя е по пазар, че в събота и неделя всичко се изяжда. Е, в петък следобяд ми мрънка и тогава се съгласявам да остана до седем. Жена е – на фризьор, на козметичка, нещо на срещичка с приятелка, има си работа. Замествам я. Няма да занимаваме баща ми я. На него не му е до това.

– Че толкова ли е важна работата му?

– Нищо особено. Обаче няма да се досетиш, ако не ти поясня. Касиер е.

– Мисля, че се досещам.

– Ето, казах ли ти, как мисълта ти тръгва в обратната посока. Няма завиране в касата, няма далавери. Всичко си е чисто. Нещо да кажеш? Касиер е в голям комбинат, работят повече от 1000 души. Аванс, заплата, аванс, заплата... Скромно, трудолюбиво, любезно и най-важното – без никакъв риск... Разбра ли?

– Разбрах.

– Не знам защо си правя такъв труд да ти отворям очите за живота. Ама то ти тръгна още, като ти спрях, вместо да си пазя патроните за някоя самотна муцка. – Значи просто си

ми симпатичен. Харесвам аз такива момчета като тебе, Латинец. *Навит* и сериозен, със спортна фигура. За къде каза че си?

– Ами, крайна цел “Албена”, ама зависи. Докъдето можеш в крайна сметка.

– По едно съвпадение и аз съм за там. С ношуването било ад. Освен това, страшна скъпотия.

– Най-напред ще отседна в Кранево. Имам оттам състудент. Чака ме.

– Аз се запознах с една администраторка в хотел в центъра... Не обичам да се потя на обяд по баирите.

– Аз пък, ако не е удобно да остана в Кранево, ще си потърся място в къмпинга на “Албена”.

– В къмпинг? *Ти чуваш ли се какви ги редиш?* Да ти се пълнят органите с пясък? Я остави тия хипарски работи. Аз, докато не легна на бял чаршаф, изкълпан с топла вода – не смятам, че съм на почивка.

Пътувам на автостоп – ездить на попутках / голосовать на дороге; ***сума ти време се бръчка на слънцето*** – бог знае, сколько я жарился на солнце; ***баровец*** – крутой / нувориш / толстосум; ***излезил език като слънчасал пес*** – высунув язык, как перегревшийся на солнце пес; ***посочи с широк размах мястото до себе си*** – указал широким жестом на место рядом; ***(краката) са ми отмалели от чакането*** – (ноги) онемели от ожидания; ***не се подаде на моя трик и ме остави в напрежение с въпросите си*** – не поддался на мою уловку и держал меня в напряжении, задавая свои вопросы; ***собственик на луксозната кола*** – владелец шикарной машины; ***латинка*** — настурция; ***теменушка*** – фиалка; ***минзухар*** – крокус; ***синчец*** – василек; ***да озаптя красноречието му*** – пытаться унять его красноречие; ***пухкави пръстчета с по пръстенче на всяка ръка*** – холеные пальчики с перстеньком на каждой руке; ***човек трябва да се научи поне да си прави сметката в този живот*** – нужно научиться все правильно рассчитывать в этой жизни; ***навит*** – (здесь) целеустремленный ***ти чуваш ли се какви ги редиш?*** – ты понимаешь хоть, какую чушь несешь / что ты городишь?

ОСОБЕНИЯТ ДЕФЕКТ

Г.Константинов

Дано не обидя някой чувствителен сънародник, ала имам сериозни основания да считам, че почти всички ние, *вкупом и поотделно*, страдаме от особен нашенски дефект... Нещо като недовършеност на общия ни портрет. Нещо като недоправеност на личността.

Често ни мъчи разминаването между добро намерение и реално действие, между сладко изречено и лошо сторено, между висока претенция и нисък резултат. А някои нашенци направо ни шашват с комбинация от *големи лафове и още по-големи гафове*; обикновено *грандоманското им самочувствие* е съчетано с тъмен комплекс за малоценност...

Тази нашенска недовършеност пречи да се даде завършена формулировка на дефекта. Ала даже случайните примери... подсказват, че дефектът не е случаен...

Да имаш сила за скок, но да казваш „хоп!“, преди да си скочил. Да видиш добрите пътища, след като се е обърнала колата... Да се родиш с някакъв талант, но да го използваш предимно в пречене на другите. Да обичаш човешината и да мразиш съседа. Да си продадеш единствените гащи, за да си купиш нова (европейска) шапка. Да тръгнеш гордо към Европа и най-неочаквано – дори за теб самия – *да стигнеш до просия*...

Както някои се досещат – не е довършен, а и най-добронамерено е съкратен дългият списък на нашенските абсурди. Особено ясно личат такива вътрешни противоречия в характера ни, когато придобият конкретен образ при конкретни обстоятелства...

Майсторът-строител е безработен, а майсторът-грабител се задъхва от работа.

Вчерашни тройкаджии внезапно стават милионери, а техните бивши учители *се свиват от глад*.

Талантлив цигулар свири в подлеза, а в концертната зала се провежда конкурс за най-оскъдно облекло.

Политиците правят шоу, шоумените – политика, икономическият растеж е нереален, ракията е менте, но бележките за неплатени сметки са истински...

Какво ли не е било, божичко, какво ли не е било!

Продавахме на безценица фабрики и заводи, за да си купим нов държавен имидж. Възторжено подарявахме новия си имидж, за да заемем незавидно място във втория европейски ешелон. През нашите райски градини минаха булдозери, та на столичния пазар да се продават сега турско грозде и канадски ябълки...

...Вятърът на промяната духаше в платната ни, но юнашката битка за кормилото между недоправени политици все ни отклоняваше от правилната посока... Пък и правилната посока, ние българите, все налучквахме посредством множество грешни опити: щом това е грешно, значи там сигурно има късмет...

Казват, че грешките донасят неповторим житейски опит: *който е парен от каша, духа и кисело мляко*. Ала нашата недоправеност ни кара да повтаряме и потретваме

грешките си... Ако човек наистина се учи от своите грешки, то българинът би трябвало да е вече професор по грешкология...

Ала добре знаем, че не е.

Вкупом и поотделно – все скопом и каждый в отдельности; *големи лафове и още по-големи гафове* – большие обещания и еще большие провалы; *грандоманското самочувствие* – маниакальное самолюбие; *да стигнеш до просия* – дойдеш до попрошайничества; *се свиват от глад* – изнывают от голода; *който е парен от каша, духа и кисело мляко* – кто обжегся на молоке, будет дуть и на воду.

ХАЙЛАЙФ

Д. Шишманов

I

След работа излязох по шосето към Дървеница. По калния път нямаше никой. От време на време *минаваха селски коли и закъснели от пазар шопи на пъргави магаренца*. Ниските борики, умити от дъжда, миришеха на смола. На всяка игла блестеше кръгъл, трепетен елмаз. Понякога дърветата тихо въздишаха и елмазите като искри капеха по земята. Тишина и покой.

Вървах *унесен в тъжни мисли*. Влечеше ме назад към Булеварда, а знаех, че там ще ми е тежко, сирото, чуждо. Когато стигнах до края на големия наклон, *отбих се машинално в една пътечка, която се промъква вляво*, през горичката, към градината. Неиде в гъстака пееше неудържимо някакво птиче. *Спрях се обаян, опрян о една тънка, чиста бреза*, засрамен, че не зная славей ли е то или кос... В сухите листа и игли по земята непрестанно шумолеше нещо.

Внезапно чух тихи крачки. Един клон изпраця. И между дърветата се мярна по пътеката самотна женска фигура, облечена с ...манто. Тя бавно наближи, без да ме види, послуша се също в песента на птичето, въздъхна продължително и сдържано и пак тръгна. В тоя миг ме съзря и уплашено извика. То беше госпожа Янкова. Големите ѝ черни очи безпомощно ме гледаха, сякаш я бях заловил в престъпление и *руменина се разля по мургавите ѝ отслабнали страни*. Малките изящни ръце без ръкавици *увиснаха плахо край тялото*.

– О, извинете, госпожо – промълвих бърже и снех шапка... – Уплаших ви...

Янкова смутено се усмихна и отвърна:

– Ах, вий ли сте?... Аз не очаквах да срещна никого... затова...

Протегна ми ръка, стисна я здраво и потръгна да си върви внезапно, *свита и резервирана*.

Но кой знае защо не ми се поиска да я пусна. Малко натрапено, но с импулсивна сърдечност рекох:

– Вие отивате към шосето, като мене. Ако позволите, ще ви придружа!...

Янкова недоволно кимна с глава...

Тръгнахме мълчаливо. Аз извърщах вейките, които пречеа и пропусках младата жена напред, а тя, със затворено лице, минаваше.

Двадесетина крачки по-нататък спрях и промълвих:

– *Спомням си веднъж в Цюрих*. Там по хълмовете около града има такава гора. Бях излязъл тъкмо тъй, след дъжд и вървах по една пътека. Внезапно чух звуци на цигулка. Далечо нейде... от дълбочината на леса. Слънцето захождаше, един златен облак се беше спрял над мене и песента сякаш излизаше от него – чиста, прозрачна, сляна с природата – ей тъй, като тая песен на славея, но още по-дълбоко, по-значителна...

Янкова ме гледаше с широко отворени очи..., внимателно се вслушваше в думите ми. Тя слушаше и с полуоткрехнатите, пълни устни и с чувствителния малък нос, и с дълбоките очи, и с високото, издуто чело, по което *трепкаха* ситни, внимателни *бръчици*. Продължих.

Неволно тръгнах нататък, отдето звучеше песента, макар че се боех да не изчезне очарованието. Но не, колкото по-близо, толкова по-бистро звучаха струните. То беше една великолепна импровизация и имаше мигове, *когато се съмнявах, че бълнувам, че в ушите ми се прелива песента* на околната красота... Предпазливо се промъквах през хрусталака, цигулката плачеше все по-близо... И внезапно излязох на една полянка, простряна над малка пропаст. Бели брези я обгръщаха от три страни, високи маргаритки я покриваха. А от четвъртата страна се откриваше далечината. Долу езерото, като размесени, копринени була: сини, морави, лекосиви, розови. Отгоре пламналото небе и по-настрана градът в *сивкавата мъгла*, неясно очертан с острите му готически кули, мостове и градини край кея. Накрая на пропастта стоеше един младеж и свиреше. Когато се вгледах, познах го. То беше двадесет и пет годишния цюрихски компонист и виртуоз Райнер, който два дни по-рано, след дълго учение в Берлин, за пръв път даде концерт в родния си град и увлече всички слушатели... Дълго време го слушах. Какво ли не звучеше в песента му: и всичкият му *младежки копнеж*, надеждите, ликуванието на силата му, опиянението от природата и страстна любов... Да... над всички чувства звучеше дълбока любов... Преди да свърши, тихичко се скрих и чух, вече от гората, *как звуците угаснаха заедно със слънцето*. И ми

стана внезапно мъчно, защото ми се стори, че младият музикант не е нивга свирил и нивга не ще свири тъй хубаво, както днес...

Янкова склони глава, сетне скрито дигна очи към мене и учудено ме изгледа. Аз се усмихнах тъжно, сетне подех:

– Може да ви се види много романтично и измислено... но наистина тъй се случи. Райнер загина след шест месеца при една железопътна катастрофа. Аз не можах да се удържа и писах на родителите му как съм го чул оная вечер в гората. Старите хора ме поканиха у дома си и там узнах, че тъкмо тоя ден Райнер се бил сгодил за братовчедка си – даровита пианистка. Когато отидох втори път у Райнерови, аз я видях...Тя беше гърбава!.. Само когато навикнах с недостатъка ѝ, видях, че лицето ѝ е нежно и тънко... Но *тялото ѝ беше немилостиво изкривено...* И на това момиче оная вечер младият артист свири своя великолепен химн...

Янкова дълго време не каза нищо. Тя беше бледна. Сетне я чух как продума тихо:

– Има ли наистина такива мъже?

– Виждате, че има – отвърнах.

Тя каза с пресилено светски тон:

– *Трябва да са малцина...*

И се усмихна тъжно.

Бяхме излезли на шосето. Младата вдовица погледна към града и нерешително спря.

– Вий ще слезнете вероятно към града – промълвих бърже, – а аз искам още да отида нататък. Сбогом, госпожо.

Янкова благодарно ме погледна и сърдечно ми стисна ръка. Сетне внезапно топло каза:

– Елате някой ден у дома, ако обичате. Винаги съм в къщи до шест.

И чистите ѝ дълбоки очи притуриха още повече топлина към думите.

Обещах да я посетя непременно и тръгнах нагоре. След малко се обърнах. Тя, склонила глава, бързо крачеше. На едно място спря, откъсна клонче борика, взе да дъвчи иглите и се унесе.

Когато превалях баира, тя беше на същото място.

Минаваха селски коли и закъснели от пазар шопи на пъргави магаренца – проезжали селските повозки и задржавшия се на рынке шопы на проворных осликах; *унесен в тъжни мисли* – предаваясь грустным мыслям; *отбих се в една пътечка* – свернул на тропинку, которая вела влево; *спрях се обаян, опрян о една бреза* - остановился

завороженный, прислонившись к березе; *руменина се разля по мургавите ò отслабнали страни* – румянец выступил на ее смуглых исхудалых щеках; *увиснаха плахо край тялото* – робко опустились вдоль тела; *свита и резервирана* – стеснительная / смущенная и сдержанная; *спомням си веднъж в Цюрих* – дело было / это случилось в Цюрихе; *трепкаха ситни бръчици* – играли / дрожали мелкие морщинки; *когато се съмнявах, че бълнувам, че в ушите ми се прелива песента* – когда я сомневался, уж не брежу ли я, что до ушей моих долетает / доносится песня; *в сивкавата мъгла* – в сероватой дымке; *младежки копнеж* – юношеский порыв; *как звуците угаснаха заедно със слънцето* – как звуки затихали / умолкали с заходом солнца; *тялото ò беше немилостиво изкривено* – ее тело было безжалостно изуродовано; *каза с пресилено светски тон* – сказала наигранным светским тоном; *трябва да са малцина* – их должно быть немного; *когато превалях баира* – когда я перевалил через холм.

II

У Барбери стигнах тая вечер наистина малко закъснял. В салона намерих само него и Янкова. Домакинът се дигна бързо от креслото и *ми се видя много по-изтънчен* от друг път...

– А, добре дошъл за пръв път в моята къща. Надявам се, че ще се чувствувате като у дома – каза ласкаво, но спокойно Барбери и указа с жест към покритите с персийски килими стени и към изящните ориенталски украшения, които блещукаха по масичките.

– Добър вечер – каза звучно Янкова, когато пристъпих към нея, и се усмихна доволно. – Ние ще прекараме хубава вечер...

Барбери леко се поклони и промълви:

– Тогава, моля... вечерята е сложена.

И в столовата всичко, от покривката на масата до кристалните вази и чаши за вино, беше грижливо подбрано. Нямаше разкоша, който с шумната си *натрапчивост* убива... настроението – царуваше спокойна, осмислена изисканост.

Някак си неволно, макар да *бях се зарекъл да стоя нащрек*, се почувствувах наистина като у дома. Под влияние на хубавата обстановка забравих всичката странност на моето гостуване у тоя човек, оживих се и заприказвах увлечено с Янкова и домакина... Разговорът... се спря най-сетне върху музиката. Барбери се оказа голям познавач и ценител на това изкуство и когато се почудих откъде се е взела тая любов у него, спокойно отвърна:

– Преди двадесет години аз бях втори *тимпанист* в Миланската “Скала”.

Почудата ми се усили.

– След това заминах за Виена – продължи домакинът – и успях да вляза в оркестъра на операта... Диригент беше Мотл. Няма никога да забравя как участвах в изпълнението на Вагнеровия “Тристан” под негово управление... Там долу, в ямата на оркестъра, никой не чува цялата мелодия на творението. Чува само себе си и непосредствените си съседи... Но духът, душата на операта се слуша, се вижда много по-съвършено във вдъхновените движения на гениалния диригент, *в разпалените му очи*...

– Ще ни попеете след вечеря, нали? – каза Барбери.

Госпожата кимна леко с глава.

И когато... ние преминахме в съседната стая, където се изтягаше черен роял, когато донесоха кафе и ликьори, Янкова извади ноти, седна при пианото, взе два-три акорда и започна да пее. Гласът ѝ беше не много силен, *не много школуван*, но *горещ* и *гъвкав*.

Аз се унесох. Стори ми се, че съм идвал вече много, много пъти в тази къща, че тя за мене се открива от съвсем друга чаровна страна...

Ми се видя много по-изтънчен – показался мне более утонченным; *натрапчивост* – назойливость, навязчивость; *бях се зарекъл да стоя нащрек* – я дал себе слово быть начеку/ настороже; (разг.) поклялся держать ухо востро; *тимпанист* – литаврщик, *в разпалените му очи* – в пылком/ страстном взгляде, *не много школуван* – не совсем хорошо поставленный, *горещ* – (здесь) страстный; *гъвкав* – плавный; *унесох се* – задумался.

САМО ЗА МЪЖЕ

Б. Райнов

Ако държа да разкажа съвсем изчерпателно цялата тази история, би следвало да започна от раждането си. Но в случай, че реша *по-кратко* да прескоча 40 години биография, мога да почна от това, че жена ми ме изгони.

Не искам да кажа, че ми изхвърли багажа от прозореца и *ме изрита по стълбите*. Просто Бистра ми обясни, че сега, след като сме отдавна разведени, *съжителството ни в един и същ апартамент* става все по-неудобно. Защото, макар да продължавах по навик да я наричам “жена ми”, ние наистина бяхме разведени вече цели два месеца, с всички предвидени от закона формалности.

Специално за неудобствата на съжителството Бистра наистина бе права. Едно от нещата, които постоянно са ме удивлявали у нея, е именно, че почти винаги е била права. Права беше още в началото, когато твърдеше, че бракът ни се е оказал едно малко

корабокрушение. Права беше и по-късно, когато свикна да ме нарича *опак човек*. Права беше и накрая, когато с естествения порив на всеки корабкрушенец потърси изход в обятията на Жорж.

Неудобствата на съжителството станаха съвсем очевидни още след развода. Преди всичко Жорж, ако не формално, то фактически, се пресели у нас. А освен това двамата почнаха да водят светски живот. В началото жена ми нямаше нищо против да бъде свидетел на този светски живот. Това беше добра възможност *да ми натрие носа* и да ми покаже нагледно как весело би следвало да живее едно младо семейство.

За да избягна нагледната агитация, стараех се да се задържа по-малко у дома. Но понеже все пак трябваше да се преспива някъде, налагаше се да се прибирам поне в късните часове. Обаче късни или не, *жилищното ни устройство* бе такова, че не можех да проникна в стаята си без да прекося хола, където пет-шест двойки правеха танцова гимнастика под воя на магнетофона. Имаше и тихи нощи, когато пред заплахата на съседите, че ще извикат милиция, нашите гости се задоволяваха само с пиене и покер и когато холът бе до такава степен задимен от цигарите, та ми се отдаваше да се промъкна до спалнята почти незабелязано. Всъщност ако някой някога ме забелязваше или даваше вид, че ме забелязва, това бе единствено Беба, една от приятелките на жена ми.

– А, Тони! Какво се промъкваш като крадец? Ела тук де! Ела и седни до мене, сега поне си свободен.

То се знае, Бистра *пет пари не даваше за мен*, освен дето беше свикнала да ме третира като частна собственост. А когато се опитват да ви свият нещо, което смятате за своя собственост, това винаги дразни, дори в случай, че нещото съвсем не ви е притрябвало. Силата на инерцията. Която не се оказа бог знае каква сила, защото една заран бившата ми съпруга внезапно заяви:

– Така не може да продължава повече!

– Наистина – кимнах. – Ония отдолу непременно ще съобщят в милицията.

– Знаеш, че друго имам предвид. И понеже пропуснах да запитам “кое друго”, тя сама поясни:

– Това съжителство става съвсем непоносимо.

– Виждаш, че правя всичко възможно, за да го търпя.

– Не говоря за теб, а за мен! – избухна Бистра по оня мил стар начин от времето на брачните ни отношения.

Разговорът се водеше в кухнята, където, седнал в единия край на покритата с мушама маса, допивах собственоръчно свареното кафе. Допивах го и *разсеяно обхождах с очи*

мушамата, украсена с дребни зелени детелини и напомняща прерия, над която мудно се носеха сивотемени облаци дим на цигарата ми. Часът на заранното кафе бе един от тихите часове в моя ден. Тази заран обаче трудно би могла да се нарече тиха.

Изправена до вратата, жена ми стоеше *в бойна поза, леко разкрячена и с ръце на хълбоците.*

– Не разбирам какво искаш от мене – промърморих.

Тя продължаваше да стои все тъй в предизвикателна бойна поза.

– Вдигни си едната ръка – рекох.

– Защо да си вдигам ръката?

– Ще излезе, като че държиш факел. Статуята на свободата от нийоркското пристанище.

– Бих ти показала един факел, но ми се свиди вазата – отвърна тя.

Вазата наистина се мъдреше съвсем готова на бюфета. Сетне, вероятно решила, че преди да стигне до силовите средства, не е зле да опита по-меките, Бистра произнесе с по-мек тон:

– Една жена не може да живее с двама мъже едновременно, Тони.

– Ти не живееш с двама.

– Обаче съседите мислят другояче. С единия вече разведена, с другия още неомъжена, а живее и с двамата.

– Нищо не ти пречи да се омъжиш.

– Ти ми пречиш.

– Мога да ти дам веднага разрешение в писмена форма, за да ти послужи, където трябва.

– Жорж каза, че ще сключим брак само след като освободиш апартамента.

– *А къде искаш да се инсталирам?* На тротоара?

– Не говори глупости. Става дума ти и Жорж да си размените квартирите. Жорж има стая в голяма удобна къща. На две крачки оттук, в центъра. Чудесно изложение.

Жена ми и този път имаше право, защото разбираше, че подир неизбежната за случая реторика ще отстъпя. Да се чудиш просто как една такава жена, без излишък на интелект, винаги може да има право.

– Няма какво да умуваш – поде тя отново шурма. – Това трябва да стане. Друг изход няма.

– Тя замахна с ръка, за да придаде по-голяма категоричност на последната фраза.

– Чудесно – казах. – Само вдигни по-високо тази ръка. Все едно, че държиш факел.

За по-кратко – для краткости; *ме изрита по стълбите* – спустила меня с лестницы; *съжителството ни в един и същ апартамент* – наша совместная жизнь в общей квартире; *онак човек* – упрямый / неуступчивый / несговорчивый человек; *да ми натрие носа* – утереть мне нос; *жилищното ни устройство* – планировка нашей квартиры; *пет пари не даваше за мен* – (кому-л.) было на меня наплевать/ не было до меня никакого дела; *разсеяно обхождах с очи мушамата, украсена с дребни зелени детелини* – рассеянно обводил взглядом клеенку, на которой были нарисованы листочки маленького зеленого клевера; *в бойна поза, леко разкрасена и с ръце на хълбоците* – в боевой готовности, слегка расставив ноги и подбоченясь; *А къде искаш да се инсталирам?* – А куда прикажешь мне деться?

НОЩТА Е ДЪЛГА

И. Мартинов

В трамвая нямаше много хора и двете момичета седнаха едно до друго. Бети прегърна Ана през рамото. Известно време те мълчаха, после малката *палавница* каза тихо:

– Мил и симпатичен е този твой вуйчо Стефан!

– Да, много е мил и симпатичен – съгласи се Ана.

– Какво работи?

– Беше инженер в една фабрика, а сега не знам с какво се занимава.

Бети се притисна още повече до нея.

– Ако беше по-млад, непременно щях да се влюбя в него.

Ана я погледна изненадана.

– Ти все тъй лесно се влюбваш – каза тя без упрек.

– Какво да правя? – Бети сви рамене. – Такава съм... влюбчива натура... Но не съм виновна за това! Нали, Ана?

– Да, разбира се, щом характерът ти е такъв.

– Не се смей, моля ти се! – намръщи се Бети... – И после... Знаеш ли? Емил прилича твърде много на него... Ти не си ли забелязала, Ана?

Ана не ѝ отговори. Бяха стигнали до колелото долу, на малкия площад, дето трябваше да се прехвърлят на друг трамвай. За щастие не чакаха дълго, а скоро продължиха към центъра на града.

Бети беше изпаднала в някакво необикновено възбудено състояние на духа и много ѝ се искаше да бърби, но Ана, макар че нямаше основание да не бъде весела, особено след

получаването на писмото от Емил, изглеждаше малко неразположена и имаше тъжен израз на лицето си, нещо повече – беше дори мъничко неспокойна. Защо? И за какво? Самата тя не знаеше, но чувстваше, че разговорът, който водеше с Бети, ѝ беше неприятен и я измъчваше. Като се пазеше Бети да не разбере това, Ана слушаше разсеяно *напевното бърбрене* на братовчедка си и се стараше да мисли за съвсем други неща...

Какво наистина ставаше с нея? Напоследък все по-често я обземаше мъка и тя страдаше повече от всякога. Ана непрекъснато се питаше: докога ще бъде тъй и цял живот ли ще продължава това? Няма ли най-после да се съберат с Емил и заживеят като съпрузи, както всички други млади хора на тяхната възраст?

Дните, през които бяха разделени, особено последните дни преди да получи писмото на Емил, минаваха за нея толкова бавно и скучно, изпълнени бяха с такива съмнения, че нощем, когато лежеше будна в стаята си, ѝ ставаше непоносимо тежко. Болеше я глава и все ѝ се струваше, че от мисли по него и от грижи за болната си майка, здравето на която всеки ден се влошаваше, не ще издържи и ще полудее.

Може би заради това тя и сега изпитваше същото чувство на угнетеност, може би заради това не знаеше как да се държи, какво да отговори на Бети и навярно би заплакала, ако не усещаше с върха на пръстите си писмото на Емил в джоба на жакетчето си. Какво ли щеше да каже вуйчо Стефан за нея, когато узнаеше защо е в такова лошо настроение, и как ли щеше да я посрещне, щом разбере, че тя не е могла *да подтисне чувствата си и надделее мъката си*?

Ана усети ръката на Бети върху рамото си и изведнъж се опомни. Бяха стигнали на площад „Света Неделя” и трябваше тук да слязат... Бети се бе уговорила с баща си да се видят там и заедно да се върнат у дома си, във вилата край София, дето майка ѝ щеше да ги чака за вечеря.

Палавница – шалунья; *напевното бърбрене* – мелодичная болтовня; *да подтисне чувствата си и надделее мъката си* – сдържать свои чувства и преодолеть грустное / тоскливое настроение.

СЛУЧАЯТ В МОМЧИЛОВО

А. Гуляшки

Илчовата *механа* си живееше тихичко и по старому. Освен мене тука идваше понякога и учителят Методи Парашкевов, а бай Гроздан, председателят, на път за “Карабаир” честичко се отбиваше, за да си поизплакне гърлото с шишенце анасонлийка.

Това той правеше стоешком, до тезгяха – уж бързаше, все не му стигаше време да поседне. Пък аз знаех, че бързането му си има друга причина – боеше се човекът да не каже някой: виж го ти, председателят поддържа старото! Затова пиеше анасонлийката си на крак. А Методи Парашкевов, противно на старите ергени, малко приказваше, малко пиеше, но много ядеше лютивичушки и хляб. Случваше се понякога да донесе на бай Марко Крумов заек или див петел. Бай Марко приготвяваше дивеча по мъжки, по ония забравени вече закони на хайдушките поляни. Но и в тия тържествени за Илчовата механа случаи Методи Парашкевов не се трогваше много. Той си ядеше лютивите чушчици, топеше огромни зальци в парещата настойка, а от дивеча похапваше малко. Може би му се щеше за нас да има, ние да ядем повече, та затова се въздържаше.

Веднъж, на един такъв тържествен обед – в *калената тенджерка* имаше заек – Методи Парашкевов доведе Боян Ичеренски – заместник-началника на геоложката група. Боян Ичеренски беше лаком човек, сам изяде половината заек и половината от винения сос. Ние с Марко Крумов не бяхме възхитени от тази лакомия, но Методи Парашкевов като че се стапяше от блаженство. Сякаш сам той си беше излапал половината заек.

От този ден в Илчовата механа настъпи онази промяна, за която одева стана дума. От този ден в малката и мрачна соба на Илчовата механа отново започна да кънти весел живот. Геолозите с капитана, даскалът и моя милост редовно седяхме обед и вечер около ниската продълговата маса, бърбихме и спорехме за какво ли не, понякога си пеехме разни песни и незаетите ни с работа часове летяха, както се казва, неусетно... Аз току-що споменах, че си пеехме разни песни, но трябва веднага да поясня, че това правехме ние – капитанът и аз, – даскалът ни пригласяше изтихо. Ичеренски тактуваше с пръстена си по масата, а Кузман Наумов, както винаги, чумереше вежди и изтежко въздишаше. Но общо взето беше весело.

Бай Гроздан, председателят, като видя такава лична компания, събрана накуп под стария покрив, доби мъжество и решително се присъедини към нас. Този ненадминат специалист по тютюневия разсад беше отличен певец: запееше ли нежните и малко тъжни родопски песни, дори Кузман Наумов вдигаше очи към тавана и някак виновно и гузно поклащаше глава.

Механа – трактир; *калената тенджерка* – глинена жаровня.

НА БРАЗДАТА

Елин Пелин

Като заваля дъжд, та цяла неделя! Тихо, кротко, ден и нощ. Вали, вали, вали – *напои хубаво* майката зема, па духна тих ветрец, очисти небето, и *пекна* топло есенно слънце. Засъхнаха нивята. *Оправи се време* – само за оране.

Боне Крайненеца впрегна пак Сивушка и Белчо и тръгна след *ралото*. Нивата му е в един хубав широк *валог*. От всички страни гора и *завет*. Земята *изпръхнала и се рони* като захар.

– *Де-е, хайде, братя!*

Ехото се обади живо из гората. Старият Белчо замаха опашка и тръгна спокойно. Сивушка – слаба кравичка, два пъти по-малка от Белчо, *прави усилие и върви успоредно с него*.

И ето че се редят бразда, две, три – *леха*... Тъжното лице на Боне *се разведри малко*. Той забрави немотията и си подсвирна с уста.

– Не бързай толкоз, Белчо, че Сивушка не може като тебе... Хайде, Сивушке, хайде, *слабушке*, хайде, *миличка*... Уморихте се, ама какво да ви правя? И аз се уморих.

Белчо, *изпечен* стар вол, пъхти с ноздрите и пристъпя като някой *големец*. Дребната Сивушка *се напъва с всички сила*. Белчо пристъпи еднаж, тя – два пъти. Оплезила език – върви!

Наоколо няма никой. Из гората леко шумолят босите нозе на есента и под тях слабо трещят сухите съчки.

Като заваля дъжд – как зарядил дождь; *напои хубаво* – напоил досыта; *пекна слънце* – пригрело солнышко; *оправи се време – само за оране* – разгулялась погода – только бы (и) пахать; *рало* – соха; *валог* – овраг; *завет* – тишь, безветрие; *изпръхнала и се рони* – потрескалась и крошится / рассыпается; *Де-е, хайде, братя!* – Но-о, пошли, братцы!; *прави усилие и върви успоредно с него* – пытается идти рядом с ним; *леха* – полоса; *разведри се малко* – слегка прояснилось; *слабушка* – худушка; *миличка* – родимая; *изпечен* – (здесь) опытный; *големец* – вельможа; *се напъва с всички сила* – напрягается / старается изо всех сил.

ПОРУЧИК БЕНЦ

Д. Димов

Часът минаваше девет, когато Бенц влезе в трапезарията на клуба. Тя бе шумна и осветена. Българските офицери разговаряха с гърмящи гласове и ядяха с вълчи апетит. Бенц седна на ъгловата маса *в дъното на залата*, където се хранеше обикновено, и заръча да му донесат вечерята.

Ротмистър Петрашев и Андерсон *не закъсняха да дойдат, последвани от* един непознат германски офицер, вероятно човека, когото очакваха. Бенц се учуди на точността им. Веднага, щом вляхозна, те обхванаха с погледите си залата и като го видяха, тръгнаха към масата му с изглед на хора, които търсят именно него. Андерсон носете същата униформа, а ротмистър Петрашев бе облякъл бяла *лятна куртка*, в която изглеждаше още по-мургав. Непознатият, който вървеше зад тях, привлече не само Бенцовото внимание, но и това на всички българи от залата. Преди всичко той бе в шинел и това обстоятелство изглеждаше комично в тъй топлата вечер. Самият шинел бе някак чрезмерно дълъг и тесен. Непознатият имаше висока кокалеста фигура, с потъмняло лице и светещи зелени очи, на които дългият орлов нос придаваше хищен израз. Той изглеждаше около четиридесетгодишен, а може би и повече.

Андерсон го представи: поручик Хиршфогел. Новодошлият *удари петите си* и се поклони. Безкръвните му устни направиха движение, подобно на усмивка, която не можа да победи израза на сурова печал, лъхаша от цялата му личност. Още в първия миг Бенц почувства известно разочарование...

Часът минаваше девет – шел десятый час; *в дъното на залата* – в глубине зала; *не закъсняха да дойдат, последвани от...* – пришли вовремя, в сопровождении...; *лятна куртка* – летний китель; *удари петите си* – щелкнул каблуками.

КАПАН ЗА НАИВНИЦИ

В. Голев

Фигура се показва на шосето, извърна глава към летящата лада и *припряно заизкачва стръмното пътче*. Погледите им се срещнаха за миг и на Марин Коев му се стори, че го погледнаха зли сини очи. Беше дребен човек с каскет, черна полушубка и чер панталон. Пътчето водеше към самотна скала, *изрязана в гаснещото небе*, досущ като приче крило. *Гарванова чука*, помисли Коев и *усети тръпки по гърба си*. От дете помнеше това място –

притулено и усойно, с тази зловеща чука. *Самият ѝ връх се забиваше в облаците* – остър и крив. Наричаха го Ключът...

Човекът се загуби из камънаците, а Гарванова чука все така тъмнееше в залеза. Откога не бе идвал в родния край? Имаше година от онзи паметен случай, когато едва не се погуби, *тръгнал по дирите* на едно заплетено дело. И тогава бе есен, топла и слънчева, сякаш забравено късче от лятото.

Водейки сърчно колата по асфалтовата серпантина, загледан в мъгливите очертания на върховете, *под които се гушеше родното градче*, Марин Коев възкресяваше в паметта си *една по една всички брънки* на онова внезапно разследване, донесло му толкова тревоги и такова успокоение. Да, истината бе победила, Стария бе реабилитиран. Макар и късно, той успя да очисти името му от подозренията и незаслужената обида и сега на душата му беше леко и тихо...

Едно войниче *вдигаше ръка*, но Коев късно го зърна и не спря. Пък и рядко спираше. По му беше хубаво да бъде сам в колата, да потъва в мисли, не му се разговаряше с никого – толкова се беше изморил от хора и приказки. Привличаше го самото пътуване. Не бързаше излишно и ако заставяше *стрелката на спидометъра да отскочи на 100* или 120, *то биваше за броени минути*, колкото да задоволи спортната си страст.

Припряно заизкачва стръмното пътче – стала торопливо взбиратъся по крутой тропинке; ***изрязана в гаснещото небе*** – вырисовывающаяся /очерчивающаяся на фоне угасающего небосклона; ***Гарванова чука*** – Воронья скала; ***усети трънки по гърба си*** – почувствовал, как мурашки пробежали по телу / по спине; ***притулено*** – скрyтое от глаз; ***самият ѝ връх се забиваше в облаците*** – ее вершина вонзалась в облака; ***тръгнал по дирите*** – идя по следу; ***под които се гушеше родното градче*** – под которыми приютился родной городок; ***една по една всички брънки*** – одно за другим все звенья; ***вдигаше ръка*** – (здесь) голосовал на дороге; ***стрелката на спидометъра да отскочи на 100*** – стрелка спидометра подскочила до отметки 100; ***то биваше за броени минути*** – это случалось за считанные минуты.

В ПОЛЕТО

П.Вежинов

Над равнината се свечеряваше. Макар слънцето да бе отдавна залязло, далече на запад *над неравната линия на хоризонта все още светеше широка ивица* жълтозелено небе... В далечината тъмнееха *обли копи сено*, високите тополи, хълмовете, а гладките

окосени ливади изглеждаха почти черни и студени като вода. На слабата светлина на залеза белееше..., като парче сирене, само предната стена на мандрата, заобиколена отвсякъде от тъмната сянка на овощните дървета.

Върху стъпалата на *мандрата седеше поприведен и с ръце на коленете* възрастен човек с избеляла... риза. Умората на деня беше изчезнала от лицето му и сега човекът си почиваше, без да вижда и без да чува. Тихото и дълбоко спокойствие на равнината не достигаше до него, но *той като че ли го имаше в себе си – така както имаше в дрехите си тънката кисела миризма на сиренето, без сам да я усеща.*

Човекът беше около шестдесетгодишен, небръснат, с... прошарена коса и няколко дълбоки... бръчки по лицето. Макар отдавна да почиваше, кърпената му риза беше все още мокра от потта. Наистина, беше вече към средата на август и селяните от няколко дена не носеха мляко в мандрата, но *имаше още доста работа за довършване.* Двамата му помощници бяха заминали ... и целия следобед той работи без тях. Напоследък *това не му тежеше* – предпочиташе да работи сам, вместо да слуша с часове *безгрижното бърборене и веселото кискане на младежите*, целите унесени в своите ергенски истории. При спомена за тях той се понамръщи. Годините бяха тежки – *време ли беше за веселби?*

Над равнината се свечеряваше – над равниной смеркалось /вечерело/ сгущались сумерки; *над неравната линия на хоризонта все още светеше широка ивица* – над неровной линией горизонта все еще светлела широкая полоска; *обли копи сено* – круглые стога сена; *мандра* – сыроварня; *седеше поприведен и с ръце на коленете* – сидел, наклонясь вперед и положив руки на колени; *той като че ли го имаше в себе си – така както имаше в дрехите си тънката кисела миризма на сиренето, без сам да я усеща* – но он словно носил его в себе, подобно еле уловимому запаху брынзы, которым была пропитана его одежда и которого сам он не чувствовал; *имаше още доста работа за довършване* – было еще много незаконченных дел; *това не му тежеше* – это ему не было в тягость; *безгрижното бърборене и веселото кискане на младежите* – беззаботная болтовня и веселый хохот молодых парней; *време ли беше за веселби* – тут не до веселья.

ХАЙКА ЗА ВЪЛЦИ

И. Петров

I

От Варна до Житница пътуваше *стар раздрънкан автобус*, собственост на някакъв варненец. Сутринта към девет слязох от софийския влак и взех автобуса. Беше пазарен ден, имаше много пътници от селата и *едва успях да си взема място на последната седалка*. Както винаги автобусът спря по средата на пътя до село Извор. Всички пътници слязоха да пият вода или *да се поразтърчат* за четвърт час. Понечих да сляза и аз, *но ме напъна кашлица* и седнах на една от предните седалки до отворения прозорец. Нещо изпука под мен, погледнах и видях някакъв вестник. Разгънах го – вътре имаше грамофонна плоча, *натрошена на парчета*. *Притесних се така много*, че главата ме заболя. До чешмата се издигаха тополи, а зад тях започваше *старо сечище*... Повечето от пътниците седяха или се разхождаха из шумата, а между тези, които се въртяха около чешмата, не виждах познати от нашите села. Най-последните пътници започнаха да се качват в автобуса и да сядат по местата си. Аз стоях прав със счупената грамофонна плоча в ръка и *очаквах собственика да си я потърси*. Тогава видях Нуша. Преди години бях ходил у тях при брат ѝ, помнех я като малко девойче с черна ученическа престилка и бяла якичка, а сега бе облечена като дама в костюмче от портокалов цвят, на което се открояваха тъмните и блестящи очи и косите ѝ, прибрани в две дебели плитки. Тя излъчваше такава красота и свежест сред *обедната задуха* и делничната грубоватост на останалите пътници, че ми се поиска да се скрия някак от нея. Тъкмо поради потиснатото състояние, в което се намирах от месеци наред, не я бях забелязал в автобуса. Освен това вече бях уверен, че грамофонната плоча, която счупих, е нейна, и трябваше да ѝ го кажа.

– Добър ден, господин Кралев! – каза тя, като застана пред мен. – Забелязах ви още в града, но нямаше как да ви се обадя. Не ви видях и сред пътниците вън...

– Не слязох, за *да ви направя една беля*, госпожице Пашова. Ваша ли е тази плоча? Счупих я по невнимание. Извинете ме, ще ви я платя.

– Някакъв шлагер. Подари ми я хазайката. Можете да седнете тук. Мястото се освободи. Можете и да ме поздравите – добави тя, след като седнахме един до друг, – завърших благополучно гимназия и сега съм стъпила с единия крак на прага на живота.

– Поздравявам ви! Що се отнася до мен, аз вече съм отвъд прага на живота.

Тя не можеше да долови двусмислие в това, което и казах, и се обърна към мен.

– Това означава, че сте завършили университета. *Приемам поздравленията ви и ви ги връщам!*

Автобусът беше потеглил и ние продължавахме да си *говорим* все така неестествено и *превзето* като хора, които изпитват взаимно смущение или прикриват нещо важно, което имат да си кажат. *Имахме какво да си кажем*, но мястото не бе подходящо, селяните, които седяха до нас, непрекъснато ни подслушваха с нескрито любопитство. Освен това очаквах Нуша първа да започне разговора, само че когато слезем от автобуса.

Стар раздрънкан автобус – старый раздолбанный / видавший виды автобус; *едва успях да си взема място на последната седалка* – мне с трудом удалось занять место на последнем сидении; *да се поразтъпчат* – поразмяться; *но ме напъна кашлица* – но меня стал душить кашель; *плоча, натрошена на парчета* – пластинка, раздавленная на кусочки; *притесних се така много* – я так смутился; *старо сечище* – заброшенная лесосека; *очаквах собственика да си я потърси* – ожидал, что владелец хватится ее; *обедната задуха* – полуденный зной / полуденная духота; *да ви направя една бяля* – причинить вам неприятности; *приемам поздравленията ви и ви ги връщам* – принимаю поздравления и в свою очередь поздравляю вас; *говорим си превзето* – разговариваем с напускной важностью / сдержанно; *имаме какво да си кажем* – нам было что сказать друг другу.

II

...Виелицата стихваше, *потъналата в сняг гора се обливаше* в млечната светлина и черните стебла на старите дъбове *започнаха да се мерзелеят* като призраци. Николин *заобикаляше високите преспи по заветните места* и газеше до колене надолу по склона. *Ставаше все по-тихо и светло*, тъй че след няколко минути забеляза човек, който едва *тъпleshе* към южната страна на Пъклото. Прибира се откъм другата страна на гората, гузен е, не иска да ме среща, помисли Николин и побърза да го настигне. Иван Шибилев не бягаше от него, бягаше от бялата смърт. *Виелицата така вилнееше*, че той не виждаше на крачка пред себе си и *вървеше наслуки*. Мислеше да се добере до южния край на долината, където *тя се разтваряше като фуния* и се сливаше с равнината, и оттам да завие към село, но вместо да излезе на равното, пътят му ставаше все по-стръмен, а снегът — все по-дълбок. *Потъваше до кръста в преспите*, връщаше се, поемаше наляво или надясно, а силите му го напускаха с всяка минута. Не беше и облечен като за лов, не беше взел дори патрони и сега не можеше *да даде няколко последователни изстрела*, та другите да му се притекат на помощ. Но те сигурно са си заминали... В хубавото време гонките тук траят около двацет минути, а сега минава повече от час.

Мисълта, че е останал сам и безпомощен в този ад, *го хвърли в ужас*. Нямаше вече сили да гази дълбокия сняг, но знаеше, че ако престои повече от минута на едно място, ще замръзне. Остави пушката в снега и отново потегли. Минута газене, минута почивка, без да откъсва очи от часовника си. Усещаше как снегът прониква през кожата му в стомаха и гърдите, как устните, бузите и носът му замръзват и вече не ги усеща. След около час и половина виелицата започна да стихва, снежинките оредяха и на небето се появи сивобяло петно. Там беше юг, натам трябваше да върви. И отново минута почивка, минута ход с последни усилия. Само едно не бива да допуска – да падне. Но Николин го завари паднал, *с пропукани от студ устни* и посиняло лице, овъргалия в сняг, с тънка къса полушубка. Хвана го под мишницата и му помогна да се изправи. След минута Иван Шибилев се опита да заговори и от устата му потече кръв.

– Добре че дойде. Иначе щях да остана тука – *каза* той така *завалено*, че Николин едва го разбра.

Хвана го отново под мишницата и го поведе нагоре към клонатата круша, където трябваше да бъде пътят за село. През почивките го удряше с длани по гърба да се стопли, търкаше ръцете му в своите, караше го да тъпче на място. До крушата стигнаха с почивки, Иван Шибилев се съвзе и започна да му разказва как се е заблудил долу, в Пъклото...

Потъналата в сняг гора се обливаше... – утопаемый в снегу лес был залит...; *започнаха да се мерзелят* – начали мерцать в отдалении; *заобикаляше високите преси по заветните места* – обходил высокие сугробы, минуя заснеженные места; *ставаше все по-тихо и светло* – стихало и прояснялось; *пъплеше* - плелся / тащился; *виелицата така вилнееше* – вьюга / пурга / метель так разгулялась; *вървеше наслуки* – шел наугад; *тя се разтваряше като фуния* – она раскрывалась, как воронка; *потъваше до кръста в пресните* – проваливался по пояс в сугробы; *пусия* – засада; *да даде няколко последователни изстрела* – сделать несколько поочередных выстрелов; *мисълта... го хвърли в ужас* – мысль... повергла его в ужас; *с пропукани от студ устни* – с потрескавшимися от мороза губами; *каза завалено* – (здесь) невнятно произнес / пробормотал / промямлил; *хвана го отново под мишницата и го поведе нагоре към клонатата круша* – он опять подхватил его под мышку и повел в гору к раскидистой / развесистой груше.

ДИВИ ПЧЕЛИ

Ст. Стратиев

I

Целият живот на Елена вървеше трудно.

На шест години, когато другите деца *подскачаха над квадратите на “дамата”* или караха велосипеди в градинките, тя мъкнеше торби с хляб и олио и стоеше на опашките за леща. Слабото, винаги усмихнато дете пазаруваше заедно с възрастните, *тупаше черги* и печеше чушки на *котлона* в двора. Виждаха го през изгнилата дъсчена ограда *как издига с чаталест прът прането*, а малките му, бухнали от сапуна и водата ръце треперят от напрежение под тежестта. Като свършеше работата вкъщи, Елена изскачаше на улицата при децата. Играеше, докато стане време за вечеря. Тогава се прибираще в малката къща, печеше чушки, режеше лук и домати за салатата и вадеше изпод скрина малкото шише ракия. Слагаше всичко на стола до леглото, чупеше хляба и започваха да вечерят.

В училище на родителски срещи тя ходеше с родителите на другите деца, за да чуе какво ще каже за нея учителката. Когато отиде за първи път, учителката страшно се изненада.

– А къде е майка ти?

– Тя не може да се движи – каза Елена. – Аз ще ѝ предам всичко, не се безпокойте.

След срещата двете отидоха у Еленини – учителката не можеше да повярва, че майката лежи неподвижно на леглото в малка кухничка и за всичко се грижи това усмихнато дете.

А Елена преместваше стола близо до леглото, нареждаше хляба и пържените яйца и разказваше на майка си какво са казали на родителската среща за нея. След това се подписваше вместо майка си в бележника, нареждаше чантата за следващия ден и лягаше в широкото желязно легло. Луната пробиваше листата на лозата и влизаше в стаята, детето лежеше с отворени очи и мечтаеше, а после, без да усети, заспиваше.

Съучениците ѝ *я запомниха с две неща* – веднъж слезе по водосточната тръба от петия етаж на училището, защото никой не вярваше, че ще го направи, и с това, че не позволяваше на когото и да е да я обижда. Хвърляше се моментално, независимо кой стоеше пред нея, и удряше с юмруци, дереше с нокти, биеше се, докато може, докато я набият или докато ги *разтърват*.

Цялото училище следеше схватката ѝ с директора след онзи двайсет и четвърти май, когато той, изнервен, тичаше покрай колоните и *ни в клин, ни в ръкав* започна да ругае Елена. Беше свикнал учениците да го слушат с наведени глави, затова *не можа и да мигне*,

когато Елена се хвърли срещу него и го заудря с малките си юмруци. Беше толкова смаян, че в първия момент побягна, преследван от смеха на учениците.

След като провери внимателно какви са родителите ѝ, той намали поведението на момичето с три единици. А на другия ден цялото училище се събра пред учителската стая, където на дъската за обяви висеше бележникът на Елена, окачен там от нея. В него, под изречението на директора, че намалява поведението на Елена Павлова с четири единици, и подписа му стоеше друго изречение: “Повишавам поведението на Елена Павлова с четири единици. Намалявам поведението на директора с две единици. Елена Павлова.”

Искаха да я изключат от всички училища в България, но се намесиха родители, класната на Елена и до изключване не се стигна.

Но това не продължи дълго – пенсията, която майка ѝ получаваше по болест, започна да не стига и Елена напусна училище. Беше завършила седми клас. Отиде в завода, където работеше майка ѝ до злополуката, там всички я помнеха и приеха момичето като своя дъщеря...

Целият живот на Елена вървеше трудно – нелегко складывалась жизнь у Елены; *подскачаха над квадратите на “дамата”* – играли в классики; *тупаше черги* – выбивала половики; *котлон* – электроплитка; *как издига с чаталест прът прането* – как поднимает рассохой выстиранное белье; *я запомниха с две неща* – запомнили ее по двум поступкам; *разтървавам* – разминать; *ни в клин, ни в ръкав* – ни к селу, ни к городу / ни с того, ни с сего; *не можа и да мигне* – и глазом не успел моргнуть.

II

...А после *животът потече по своя път* – те се ожениха, той... започна бавно, но сигурно да върви напред. Беше умен, упорит, не отстъпваше от своето, *работеше, без да се жали...*

Семейството на жена му беше шокирано от нейния избор. Така и не можаха да повярват, че тя го е харесала, бяха сигурни, че той я е принудил по някакъв начин да се омъжи за него.

В къщата с бели дантелени завеси, виенски столове и *кахлени печки по стаите*, с пиано и маслени портрети на членове на фамилията по стените, с тежките персийски килими и шкафовете, натъпкани с фамилно сребро, *нямаше много въздух за него*. Той усещаше върху кожата си скритата неприязън, улавяше я в кривите усмивки на многобройните лели и чичовци..., които идваха да го разглеждат, сякаш беше хванат в

джунглите. *Четеше присмеха в очите им*, присмех и съжаление за Мариана, така се казваше жена му.

Лошо живееше в тази стара фамилия, с постоянно чувство за вина..., не можеше *да се отпусне* дори нощем.

Фамилията беше сигурна, че този *брак няма да трае дълго*, и правеше всичко възможно да ускори развързката.

Но Мариана не допусна да се бъркат в живота ѝ, напусна бащината къща за всеобщ ужас на фамилията и отидоха да живеят под наем.

Живееха трудно, работеха много..., след това се появи детето, с всичко трябваше да се справят сами. Но той беше упорит..., издържаха и повече не се върнаха в онзи дом, който му беше чужд, в който никога не му простиха селския произход. От този дом му остана само кексът в неделя, *двамата безкрайни часа между дантелените завеси* и сребърните прибори и фалшивата усмивка, която падаше от лицето му със затварянето на вратата.

Есените се сменяха с есени, дните отминаваха, появи се втората им дъщеря, той пишеше разкази, пълни с живот, с конфликти... По същото време започна да работи за киното, *филмираха разказите му* и киното стана негова професия...

Животът потече по своя път – жизнь пошла своим чередом / потекла по своему руслу; ***работеше, без да се жали*** – работал не жалея сил / не покладая рук / не щадя себя; ***кахлени печки по стаите*** – изразцовые печи в комнатах; ***нямаше много въздух за него*** – ему не хватало воздуха / было душно; ***четеше присмеха в очите им*** – читал насмешку в их взглядах; ***да се отпусне*** – расслабиться; ***този брак няма да трае дълго*** – этот брак долго не продлится / не просуществует; ***двамата безкрайни часа между дантелените завеси*** – два бесконечных часа среди кружевных занавесок; ***която падаше от лицето му със затварянето на вратата*** – которая сбегала с его лица, как только захлопывалась дверь; ***филмираха разказите му*** – его рассказы экранизировали.

III

Премиерата на филма беше много тържествена.

Пред кинотеатъра се тълпяха хора, пристигнаха коли, валеше едър сняг. *Навалищата* продължаваше и в салона, тапициран в червено кадифе, нямаше места за всички, суетяха се. Бляскаха колиета, *на вълни се носеше френски парфюм*, скромно преминаваха кинозвезди, мъчейки се да изглеждат като най-обикновени хора.

След края на филма публиката, станала права, ръкопляскаше, на сцената изтичаха момичета във вечерни рокли..., поднесоха кошници с цветя, подариха букети, целунаха всеки по бузата. Сценаристът стоеше до режисьора, радостно развълнуван, и се кланяше към залата, която продължаваше да ръкопляска.

На банкетa след премиерата настроението се повиши още, вдигнаха тостове за хубавия филм и за по-нататъшните успехи на автора.

Имаше раци с лимон, водка, *препечени филийки с масло, анишуа*, маслини, шопската салата беше с шунка, следваше гроздова и сливова ракия, след това *баница с месо* и паница счукан чесън с оцет и вода, подадоха и пъстърва, свършено прясна, от рибарниците в Тетевен. Заедно с пъстървата имаше и някакъв пастет с трудно име, но необикновено вкусен. Майонезата и хайверът бяха в малки сини чинийки.

После поднесоха *агнешкото с пълнеж* и топли питки, пълнежът беше от ситно нарязан бял и черен дроб, *момици*, а също и *чревица*, с джоджен, мерудия и черен пипер. Оризът беше варен и запечен, но съвсем малко. Виното беше бяло, *отлежал* “Мискет” от Карлово, петгодишен, стабилизирaн, а някои започнаха да пият уиски. Червеното вино беше “Мавруд”. След агнешкото имаше за дояждане *филе* и *рибици*, дадоха и по две кюфтета. След това — шоколадова торта с бадеми и каймак, ябълки, портокали, банани, а след тях фрутков сладолед.

Кафето поднесоха накрая.

Сценаристът беше възбуден, весел, почти щастлив. Той пиеше от лекото бяло вино, шегуваше се с всички, с всички намираше общ език и произнесе чудесен тост, пълен с остроумни намеци и същевременно затрогващ. Всички се смяха, а разчувствуваният режисьор го целуна по челото.

Тръгна си малко след полунощ.

Навън валеше сняг, падаше на едри парцали. После го настигна свободно такси, той го спря и потеглиха към къщи.

– Как сте? – каза по едно време шофьорът.

Сценаристът се взря в лицето му – беше Милко.

– А, Милко! – каза той. – Добре съм. А ти какво правиш?...

– Ами както виждате – засмя се Милко. – Возим.

След малко пристигнаха, той даде пет лева и се сбогуваха, *колата обърна и изчезна под падащия сняг*. Вкъщи всички спяха, той тихо премина до кабинета си, като се стараеше да не шуми с хартията на букета.

Съблече се, след това постави цветята във ваза, оправил леглото и *се шмугна под завивките*. Заспа веднага спокоен, здрав сън. А през нощта го събуди аромат на диви пчели. Остър и горчив, той изпълваше стаята. Сценаристът постоя малко в леглото, после запали лампата и се огледа. Не можеше да разбере откъде идва. По едно време му се стори, че извира от букета, стана, отвори прозореца и изхвърли цветята навън.

Но ароматът на диви пчели оставаше в стаята.

И тогава той разбра, че отсега нататък, в тъмните нощи, внезапно и безпричинно, ще го буди аромат на диви пчели. Ще идва малка слънчогледова нива, трептяща светлина, момиче, лежащо с отворени очи, и диви пчели, бръмчащи яростно над всичко.

Няма да може да спи в дългите нощи, след внезапното пробуждане и яростно ще бръмчат в сърцето му диви пчели. Миг преди да затвори прозореца, в стаята му долетя малката слънчогледова нива.

Навалица – толкотня / толчеза; *на вълни се носеше френски парфюм* – волнами разносился аромат французских духов; *препечени филийки с масло, анишуа* – тосты с маслом, анчоус; *баница с месо* – кулебяка; *агнешкото с пълнеж* – ягненок с начинкой; *питки* – пшеничные лепешки; *момици* – жареная баранья брыжейка; *чревца* – рубец / кишки / требуха; *отлежало вино* – выдержанное вино; *филе* – филе / филей; *рибица* – вырезка; *колата обърна и изчезна под падащия сняг* – машина развернулась и исчезла в пелене падающего снега; *се шмугна под завивките* – проскользнул под одеяло.

ДЪРВО БЕЗ КОРЕН

Н. Хайтов

Питаш ме как се казвам... Благодаря ти, благодаря! Аз една година вече съм в този град, всеки ден – *кажи-речи* – сядам на тази пейка и досега никой не ме е попитал как се викам. Никой! Ти си първият и затова ти благодаря. *Да си жив и здрав и на мойто положение – дай си, боже – никога да не дохождаш!*

Да съм гладен и жаден – не! Ако ме гледаш отвънка – *всичко ми е пълно и равно*. Дъщеря ми – женена, живее в село, детето ѝ – здраво, мъжът ѝ – агроном, синът ми е в министерството, дето се вика, първият помощник, инженер с диплома като чаршаф, с автомобил го *вземат и връщат*. Жена му – докторица, къпят се в порцеланово корито. *Яденето ми – ядене*, креватът ми – креват, сам в стаята, *и пак съм зле, та няма накъде!* *Ударил съм я назад, отмалявам и се стопявам*. Не ми се яде, не мога да заспя и *все ми се*

въртят разни шашави работи в акъла, а пък няма на кого да кажа... Кажа ли – изнамират ме за луд.

Взemi едно просто, никакво нещо: киселото мляко. Казвам на сина ми Кирча:

– Нека бe, Кирчо, аз да ходя да купувам киселото мляко! Иде, върне се човек, *хора види, хора го видят*, “*прошари се*” дете се вика... Нали?

– Няма – казва – да ходиш! Както си занесен, *ще вземе да те прегази* някое моторно превозно средство и сетне *кому беля на главата?* – Мене! Седи си, казва, в къщи! *Гледай си кефа!*

И аз – в къщи. Какво да правя! Една къща – кон в нея да разиграваш, апартамент!... Накитено вътре, наредено, подредено... Килим до килим, да не смееш да ги настъпиш. Паркетът излъскан, *хай си шавнал*, хай си паднал!

– Разполагай се вътре! – казва ми синът. – Разполагай се, живеи си, яж, пий и за нищо не мисли!

Как... да живея? С кого? С трапезарията ли или с бюфета, като ги няма синът и снахата от заран до вечер... Заран отиват, вечер се върнат и с връщането – *лепнат се телевизор да гледат*, докато стане време за спане, и тогава – “лека ти нощ!”. “Лека нощ!”, “довиждане”, “довиждане!”. Ей с това “лека нощ” и “довиждане” се срещаме и изпращаме, има вече година и кусур.

Кажу-речи – можно сказать; ***да си жив и здрав*** – будь здоров и счастлив; ***и на мойто положение – дай си, боже – никога да не дохождаш!*** – и, дай боже, в моем положении тебе никогда не оказаться; ***Да съм гладен и жаден – не!*** – Чтоб я с голоду(хи) и от жажды умирал – так нет/так этому не бывать!; ***всичко ми е пълно и равно*** – всего у меня вдоволь; ***вземат и връщат*** – привозят и увозят; ***яденето ми – ядене*** – еда у меня как еда; ***и пак съм зле, та няма накъде*** – и все равно мне плохо, хуже не бывает/ хуже некуда; ***ударил съм я назад*** – даю задний ход, иду на попятную; ***отмалявам и се стопявам*** – слабею и худею; ***все ми се въртят разни шашави работи в акъла*** – и все разные идиотские (дурацкие) мысли в башке вертятся; ***взemi едно просто, никакво нещо: киселото мляко*** – взять, к примеру, ерунду такую, как кислое молоко; ***хора види, хора го видят*** – и людей повидал, и себя показал; ***“прошари се”*** – разнообразится; ***ще вземе да те прегази*** – тебя собьет, наедет на тебя; ***кому беля на главата*** – кому все расхлебывать, за все отвечать, на чью голову все свалится; ***гледай си кефа*** – живи в свое удовольствие/ припеваючи; ***хай си шавнал*** – стоит только шаг сделать; ***лепнат се телевизор да гледат*** – усядутся смотреть телевизор, прилипают к экрану телевизора.

ЖЕЛЕЗНИЯТ СВЕТИЛНИК

Д.Талев

Беше доста късно след обед. Късният предпролетен сняг бързо и гъсто посипа улиците и покривите на града. Излезе вятър и въртеше, развяваше по всички посоки бели снежни кълба и мрежи. По улиците рядко се срещаше някой забързал минувач. Затворени или полузатворени бяха и повечето от дюкяните из чаршията – всеки гледаше да се скрие нягде на завет от снежната виелица. Още по-запустяло беше по махалите. Стоян Глаушев скиташе от улица в улица присвит, мушнал ръце в ръкавите на кожухчето си. Унило пристъпяше след него кучето му. Те и двамата бяха уморени, премръзнали, прегладнели. Спираха се да си починат за малко тук или там, под някоя стряха и пак тръгваха, бездомни и никому не нужни. Да не беше поне тая снежна буря, която като напук все повече се засилваше, и още повече гладът, който късаше със зъби и нокти вътрешностите на тия две млади и здрави невинни създания...

– Ей, Стояне! – чу се неочаквано женски глас, сподавен от воя на виелицата. На една откритата порта бе се появила млада жена, загърната набързо с вълнен шал. – Ей – викна отново тя, но веднага млъкна смутена, дори уплашена.

Минутка преди това пред портата беше минал Стоян Глаушев с кучето си. Като чу глас, той се спря в снега, после се обърна тромаво, с цялото си тяло. Жената видя, че той беше млад човек, и млъкна смутена, а той, съживил се изведнаж, ѝ се усмихна с розово лице, с разгърнати отпред гърди и зъбите му, отразили синкавия блясък на снега, ярко се белееха под тънките му руси мустачки. Тя огледа уличката – дали не бе я видял и чул някой, че не беше прилично да заприказва тъй млад, непознат мъж. Малката уличка беше пуста...

Младият момък пристъпи:

– Какво има?

Той гледаше жената все тъй дружелюбно, може би малко тъжно усмихнат, и търпеливо очакваше отговора ѝ. Тя беше... около двацет и пет годишна мома, дребна на ръст, със слабо, тясно лице, побледняло от студа, с тънки, стиснати устни, очите ѝ бяха доста хубави – тъмни, с чист блясък и жив, съсредоточен, дори остър поглед. Тя бързо се свързе от смущението си и като погледна секирата, която висеше на лявата му ръка, каза отсечено:

– Имаме дърва за цепене.

Без да дочака отговора на селянина, тя *се отдръпна навътре в двора*, но портата остави отворена. Стоян тръгна след нея, мърморейки:

– Харно... Ще ги нацепиме.

Преди още той да се приближи до портата, кучето му – хоп, прескочи високия ѝ праг. Влезе и Стоян след него и видя пред себе си усърдно разчистена пътека по снега, но *вятърът бе успял да я понасипе тук-там с нов сняг* и той забеляза отпечатъци от стъпките на момата. Той кривна глава и пак се усмихна, радостно учуден – толкова малки бяха тия стъпки по снега. Като подигна отново глава, видя се сам сред широк двор. Насреща се виждаше доста голяма, но ниска стара къща с *чардак*... На чардака се показва стара, *прегърбена жена, завита презглава със същия шал*, с който преди това бе загърнатата момата. Подпирайки се на тояжка, старата жена едвам-едвам слезе на пътеката... Тя пристъпваше с мъка и току понечи да нагази в снега, но спря и подигна тояжката си:

– Ей там са дървата. Ох, ох – глухо въздъхна тя, – *зимата пак се връща*...

Беше доста късно след обед – день клонился к вечеру; *развяваше по всички посоки бели снежни кълба и мрежи* – разносил во все стороны белые клубы снега и пелену; *дюкяните из чаршията* – лавки в торговом ряду; *по-запустяло* – (здесь) безлюднее; *която като напук все повече се засилваше* – которая как назло все крепчала; *глас, сподавен от воя на виелицата* – голос, приглушаемый воем вьюги; *на една откряната порта* – в проеме приоткрытых ворот; *загърната набързо с вълнен шал* – в накинутом наспех шерстяном платке; *с разгърнати отпред гърди* – с растегнутой нараспашку грудью; *остър поглед* – пронизательный взгляд; *тя бързо се съвзе от смущението си* – она быстро оправилась / пришла в себя от смущения; *вятърът бе успял да я понасипе тук-там с нов сняг* – ветер уже запорошил местами дорожку новым снегом; *каза отсечено* – отрывисто произнесла; *се отдръпна навътре в двора* – отступила во двор; *чардак* – терраса / веранда; *прегърбена жена, завита презглава със същия шал* – сгорбленная старушка в накинутом на голову том же платке; *зимата пак се връща* – зима опять на пороге.

ЧОРБА ОТ ГРЕХОВЕТЕ НА ОТЕЦ НИКОДИМ

Елин Пелин

Днешният ден, *макар и обикновен делничен ден*, беше великолепен. Някак празнично се разстилаше небето, някак празнично светеше слънцето; нещо молитвено имаше в

тишината на гората, в набожния напев на чешмата. Нещо смирено имаше в походката на черния котарак, който замислено мина през двора и бавно се качи на чардака.

Ние с отец Сисой седяхме на масата под сянката на лозата и се радвахме на тоя хубав ден. Пред нас далеко долу се разстиляше зелената равнина на полето, *заградено със синкавите силуети на планината и на нейните верижни гористи разклонения, които смирено бяха възправили обли върхове към небето, сякаш се молеха.*

Отец Сисой, *облегнат на пейката*, бавно и спокойно *местеше* с хубавите си пълни ръце *зърната на кехлибарената си броеница* и унесено мълчеше.

През двора премина, *запасан с бяла престилка и със съдове в ръка*, глуховатият *магер*.

Отец Сисой *му кимна с ръка*.

– Готово ли е, готово ли е? – викна му високо и отчетливо той, извади от джобчето на кадифения си колан часовника и го погледна.

– А-а, ще бъде – отговори магерът, направи знак с ръка да имаме търпение и, като не дочака друг въпрос, тръгна към *магерницата*.

Усмивка, сияеща от доброта, озари лицето на отец Сисой.

– Знаеш ли какво ще ядем днес? – обърна се към мене той.

– Пак *някоя съблазън* си приготвил, отче – рекох аз, като посочих с очи шишето с вино, което се изстудяваше в коритото на чешмата.

Това шише, което стоеше там, всякога предвещаваше нещо по-особено за обед. Гювеч, някоя люта овнешка яхния, печено пиле или шишкебап.

– Не – каза отец Сисой, като положи ръце на масата. – Днес ще ядем нещо просто само по себе си, но пълно със значение. Днес ще те гостя с чорба от греховете на отец Никодим.

Погледнах го учудено и похвално за хубавата шега.

– Не се шегувам, любезни – каза отец Сисой и наведе умислено глава. – *Казвам самата истина* – днес ще ядем чорба от греховете на отец Никодим. Ето, *година вече става откак*, царство му небесно, *почива* бедният там в манастирските гробища под дюлята, която сам бе садил и отгледал. *Скромността му в живота спомогна скоро да се забрави името на тоя добър човек*, чиято душа е живяла в страх пред бога и в стремление за райските блага, като *се е бърхтала в безпокойствие*.

Заварих го тук година преди смъртта му, остарял, но запазен, здрав и як. Като че ли сега виждам да минава през двора неговата едра, висока, права, широкоплещеста фигура, *която не можеше да влезе в черковната врата, ако не се понаведе*. Той вървеше тежко,

бавно и важно като патриарх. *В неговите широки кръгли очи, над които се надвесваха като лозници гъсти вежди, имаше загадъчен, странен и чудесен поглед, който не отговаряше на силата, що излъчваше неговата осанка.* Сутрин, когато излизаше от сянката на своята килия и спираше пред черковната врата да се прекръсти, *по широките му плещи, върху които се опъваше безцветното му старо расо,* слънчевите лъчи падаха като въз хребета на някоя планина. И мене, боже прости ми, всякога ми се струваше, че на тоя човек не подобава да се моли, защото изглеждаше по-силен от всички грехове, *срещу които не трябваше да се вдигат пръсти, събрани за кръстене, а сключени в юмрук.*

Отец Никодим живееше самотен в малката си стаичка и не пожела да общува с мене. Хранеше се сам, редовен и точен беше на всички служби, на утринните и вечерните. С любов и старание той отглеждаше цветята в градината и особено обичаше белите рози, от които тук е насадил различни видове. *През хубавите майски сутрини,* когато тия рози нацъфтяваха и дворът сякаш се изпълваше с малки бели ангелчета, отец *Никодим* *слизаше между тях,* дълго се разхождаше, миришеше ги и откъсваше само една. Интересно бе, че тая роза всякога намираха оставена на пейката зад манастирската ограда, гдето се простира най-хубавата ливада. Днес вече знаем, че *тая странност не е била без значение, макар и да е забулена в тайна.*

През хубавите пролетни и летни дни отец Никодим повечето време прекарваше с въдица покрай реката. Това беше неговата страст. И аз не вярвам да има по-голям ловец на пъстърва. Той *скиташе из сенчестия дол покрай реката, провираше се из гъстака,* който покрива бреговете я, *катереше се по големите обли камъни, зеленявали от векове,* и не знаеше умора. В такива дни той пропускаше вечернята. Но много хора са го виждали, че като чуе камбаната, оставя въдицата, изправя се и се кръсти, докато звънът заглъхне.

Като прочете книжките, отец Сисой ги прибра грижливо, уви ги в кърпата си, турна ги в джеба и, като ме погледна въпросително, каза:

- Какво нещо е човек!
- Черно зърно – отговорих аз.
- И черно, и бяло – усмихна се отец Сисой.

В това време магерът почна да нарежда масата, защото беше вече обед, и донесе една голяма паница с димяща ароматна *чорба от фасул, която бе прошарена от бели и черни зърна.*

– Ето, тая чорба е от греховете на отец Никодим. А пък виното, което се изстудява там, рекох да прием за бог да прости на добрия монах – каза отец Сисой и ме покани да обядваме.

Макар и обикновен делничен ден – несмотря на его будничность; *заградено със синкавите силуети на планината и на нейните верижни гористи разклонения, които смирено бяха възправили обли върхове към небето, сякаш се молеха* – окруженного синеватыми силуэтами гор и цепочкой их лесистых разветвлений, которые смиренно устремили круглые вершины в небо, словно в молитве; *облегнат на пейката* – откинувшись на спинку скамьи; *местеше зърната на кехлибарената си броеница* – перебирал бусинки янтарных четок; *запасан с бяла престилка и със съдове в ръка* – подпоясавшись белым фартуком и неся посуду в руках; *магер* – монастырский повар; *кимна с ръка* – махнул ему рукой; *магерница* – монастырская кухня; *някоя съблазън* – что-то соблазнительное; *казвам самата истина* – я говорю сущую правду; *година вече става, откак... почива* – вот уже скоро год, как... покоится; *скромността му в живота спомогна скоро да се забрави името на тоя добър човек* – его жизненная скромность стала причиной того, что вскоре было забыто имя этого доброго человека; *се е бърхтала в безпокойствие* – изнывала от беспокойства; *която не можеше да влезе в черковната врата, ако не се понаведе* – которая только пригнувшись могла пройти / с трудом проходила в дверь церкви; *в неговите широки кръгли очи, над които се надвесваха като лозници гъсти вежди, имаше загадъчен, странен и чуден поглед* – его большие круглые глаза, над которыми свисали, как лоза, густые брови, смотрели загадочно, странно и удивленно; *не отговаряше на силата, що излъчваше неговата осанка* – не соответствовало той силе, которая чувствовалась в его осанке; *излизаше от сянката на своята килия* – выходил из тени своей кельи; *по широките му плещи, върху които се опъваше безцветното му старо расо* – на его широкие плечи, которые облежала выцветшая старая ряса; *срещу които не трябваше да се вдигат пръсти, събрани за кръстене, а сключени в юмрук* – замаливая которые нужно поднимать не пальцы, сложенные для крещения, а сжатые в кулак; *през хубавите майски сутрини* – погожими майскими утрами; *отец Никодим слизаше между тях* – отец Никодим спускался в розовый сад; *тая странност не е била без значение, макар и да е забулена в тайна* – эта странность имела свой смысл, хотя и была окутана тайной; *скиташе из сенчестия дол покрай реката, провираше се из гъстака* – бродил по тенистому оврагу вдоль реки, пробирался через заросли кустарника; *катереше се по големите обли камъни, зеленявали от векове* – взбирался на большие валуны, позеленевшие от времени; *чорба от фасул, която бе прошарена от бели и черни зерна* – фасолевый суп, в котором пестрели белые и черные зернышки / фасолинки.

БОЖУРА

Й. Йовков

Калуда, циганката, продаваше *дребни неща*, които повече ѝ служеха да прикрива с тях просията си: бяла и червена пръст, *хума*, *сухи дренки*, врътена. Всичко това се продаваше мъчно, жените се пазаряха, даваха малко, а някои и съвсем не купуваха. Но старата циганка беше забелязала, че *работите ѝ отиват по-добре*, ако с нея биваше и дъщеря ѝ Божура.

Когато Божура беше малка и ако беше студено, зъзнеше с цялото си тяло, тъй както майка ѝ беше я научила, *жените се показваха трогнати*. Всъщност под това съжаление се криеше учудването им, че това хубаво дете може да бъде на една циганка. Но Божура сега беше мома. *Големите черни очи на предишното зиморничево циганче гледаха дръзко, дяволито, снагата ѝ беше се източила*, тънка, гъвкава, разцъфнала като дива шипка. И само зарад нея, зарад смеха и зарад хубостта ѝ, която завладяваше всички като магия, жените, такива скъперници във всяко друго време, купуваха евтината стока на Калуда и щедро ѝ плащаха. *Даваха дори и нещо повече, увлечени от една мъка, която те не искаха да признаят, че е завист*.

А от всичко това печелеше Калуда. Най-после *тя беше намерила разковничето на търговията си* и искаше Божура да я придружава винаги. Но не на Божура можеше да се заповядва. Да ѝ кажеш *нещо значеше да я накараш да си обърне гърба и да прави каквото си ще*. Особено пролет. *“Марта вътре, ние вън”* – казваха по това време старите цигани, *припечени на припек*. А Божура като че пощуряваше: очите ѝ светеха, снагата ѝ не чувствуваше тежестта на дрехите – *жизнерадостна като овошките, пияна от слънцето, като пчелите, които бръмчаха около цвета на ябълките*. Тя тичаше по съседните къщи, *разсмиваше старците, играеше с децата, влачеше след себе си въздишките и запалените погледи на младите цигани*.

Не помагаха нито молбите, нито заплашванията на Калуда. *Вдигаше се кавга*, каквато можеше да се чуе само в една циганска къща. И ако най-после *майка ѝ можеше да я придума*, това най-често ставаше, като ѝ обещаеше, че ще идат и у хаджи Вълкови.

Божура обичаше да отива в тая къща. *Когато беше малка и заловена за роклята на майка си, влизаше в широкия двор*, обграден с високи дувари, очите ѝ се уголемяваха, *чудеше се на старите чимшири, на босилека*, поникнал между каменните плочи. А когато срещу някой празник се случеше да е изнесена цялата покъщнина навън, тогава ярките бои

на килимите и губерите, *сърмата и атлазът на скъпите премени*, всичко това богатство я замаиваше.

Сега Божура влизаше в двора на хаджи Вълка весела и спокойна. Тя идваше тук зарад Ганаила, дъщерята на хаджи Вълка. И ако съзнанието за хубостта си, което имаше, я караше да гледа на всички други жени с пренебрежение и отвисоко, при Ганаила ѝ се струваше, че иде като при равна. Божура я смяташе за най-хубавата мома. Чудно ѝ беше само защо Ганаила не се гордееше с хубостта си и като че не я забелязваше. Тя работеше, а изглеждаше отпусната и ленива. И без да се грижи за себе си, без да иска, *разхубавяваше от ден на ден*, понапълняваше, снагата ѝ зрееше и се наливаше като плод.

Не можеше да се каже, че Божура я обича. Божура не обичаше никого и към нищо не можеше трайно да се привърже. Но у Ганаила тя виждаше всичко, което сама тя нямаше, а искаше да има: харесваше ѝ бялата като мляко кожа, русите ѝ коси, чудеше се на тая чиста, благоуханна плът, спотаена в меките гънки на коприната. И ако всичко това беше нещо, което можеше да се открадне, тя би го откраднала на драго сърце.

Понякога тя се заглеждаше в Ганаила. *Гледаше я вторачено и лукаво*, но в същото време възторжено и занесено, както дивакът гледа истукана си. Очите ѝ горяха, мълчеше. После, предпазливо, като че се боеше да не ѝ причини болка, гладеше с коравите си пръсти бялата ѝ заголена до лакът ръка и шепнеше:

– Каква си бяла, каква си хубава...

Ганаила се смееше.

А Божура си беше циганка и тоя изблик на искрена нежност не искаше да отиде току-тъй: изпросваше си някоя стъклена гривна, някоя износена дреха. И тъй като смелостта ѝ растеше, откъсваше си сама най-хубавия карамфил и накичена с него, оглеждаше се наедно с Ганаила в стъклото на прозореца.

В това време хаджи Вълковица се потъкмяваше с Калуда. И още с гребача в ръка, с който си беше изнесла брашно, старата жена поглеждаше двете момичета със своя кротък, извиращ от дълбоко поглед и се усмихваше. Вън беше и хаджи Вълко, висок, побелял, важен като цар. И той виждаше какво става пред прозореца. Но освен Ганаила, той нямаше нито син, нито дъщеря, затова я оставяше да прави каквото си иска, но в същото време внимателно следеше къде пипат ръцете на двете циганки.

Едно нещо не можеше да разбере Божура. Хубава беше Ганаила, но защо от толкова време насам тя връщаше всички, които бяха дохождали да я искат? Кого чакаше Ганаила, на кого се надяваше?

Дребни неща – безделушки / всяка всячина; *хума* – бела глина; *сухи дренки* – сушеный кизил(ь); *работите ѝ отиват по-добре* – торговля идет лучше / бойче; *жените се показваха трогнати* – женщины становились сострадательными; *големите черни очи на предишното зиморничево циганче гледаха дръзко, дяволито, снагата ѝ беше се източила* – взгляд больших черных глаз бывшей цыганочки-мерзлячки выражал дерзость и лукавство, фигурка ее стала стройной; *даваха дори и нещо повече, увлечени от една мъка, която те не искаха да признаят, че е завист* – платили ей даже больше, глубоко в душе страда и не признаваясь даже самим себе, что это не что иное, как чувство зависти; *тя беше намерила разковничето на търговията си* – она разгадала секрет успеха в торговле; *значеше да я накараш да си обърне гърба и да прави каквото си ще* – означало заставить ее отвернуться и делать то, что ей заблагорассудится/ захочется; *“Марта вътре, ние вън”* – “весна на порог – мы за порог”; *припечени на припек* – греясь / нежась на солнце; *въздишките и запалените погледи на младите цигани* – вздохи и пылкие / пламенные взгляды молодых цыган; *вдигаше се кавга* – устраивали склоку / затевали ссору; *майка ѝ можеше да я придума* – матери удавалось ее уговорить; *когато беше малка и заловена за роклята на майка си, влизаше в широкия двор* – когда она, будучи ребенком, держась за полу матери, входила в широкий двор; *чимшир* – самшит; *бозилек* – базилик; *сърмата и атлазът на скъпите премени* – парча и атлас дорогих нарядов; *разхубавяваше от ден на ден* – расцветала день ото дня / с каждым днем; *гледаше я вторачено и лукаво* – смотрела на нее пристально и лукаво; *оставяше я да прави каквото си иска* – разрешал делать что ей вздумается.

САЙГОН

В. Гаврилов

Видях го да пресича крайбрежната улица. Спря по средата и изчака да премине потокът велосипедисти. Повечето бяха момичета. Изящните им плоски силуети развяваха копринени панталони в бяло и туники на червени и сини цветя. Европейецът махна с ръка, поздрави птичето ято, а то му отвърна с *радостен кикот*. Стъпи най-сетне на тротоара и седна под сянката на чадърите. Едър екземпляр, облечен в *тропически костюм с къси ръкави*.

Сирена на кораб размърда тежката влага. От юг по реката *тромаво си проправяше път въглезов*. Наближаваше обяд, а безкрайната върволица от колела не секваше. Дочух глъч на деца и *реката от цветна коприна изкриви своето русло*. Десетина босоноги

малчугани атакуваха масите пред хотела. Имаха азиатски черти, а косите им руси или къдравочерни. Деца на войната...

– Мистър, аз съм американец – протегна мъничка длан синеоко момченце. Беше на около четири години.

Бръкнах инстинктивно в джоба на ризата и му подадох банкнотата. *Стегна ме в гърлото*, виждайки радостта му. *Беше за кратко* – останалите го налетяха и събориха на земята. Най-силното, чернокожо дете, *побягна с пляката*. Келнерите от бара изскочиха и възстановиха реда. *Вдигнаха изподадалите столове*. Децата се скупчиха на отсрещния тротоар и настойчиво ни гледаха. Малкият ми приятел тихичко хлипаше. Подвикнах на келнера.

– Моля да ме извините, господине – поклони се той – това няма да се повтори.

– Нищо не е станало. Мога ли да поръчам сандвичи на децата? Ако обичате...

– Да, господине. Веднага!

Желанието ми бе изпълнено. Децата възторжено срещнаха виетнамката със сребърна табла. Тя раздаде храната, тихо нещо им каза и ги отпрати. Почувствах се удовлетворен – синеокият малчуган затича с два пакета в ръце.

– Хубав жест, но театрален – прекъсна доволството ми глас на английски. – Такива деца са стотици в Сайгон.

Вдигнах глава. Над мен се беше изправил непознатият европейец. В интонацията на речта му нямаше ирония, а по-скоро печал.

– Ще разрешите ли? – попита мъжът и седна срещу ми. – Не Ви се представих: капитан Костов от българската марина.

Разсмях се почти невъзпитано на комичната ситуация, в която попаднахме двама сънародници на шест хиляди километра от страната си. Изправих се и на свой ред се представих. Неколцината виетнамци от съседните маси ни гледаха подозрително. Вероятно ни мислеха за пияни или *не в ред с разсъдъка* след сценката, която им разиграхме.

– Сбърках те с американците, русоляв си. Добре, че навреме ме спря. Щях да те обвиня за съдбата на тези деца. Те никога няма да станат виетнамци. Майките им са в лагери или *избити от Виетмин*. Но *да оставим това* – приключи мъжът. – *Какво те води в Сайгон?* От две години съм тук и освен екипажа, ти си първият българин, когото виждат очите ми.

– Летец съм на ТУ-154, бордови инженер. Превозваме правителствена делегация. Бяхме в Ханой, а снощи кацнахме тук. След два дни потегляме към дома.

– Къде са останалите братя?

– Спят. На север *ни изядоха комарите, не мигнахме*, а тук снощи ни срещна циклон с гръмотевична буря...

Разговаряхме дълго. *Правеха ни компания няколко бири. Слънцето* се търкулна под сянката на чадърите и *се загърчи в лицата ни. Морският се размърда* и огледа наоколо...

Радостен кикот – радостно курлыкание; *тропически костюм с къси ръкави* – костюм из легкой ткани с короткими рукавами; *тромаво си проправяше път въглезоз* – неуклюже прокладывала себе дорогу баржа, нагруженная углем; *реката от цветна коприна изкриви своето русло* – разноцветный шелковый поток изогнулся в русле; *стегна ме в гърлото* – комок подступил к горлу; *беше за кратко* – это продолжалось недолго; *побягна с плячката* – бросился наутек с добычей; *вдигнаха изпопадалите столове* – поднимали опрокинутые стулья; *не в ред с разсъдка* – не в своем уме; *избити от Виетмин* – истребленные Вьетмином; *да оставим това* – хватит об этом; *какво те води в Сайгон?* – каким ветром тебе занесло/ что тебя привело в Сайгон?; *изядоха ни комарите, не мигнахме* – нас искусаи комары, всю ночь мы глаз не сомкнули; *правеха ни компания няколко бири* – компанию нам составили несколько кружек пива; *слънцето се загърчи в лицата ни* – (здесь) солнце заиграло на наших лицах; *морският се размърда* – капитан оживился.

КОТАРАК С ЕДИН КРАК

С.Кисъов

I

Хотелът, в който отсядам, е като чайка, кацнала на брега на морето. *Достатъчно е да се протегна* – и ще пипна водораслите, които се поклашат на дъното, лениви и меки. Не много висок – нещо средно между Емпайър стейт билдинг и мравуняк, с малки балкончета, към четирите посоки на света, с фоае колкото физкултурен салон и уютно барче встрани от него, той обещава добро настроение.

Особено ми харесва *пода на фоаето с керемидено оцветените плочки* и неголямата *рецепция*, отрупана с *корекомски изкушения*, цветя и зеленина. Имам веселото предчувствие, че тук ще прекарам най-приятно времето докато се уредя някъде на работа.

Сезонът на въздишките едва започва, цените са умерени и проблеми с паричните знаци засега не вярвам да възникнат. Комплексът е някак пуст – докато търсих хотела, срещнах няколко по-интересни личица, къде ли ги няма? – но сред още празните алеи на комплекса те изглеждаха странно оживени. Сякаш не им беше тук мястото. Откъде идваха

и къде отиваха, беше загадка за мен. Присъствието им като че разбуждаше вече дошлото ваканционно настроение, но все още не го беше завладяло напълно, както щеше да стане по-късно, когато тълпите от засмени туристи просто щяха да поглъщат всичко с безгрижието си и ненаситната си жажда за удоволствия.

Но може би в моя хотел ще бъде интересно. Зад мен е умората на *сивеещия вече ден* и лъскавото развълнувано море, което разтрива мързеливо пенестия си ръкав в плажната ивица. Прекрачвам прага на стъклената врата след секунда напрегнато колебание. Не прекрачвам ли нещо повече от праг на врата?

Портиер ми хвърля любопитен поглед от билото на поне осем-десет години – сякаш се е покачил на някаква кула и оттам обслужва всички с присмехулно пренебрежение, чиято снизходителност става причина дори на мен да ми подари една чаровна, съвсем непрофесионална усмивка, която стига до дъното на сърцето и джоба ми.

Администраторката *отговаря на* бодрия ми *поздрав с бледа усмивка*. *Очите ѝ се разхождат по мен с нескрит интерес*. Изглежда симпатична с двете съвсем малки златисти обици на ушите си. Какво значение придобиват понякога украшенията!

– Попълнете тази *адресна карта!* – *сопва се после тя*.

– Нужно ли е всичко това? – питам *като последния селинджър*.

– На мен лично – не. Такъв е редът.

Отдавна не съм ходил по хотели, сега чувствам това. Кой го е измислил този ред?

Тя се усмихва кротко, сякаш разговаря с невменяем.

– Има ли значение? От вас се иска да я попълните.

– Добре – кимам. – Ще ми услужите ли с химикалката си?

Изведнъж ми става горещо. Развълнувал съм се от един *нищо и никакъв разговор*, просто невероятно!

Достатъчно е да се протегна – стоиш само протянувай ръку; *пода на фoaето с керемидено оцветените плочки* – пол в фойе с фаянсовими плитками цвета кирпича; *рецепция* – администрация (в гостинице); *корекомски изкушения* – диковинки из валютного магазина; *сивеещия вече ден* – серост наступающих сумерек; *отговаря на поздрав с бледа усмивка* – отговаря на приветствие бледной улыбкой; *очите ѝ се разхождат по мен с нескрит интерес* – она окидывает меня изучающим взглядом; *адресна карта* – регистрационный талон; *сопва се после тя* – огрызается она; *като последния селинджър* – как отъявленный деревенщина; *нищо и никакъв разговор* – дурацкий / ничего не значащий разговор.

II

...Събуждам се на другия ден като блажен стар мечок след *зимен сън*. В стаята съм сам, *навън се сипе* тъжен и дребен *дъждец*. През балконската врата в стаята нахлува влажен и хладен въздух...

Някак слаб и гузен съм – без да успея да проумея защо. Съвестта ли ме гризе или страхът от неизвестното?

Въобщие, когато съм край море, ми е неприятно да вали. Може би снегът би придал на морето нещо призрачно, но не и дъждът. Той го разваля съвсем. Това, което очакваш пропада, а и да не знаеш точно какво и от кого – не ти става по-добре, нито по-весело.

Жоро е оставил леглото си в чист ергенски безпорядък...

Ставам от леглото и *се олюлявам* леко. По дяволите! За да не падна се подпирам на отсрещната стена.

След около половин час излизам от влажната хотелска стая. Правя го най-вече, *за да не мухлясам* от скука.

Единственото, което виждам, е една поне сто и петдесет годишна камериерка, която държи бутилка недопито уиски в ръцете си. Толкова щастлива е, че дори не ме забелязва. Навън продължава да се сипе дребен и студен дъждец.

Закусвам в хотелското барче, което сутрин представлява нещо като кафе-сладкарница. Ядох някакви твърди... яйца и бучка размекнато масло, което ми помогна да ги прехвърля от чинията с емблемата на Балкантурист – в корема си. Изпих и чаша кафе със същата емблема. Въобщие емблемите бяха навсякъде.

Интересно е, че бях съвсем сам в бара, ако изключа бармана. Той четеше през цялото време много задълбочено някакъв английски вестник с много снимки на жени по страниците му. Най-отпред едно момиче се усмихваше така мило, сякаш фотографът ѝ беше направил някаква голяма услуга. По-късно разбрах, че това била някаква принцеса или от този род знаменитост, но не ѝ запомних името.

Накрая плащам за закуската и от бара излизам право във фоаето на хотела. За мое неудоволствие администраторката е пак нова – но не симпатична като вчерашната, която явно *е отишла на дъното на морето*. Тогава и виждам, че дъждът е спрял. Слънцето е разбутало с лакти досадните облаци и грее удивително ласкаво, сякаш се извинява за закъснението, с което е дошло при нас. Известно време стоя на прага на входната врата и *се радвам с премрежени очи* на промяната, а в устата си усещам още вкуса на яйцата, солта и кафето, и ми е хубаво.

По алеята пред хотела *се тътрят едва-едва* спретнати туристи. Приличат на смешни гъби, току що поникнали от асфалта, ако може да има такива неща. Искам да кажа, че са някак пресни и сочни на вид хора с шарени дрешки и розови бузи, които се разхождат след дъжда.

Зимен сън – зимняя спячка; *навън се сине дъжд* – на улице моросит дождь; *съквартирантът* – сосед по номеру; *се олюлявам леко* – меня слегка покачивает; *мухлясам от скука* – от тоски зянуть; *отишла е на дъното на морето* – погрузилась в пучину моря; *се радвам с премрежени очи* – зажмурившись радуюсь; *се тътрят едва-едва* – (здесь) еле-эле плетутся.

ЦВЕТЯТА НА МАЛКАТА МУТРЕСА

Е. Александрова

Г-жа Орхидея вървеше с достойнство, нито бързо, нито бавно, като хвърляше бегъл поглед към блестящите витрини. Е, *костюмът ѝ бе малко нещо извън времето и модата*, токовете на обувките ѝ *изглеждаха като разкривени*, но едва ли някой би забелязал тези подробности, хипнотизиран от шапката ѝ. Сигурно беше от Париж – *втора употреба!*

Тя приседна на една масичка в “Плюещата кобра” и с нескрито удоволствие заяпа уличния спектакъл, отпивайки малки глътки от кафето си. Скъпи коли, блясък и тук там някой *просяк от елита на гилдията*. Или просяче, трогателно притиснало котенце или кученце. “Майчице-е, какъв джип! Как се казваха... Какъв тип слезе от него. Млад, красив, целият в ланци - чисто злато! Ооо, я какъв букет измъкна! Орхидеи! Много орхидеи! Любимите ми цветя! - г-жа Орхидея се развълнува. – *Да не му се надяваш на вкуса*. Боже, как искам да съм млада и мене да чака! Как искам да съм тя! За мъничко поне!”

Г-жа Орхидея зачака с напрегнато любопитство. Момичето се появи и само на пръв поглед изглеждаше стандартната кукла, от онези, които най-много *се харчеха* в момента. *Изрусено*, несресано, недохранено, полуголо и с камъче на пъпчето. По времето на г-жа Орхидея биха казали, че си няма майчица, а баща му е пияница. Но нещо не се връзваше. То нямаше *завезания вид*, придобит от системно недохранване и съответната дресировка, така *ценен от дебеливоротите*. Те самите плюскаха и пиеха без ограничения, щото който *държи сухото*, той поръчва музиката. Не, това момиче беше с всичкия си! А очите му – черни! Блестящи! Омагьосващи! На г-жа Орхидея бяха същите някога. “Ммм, *колко е настръхнало!*” Жената не можеше да откъсне погледа си от него.

То грабна букета от мъжката. – И си мислиш, *че ще оправии нещо с тоя зеленчук?!*
– прасна букета в масата и го хвърли на земята.

Г-жа Орхидея почувства, че я *заболя сърцето*, като видя как се посипаха прелестните цветчета.

– Не съм ти кукла на конци! Не си ме купил! – тихо и яростно каза то.

– *Айде бе!* Ще ме разплачеш!

– Ще ме пробутваш на оня гадняр!

– *Мери си приказките*, кучко! Че нали знаеш... – тихо и злобно процеди мъжът и се огледа с кръвясали очи за евентуални свидетели на този резил.

Г-жа Орхидея веднага отмести дискретно поглед и си придаде възможно най-разсеяния вид.

– Певица! – продължи той. – Боклук! Вече нема кой да те наеме!

“Певица! – ахна г-жа Орхидея. – Като мен някога”

Тя насочи необикновените си сетива към момичето. За миг забрави коя е и по някакъв необясним начин стана част от неговия живот. Усети гласа му, чист като кристал, нежен и сладък като роза и *се вцепени от изненада*. По-хубав от нейния навремето, в него имаше божия искра. Въпреки че в момента горкото дете приличаше повече на чучело, отколкото на ангел.

– *Майната ти* – дочу тя треперещия му глас и видя как то издърпа ръката си и тръгна с все същия *настръхнал вид*.

Г-жа Орхидея почувства отвращението му, неговата решителност и чудната му младежка вяра в успеха.

Здравенякът промърмори застрашително някакви нецензурни словосъчетания и се метна на джипа.

Г-жа Орхидея остана като зашеметена. “Не, не искам да съм тя! Изпълнена с толкова ярост! С такава омраза! Трудно ще му бъде на момичето. Но няма да погуби таланта си... като мен. Успехът ще кацне на дланта му. Видях го!”

Не случайно в последните години г-жа Орхидея преживяваше горе-долу от ясновидство. Имаше и постоянни клиенти.

Погледът ѝ падна на цветята. Все още приличаха на букет. Тя се поколеба и не можа да устои на желанието да ги притежава. Дискретно, поне така си мислеше, се наведе, уж да оправи обувката си, а после се измъкна от заведението толкова непринудено, колкото ѝ бе възможно. Сърцето ѝ биеше като камбана. Изведнъж си припомни удивително ясно една сцена. Тя е млада, красива и влюбена. Поднасят ѝ букет от ярко червени рози, но тя

го захвърля, защото знае, че е мамена. Така силна и непокътната е вярата ѝ в любовта, че не може да приеме никакво нейно подобие...

Г-жа Орхидея се прибра веднага, за да потопи незабавно цветята във вода. Срещна втрещения поглед на последния мъж в живота си или по-точно на последния си компромис...

– Ти къде ходиш?! И какво си въобразяваш...! Тези цветя от къде са?! Ама те са страшно скъпи, бе!

– От един мой почитател – сведе още дългите си мигли г-жа Орхидея.

– Ти и почитател!

Тя го прониза с дълбокия си черен поглед и той глътна остатъка от репликата.

Малката мутреса – юная метреса, метреска; *костюмът ѝ бе малко нещо извън времето и модата* – костюм ѝ няколко устарел и вышел из моды; *изглеждаха като разкривени* – разъезжались в разные стороны; *втора употреба* – бывший в употреблении; *просяк от елита на гилдията* – профессиональный нищий; *да не му се надяваш на вкуса* – вот это вкус!; *се харчеха* – были в ходу; *изрусено момиче* – крашенная блондинка; *завения вид* – рассеянный вид; *ценен от дебеловратите* – ценимый мордворотами; *държи сухото* – платит наличными; *колко е настръхнало* – как она ошетибилась; *че ще оправииш нещо с тоя зеленчук* – чего-то добьешься этим веником; *заболя сърцето* – защемило сердце; *айде бе!* – да, ладно тебе!; *мери си приказките* – думай, что говоришь; *се вцепени от изненада* – оцепенела от изумления; *майната ти!* – да пошел ты!; *настръхнал вид* – ожесточенный вид; *здравенякът промърмори застрашително* – качок / амбал /громила угрожающе пробурчал себе под нос; *погледът ѝ падна* – ее взгляд остановился.

ТРУСОВЕ НА ЛЮБОВТА

Д. Томов

I

Пак беше есен, в края на октомври, както преди девет лета. Бистрият изпръхнал въздух пазеше топлината на лятото, слънцето грееше необичайно ярко за сезонния маратон, в който навлизаше. Прегорялото поле пустееше. Огромното равно място – се простираше в ненарушавана от нищо тишина: не бръмчаха трактори, не гълчаха хора... *Като кръпки върху излиялата черга на равнината сивееха изорани нивици* – върнати на

някой стопанин, който *не бе се ... отчаял от битката с реституцирания си към земя*. Изглежда с учителя мислите ни не бяха различни, ала той пръв заговори:

– Реституция. *Каква думичка само, а?* Най-напред беше пък ликвидация..., а още по-рано, преди да се родим – колективизация. Гласът му бе равен, не съдеше. – Ето – върнаха ги... изконните земи. Като чуя “изконни” и ми се повдига. Пещите на кого да върнем, на ония отпреди две хиляди години? Сигурно и те са воювали за тая пустош, наричали са я ... изконна. Гледай!

Виждах и *без да ме подканя*. Античният керамичен център бе море от избуяла растителност, в която можеха да се открият всички видове треви, плевели, тръни и храсти, характерни за този географски район. *Би могло да мине за ботаническа градина*, ако не бе *девствената непокътнатост*, стърчащите стъквени покриви на консервираните пещи, които въпреки всичко не се даваха на бурените. Най-отпред личаха неразрушени все още сгради, *иззидани от парчета* антична керамика. От същите късове *печена глина* се извисяваха причудливи изкуствени сводове. *Самоукният майстор* бе решил да *наподобя древността* и бе успял. Красивите полудъги изваяни от камъчета и керемидки *издуваха* изящните си *линии*, приличаха на декор за филм...

“*Иманярите са наоколо в пещерите*” – бърбреше приятелят ми. Аз вървах омагьосан, а късият ден свършваше студен и безличен. На връщане пак се покатерихме на стената и тогава учителят за втори път през последните десет години направи най-безхитростния си жест на щедър домакин да ми открие място и хора, които щяха през следващите дни *да се окажат съдбовни* за моето собствено, примирено с *предначертаната си улегналост* съществуване...

Като кръпки върху излинялата черга – как заплати на выпцветшем половике; *сивееха изорани нивици* – темнели вспаханнне нивы; *не бе се затрил и отчаял от битката с реституцирания си към земя* – не отчаялся в борьбе за урожай на реституированном участке земли; *каква думичка само, а?* – ну и слово придумали, а?; *без да ме подканя* – (здесь) без его подсказки; *би могло да мине за градина* – все это могло сойти за сад; *девствената непокътнатост* – девственная неприкосновенность; *иззидани от парчета* – (здесь) сложенные из осколков; *печена глина* – обожженная глина; *самоукният майстор* – мастер-самоучка; *решил да наподобя древността* – решил воссоздать древность; *издуваха линии* – (здесь) изгибали очертания; *иманярите са наоколо в пещерите* – искатели сокровищ обитают в ближних пещерах; *бърбреше*

приятелят ми – болтал без умолку мой друг; *да се окажат съдбовни* – окажутся роковыми; *предначертаната си улегналост* – predetermined степенност.

II

...Вечерта на нашето запознанство щях да помня до края на дните си. Бях се излъгал, че стопанинът живее сам. Тогава той най-първо ни заведе да видим уреда, на който е дал наименованието «лилипутския дворец»...

Сеизмологът Лазар бе завършил *природните факултети* на същия университет, с *печата на който бяха клеймосани и нашите дипломи* на историци. Младежкото му лице, съхранената жизненост и енергия не издаваха, че той *бе търкал университетските банки* осемнайсет години преди нас. Вероятно щеше още дълго да разяснява, че всеки милиметър от сеизмограмата е равен на една секунда, а пълен оборот ролката навъртала за четвърт час, ако не зачухме глас:

– Здравейте. Татко, прибрах се.

Светлеещият правоъгълник на разтворената врата бе изпълнен от фигурата на девойка – твърде висока, за да я сбъркаш с момиченце и достатъчно слабовата, крехка, та да оставя от пръв поглед съмнение, че е непорасла жена. Сигналната жълта лампа в дежурната стаичка осветяваше приликата между нея и онзи, когото бе нарекла „татко“. И все пак могъщата природна матрица бе положила своя уникален отпечатък на неповторимост. *Овалът на детското лице грееше без бащината издължена строгост на чертите*, ефирното излъчване преминаваше в мекота и тази женственост тръгваше надолу по тънката шия, преливаше в нежното тяло и *попиваше в източената моминска снага*.

– Запознайте се – рече Лазар.

Всъщност от представяне се нуждаех само аз, учителят прекрасно познаваше своята ученичка (както щях по-късно да узная – от съвсем малка, докато ми обясняваше необичайната ѝ съдба).

– Магдалена, приятно ми е. В последния клас на гимназията – напевно изчурулика момичето.

Изрекох и аз своето име, а съзнанието ми заповтаря като ехо: “Лазар... Магдалена, Лазар... Магдалена...”. Обострената ми интуиция подсказваше пълната достатъчност на запознанствата през тази неповторима вечер. *Едно се губеше*, ала усещах, че то едва ли ще се състои. По-късно, след полунощ, когато си тръгнахме и аз шофирах бавно, внимателно по непознатия път към града, приятелят ми разказа как майката ги напуснала. Било веднага след промените през 1990-та. *Хукнала по митингите*. На съпруга си казала, че повече не

иска да се чувства потисната, да е далеко от вятъра на демокрацията и *да простее в това диво място*. Изоставила ги, а Лазар самичък захванал да се грижи за тригодишната им дъщеря. Най-напред я оставял на детска градина: сутрин и вечер изминавал двайсетте километра от язовира до града с *раздрънкания служебен джип*, после по същия начин захванал да я откарва на училище, докато пораснала и могла самичка да се вози в автобус. Но той дори в горните класове предпочитал лично да съпровожда порасналото си момиче, било нещо като неотменим ритуал – сутрин и вечер. Стараел се нищо да не ѝ липсва. Магдалена растяла надарена, отдавали ѝ се всички предмети. Учителите в малкия град се дивели на упорития баща, който ден подир ден, година след година посрещал и изпращал слънчевата си дъщеря.

– Ти нали сам забеляза, че усмивката не слиза от лицето ѝ – риторично попита учителят, а равномерното бръмчене на двигателя *обсебващо връщаще* мислите ми към последните няколко часа.

Природните факултети – факултеты естественых наук; *с печата на който бяха клеймосани и нашите дипломи* – клеймо печати которого стояло и на наших дипломах; *бе търкал университетските банки* – протирал университетские скамьи; *овалът на детското лице грееше без бащината издължена строгост на чертите* – овал детского личика излучал тепло, в чертах не было отцовской строгости; *попиваше в източената моминска снага* – струилось в изваянной девичьей фигуре; *едно се губеше* – что-то ускользало из сознания; *хукнала по митингите* – рванула на митинги; *да простее в това диво място* – прозябать в этом захолустье; *раздрънкания джип* – раздолбанный внедорожник; *обсебващо връщаще* – навязчиво возвращал.

III

... Щом излязохме от станцията домакинът ни покани във фургона, където живееха с дъщеря си. На идване не бях му обърнал внимание и въобще не предполагах, че някой може да го обитава постоянно.

– Не е широко, но се свиква – простичко обясняваше Лазар. – Какво му трябва на човек – подслон и книги.

След тези думи видях, че... истинско бюро се гушеше в единия край, а в срещуположния бе кухнята – също с истинска масичка, край която приседнахме. Магдалена *типаше бързо*. Сръчните ѝ ръце за миг поставиха покривка, прибори, а салатката и чашките сякаш поникнаха.

– *Наздраве. За добре дошли – подкани* Лазар.

Сетне приятелят ми с цветното име Розин захвана да разправя за разкопките и моята мисия. В онзи момент и името на учителя-историк *заплува в ума ми* с някаква библейска обвързаност. По нещо си приличаха: отдавнашният ми състудент и сеизмологът. Представа за прилика, необяснима като душевна близост с някого – така, както електричеството светва в оголената жица на реотана и започва да излъчва топлина.

Лазар не ни прекъсваше..., но когато той заговори разбрах, че предпочита ролята на слушател.

– Всичко е свързано със земните Трусове – започна приказката си Лазар. – Всичко и всички. Ала хората го съзнават за миг, когато внезапно ги разтrese и в дългите секунди на *гигантското люшкане* усетят собствената си велика безпомощност. После забравят в самозаблуда, че *този път им се е разминало*, че не са пострадали. До *следващото раздрусване*. Нищожна е тази забрава, измамно е всяко спокойствие. Нашата благословена планета не спира нито за миг – върти се и се тресе, ала ние не знаем, не искаме да мислим постоянно за това, защото *не ни изнася*. Движим се по повърхността на майката-земя и сами се превръщаме в повърхностни същества. Тресем се от нерви, конфликти, войни; друсаме ни завист и алчност, тръпнем, престъпни забравили Бога. Мислим си за душите, че отлитат в небето. *Вятър!* Всичко попива в майчицата-земичка. Отколе ни носи тя върху гърба си: тази стара планета орисана в космическата си самота да ни търпи, а подир смъртта си ние влизаме в нея и милиардите ни души остават вътре с неизчезналите си страсти. Когато тя се препълни, не изтрайва, а вселенската ѝ въздишка руши къщи, мостове, градове и села, та дори континенти – загиват човеците и цивилизациите им... После археолозите ровят това застинало издихание с надежда да възкресят миналото. А *кълбото трепти* ли, трепти ли, трепти...“

Слушах в унес думите на Лазар. Учителят ги бе чувал много пъти, в градчето хората също знаеха зeмeтpъcнaтa философия на сеизмолога-отшелник. Способността му да обяснява човешките действия и поведение с трептението на земята бе родило крилата фраза, която разнасяше надалеко славата на своя създател: „*Хвана го зeмeтpъc*“. Той и за жена си бе отвърнал, когато попитали защо го е изоставила: „*Дойде ѝ зeмeтpъc*, хвана я!“

Бюро се гушеше – письменният стол приютитeлcя; *пипаше бързо* – бързо хлопотала на кухне; *сякаш поникнаха* – появились вдруг, как на скатерти-самобранке; *наздраве! за добре дошли! подкани Лазар* – за здравье и за знакомство! – поднял тост Лазарь; *заплува в ума ми* – стало всплывать в памяти; *гигантското люшкане* – гигантское раскачивание;

този път им се е разминало – на този раз пронесло; *следващото раздрусване* – очередные толчки; *не ни изнася* – не по нутру; *вятър!* – дудки!; *кълбото трепти* – земной шар въздрагива от толчков; *слушах в унес* – (здесь) слушал затаив дихание; *“хвана го земетръса”* – “попал под власт толчков”, „*дойде ѝ земетръса, хвана я!*“ – “и у нее в сознании начались толчки, тоже заразила”.

IV

...Излишно е да споменавам, че на другия ден още по обяд се озовах на *язовирната стена*. Лазар ме очакваше.

– Даскала, къде го забрави? – попита дружелюбно като видя, че съм сам.

– Хвана го земетръса – отвърнах шеговито, но Лазар не поде шегата.

– Такива като него много трудно ги лови. Той е от ония, дето успокояват трептенията.

Рядка порода.

Денем ходехме с Лазар из планината, все по-надалеко и по-навътре. Бреговете на този безкраен язовир не бяха пощадени от човешкото преселение. На открити полянки, сред храсти или дървета, на най-неочаквани места срещаме къщички или заградени пространства с *цопнати* *посред тях фургони и килнати барачки*. Един ден моят гид ме заведе при съвършено завършено селище. Дървените къщурки бяха тъй нови, че въпреки хладния въздух усетих мириса на *прясно оголено дърво*.

– Вдигнаха ги през лятото – белгийци. Идват и други: англичани, французи, холандци, руснаци... Пристигат най-сетне, а ние се плашим. Ами те и римляните са шетали тук, когато Христос се е раждал. Ще идват, за да ни опознаят, а пък ние сме интересни. Ти нали я знаеш историята – твърде дълго се оказахме изолирани. *Да се чудим* как тъй векове сме се крили на толкоз малко пространство, *изкривили сме се* в таз теснотия и все битки за оцеляване водим. Плашим се от широкия свят, страх ни е пак дали *отместената ни държавица* ще оцелее, че демокрацията пеела своята *зла песен*. *Щем не щем* ще отръскаме тази боязън. Идвали другите. Ами ние къде ходим – нали при тях, чужденците. Докога ще им викаме чужди. Измежду нас цял милион го отне земетръса – *изпълзахме от* хиляда и тристагодишното си *скривалище* и го заряхахме, *комай го опразнихме*, че не е ли туй също невиджано бедствие? Ти нали си към учените, а науката се развива. Както сме я подкарвали най-добре световната общност да ни обяви за музей. Нали ние, българите, сме все първи навсякъде: защо да не бъдем и първа държава-музей във Вселената? Другите, чуждите ще идват да ни разглеждат, а ние *ще си живуркаме* като музейни служители, ще си поддържаме *празното обиталище*, ще си показваме къщите,

селцата и градовете, а ония *ще плащат за входните такси, за поддръжка*, за екзотични атракции. *Ще им вземем акъла, а после паричките...*

Язовирната стена – дамба; *цопнати посред тях фургоны и килнати барачки* – неуклюже шлепнувшия се посередине фургоны и покосившия се деревянныя хибары; *прясно оголено дърво* – свежеобработанныя доски; *да се чудииш* – диву даешся; *изкривили сме се* – согнулись в три погибели; *отместената ни държавица* – допотопное, забытое Богом государство; *зла песен* – мрачная песня; *щем не щем* – некуда деваться; *изпълзахме от скривалище* – повыползали из берлоги; *комай го опразнихме* – по сути почти опустошили; *ще си живуркаме* – будем дни коротать; *празното обиталище* – пустая обитель; *ще плащат за входните такси, за поддръжка* – будут платить за вход и сохранность “музея”; *ще им вземем акъла, а после паричките* – сначала без ума останутся, а потом и без денежек.

V

Пред фургона-жилище бе израсла ела. Лазар я посадил като се родила дъщеря му. Магдалена бе украсила зелената си *посестрима* и тя грееше жива – стройна, накичена.

Приготовленията на двајсет и четвърти декември започнаха от сутринта. *Шеташе предимно* Магдалена, но и таткото знаеше своята част от повтарящите се действия и ги вършеше с осъзната тържественост; ритуалът наченат *на дневната виделина* постепенно се *зареждаше* с очакване за празничната вечеря, която не трябваше, нямаше как да бъде *поредното гълтане на храна*, а щеше чрез отрупаната с постни ястия трапеза да възвиси душите и ги препълни с вяра за бъдното плодородие.

С Лазар ходихме за *дрянови пръчки*. Накършените клонки с *едва напънили връхчета* дадохме на Магдалена, която *точеше корите за баница*. Съзерцавах сръчните действия на момичето, а в себе си усещах спокойствие... В пръстите на ръцете и на краката, в носа ми и темето, в *меките парички на ушите* покълвах невидими иглички и ме гъделичкаха, а този *гъдел* ме *замайваше*....

Украсила посестрима – украсила “названую сестру”; *приготовленията на двајсет и четвърти декември* – подготовка к сочельнику; *шеташе предимно* – в основном хлопотала по дому; *на дневната виделина* – при дневном свете; *постепенно се зареждаше* – (здесь) постепенно наполнялся; *поредното гълтане на храна* – обыденное поглощение еды; *дрянови пръчки* – веточки кизилия; *едва напънили връхчета* – едва

пробивающия се почки; *точеше корите за баница* – раскатывала скалкой тонкие слои теста для пирога с тыквой; *меките парички на ушите* – мочки (ушей); *гъдел ме замайваше* – (здесь) нежное покальвание опьяняло/ одурманивало меня.

НАПАСТ

К.Контрера

Франки Щуката, известен още и като Чичката, беше от хората, които можеха *жив да те закопаят*. Той беше най-нежеланият събеседник, *най-избягваният човек из цялата околия* и, разбира се, *най-некадърният* сред всички рибари. Току-виж успял да заметне и си разпрал дъното на панталоните с куката. А ако пък, не дай си Боже, реши да метне дънна въдица, *бягай* и се пази или *ще си отнесеш оловото право в десятката*. Ето, такъв си беше добрият, стар Франки. Добавим ли и, че имаше израз, наподобяващ опулен оплешивял кон, който яко е бил сритан отзад, картинката става доста живописна.

Но на Дани Ларсен в момента хич *не му дремеше за Щуката*. Беше си намерил добро място – *вир* точно след праговете и *замяташе, та се късаше*. От време на време *смеешната* му *плувка* трепваше и Дани вадеше *по някой и друг клен*. По пътеката се зададе Джет Стюарт, най-добрият приятел на Ларсен, член на клуба на Мухаря, *запален въдичар и човек на място* (като се изключи, че преди седмица Букър го беше открил да се въргаля пред някакъв селяндурски бар и *да пее мръсни песни* в компанията на уличен помияр с подрязана опашка и проскубано канарче с половин крило).

Дани свирна на идващия да дойде. Лицето на Стюарт светна, той пусна една усмивка от типа “Кой ще ме черпи” и се запромъкна през хрусталака към вира. Джет приклепна до въдицата на приятеля си, извади цигара, запали я и се загледа разсеяно към отсрещния бряг.

– Мислех, че с останалите сте на вировете под скалите или пък на езерото – *подсмръкна* Ларсен.

– Бяхме и, честно, вървеше добре, ама *кой дявол ни кара* да се местим и, ...не щеш ли, *налетяхме на оня навлек Франки. Голям досадник*. Присламчи се към нас като кърлеж...

– Ти как се измъкна? – въпросът беше зададен с учудване, защото *да духнеш под носа на въпросния индивид*, бе равносилно на чудо.

– Чисто и просто имах късмет да улуча момента – каза Джет.

Двамата презаметнаха и продължиха с далеч по-приятни теми като например колко уиски може да погълне Мики Слона и защо госпожа Пъркис прекалява с брендито.

Дани тъкмо беше засякъл един клен и се канеше да го набута в кепа, когато до тях достигна гласа на Франки...

Стюарт *се огледа като в небрано лозе, подсмръкна* и зашепна:

– Тоя *копой ме надушва от миля* и половина. Замязал съм на бедно английско графче, преследвано от кредитори. Миналата седмица едвам се отървах от него в ресторанта на Пърси, а по-миналата аз...

– Дани *изшътка* отново *и наостри уши* като доскоро гонен заек. Присви очи и се загледа към пътеката. Щуката се бе спрял и умуваше накъде да поеме – нагоре, срещу течението или да прекоси брода и да тръгне по отсрещния бряг. Ларсен сръга приятеля си в ребрата и кимна към Чичката:

– Виждаш ли го? Какъв селяндур! Миналата седмица ходих с него за риба. Едвам се довлякох до къщи. Първо ме трясна с едно олово между очите, после ме нацели право в лицето с един костур, а накрая ме *фрасна* по ченето *с дръжката на кепа* и...едва не ми избиде някой и друг зъб...

– Я да млъкваш! – *изхъхри* Дани *и извади поредния трън* от ръката си. – Млъквай, мътните те взели! Набодох се като игленик заради тоя дръвник, а ти се заливаш от смях!

След минути идилията беше възстановена. Двамата се бяха изтегнаели на брега. Въдиците бяха метнати във вира и от време на време ги навестяваше по някой клен. Джет тъкмо беше запалил поредната цигара и правеше разни фигурки с дима във въздуха, когато облещи очи и взе да примигва на парцали. Беше като циганин, *спипан на местопрестъплението*. Преглътна два-три пъти...

– Стига, Стюарт! Знаеш, че мразя да се правиш на подплашено муле! Така, че засмуквай си цигарата и си гледай плувката!...

Погледът на Ларсен беше попаднал в нужната посока и той видя на какво се бе опулил Джет. На отсрещния бряг, точно до купчина камъни, покрити с мъх, гордо се бе изправил Франки...

Можеха жив да те закопаят – могли заживо похоронить; *най-избягваният човек из цялата околия* – човек, которого сторонила вся округа; *най-некадърният* – самый никчемный; *бягай* – улепетывай; *ще си отнесеш оловото право в десятката* – получишь свинцом прямо в глаз; *не му дремеше за Щуката* – плевать ему было на Щуку; *вир* – заводь; *замяташе, та се късаше* – (здесь) закидывал удочку без устали; *смешната плувка* – чудной поплавок; *по някой и друг клен* – (здесь) пару-другую мелких рыбешек; *западен въдичар и човек на място* – заядлый рыбац и паренъ, что надо; *пее мръсни песни*

– горланит блатные песни; *кой дявол ни кара* – какой черт нас дернул; *налетяхме на навлек* – наткнулись на этого зануду; *голям досадник* – жуткий приставала / надоеда; *да духнеш под носа на въпросния индивид* – (здесь) исчезнуть под носом у упомянутого индивида ; *се огледа като в небрано лозе, подсмръкна* – испуганно стал озираться, шмыгнул носом; *копой ме надушва от миля* – легавый меня чует за милю; *изиътка и наостри уши* – цыкнул на него и наострил уши; *фрасна с дръжката на кепа* – врезал ручкой рыбацкой сети в форме сачка; *изхъхри и извади поредния трън* – прошипел и вынул очередную занозу; *спипан на местопрестъплението* – поймать на месте преступления.

ВИХЪР

Г. Стойков

В мойто родно село няма човек, който да не познава Вихър. Дори нещо парадоксално се получава: хората знаят за кучето ми повече, отколкото аз самия. Причината е една – работя в града и си ходя на село само в събота и неделя. А за Вихър разказват какви ли не чудесии! Там извлякъл от реката дете и го спасил от удавяне. На друго място *сдавил смок, дебел като върлина и дълъг три метра*. На чичо Петко намерил *юницата*, която *се залъчила* в горите и цяла седмица *скитала* чак *из землището* на Торос. И вярвах, и не вярвах, но във всички случаи се гордеех страшно много с моят Вихър. С него обаче строго. *Върнех ли се* в петък вечер, *открехнех ли вратницата* и той скочеше връз гърдите ми, зяпнал ме в очите, сякаш ще ми проговори, аз му задавах все един и същи въпрос: “Е, приятелю, някой нов подвиг извърши ли?”

Усетил *присмеха и подигравката* в гласа ми, той ме гледаше без да мигне, *укорно и тъжно*, и чак когато го потупвах по едната буза и гальовно му кажех “*Браво!*”, той почваше да врътка опашка и да скимти от радост. Мама ни наблюдаваше от терасата скръстила ръце върху *тъканата престилка*, и *ме гълчеше*: “Глези го ти, глези го, той *ще ти се качи на главата!*”

Отмествах лапите му от гърдите си, плесвах го по дебелията задница и го *отпъждах да върви* в двора. „Хайде, казвах му, *остави ме* да прегърна и мама. *Няма само с теб да се разправям!*“. Вихър послушно изтичваше по пътеката, отваряше вратницата на градината с крак и се отдалечаваше към сайванта, където беше *дървената му къщица*. Той знаеше, че няма *да ме свърти дълго* и след малко пак щях да бъда при него.

Всъщност, той растеше като всички останали кучета. Приятел ми го подари, ненавършил и два месеца – *кръгличка, пухкавичка топчица*. *Затичаше ли се по-силно и*

току се претърколи. Колко смях падаше около него! Децата го *носеха* все на ръце, връзваха му панделки, дъщеричката ми му шиеше терлички, синът *шапка му слагаше.* Мъкнеха го по улицата от сутрин до вечер. А натоварех ли ги на ладата, *то се изправяше на задните си крака* срещу отворената врата и *умолително пищеше* да вземем и него. Вземахме го, *то се знае.* Вихър стана член на семейството ми. Може да се каже – любимец на всички.

Това продължи до онази събота, когато *мама ме скастри* още щом се показах на вратницата:

– *Връй го пребий,* че изпояде билетата!

Охо, значи *кокошкар* *ще ставаме!* Аз *го тъкмех* свине и елени да гони, той *с пилета се гоцава.* Оставих багажа на стъпалата, откърших *жилава пръчка от черницата,* в *движение ошмулих шумата* и отидох в двора. *Изправихме се очи в очи* и аз почнах да му *чета конското.* Защо си давил билетата? Премигва ситно-ситно. Шляп по ушите. Гладен ли си, жаден ли си, та *посягаш на стоката?* Пак мига. Пак с пръчката по ушите. Обещавах ли да се поправиш? Мига, но по-рядко, сякаш размишлява. Аа, значи не обещавах? Шляп по ушите. Жално ми беше като го гледах как след всяко жилване *се сгърчваше и потреперваше като разхълцано дете,* но *конското евангелие* трябваше да се изчете докрая. Е, разбрахме ли се - попитах за последен път и съвсем, съвсем *доближих лицето си до неговото.* Този път Вихър ме гледеше недоумяващо, разтворил до дъно зениците на бистрите си кафяви очи. Глупаче! – *прикачих му го* без много да се замислям и го бутнах да се маха.

Като отмина две-три крачки се обърна, та ме погледна. *Завъртях му показалец* – и той, *да не повярваш,* подви опашка между краката и се спря чак в къщицата. Легна, сложи плоската си муцуна на предните опънати крака и някак засрамено скри очи.

На пиле повече не посегна.

Истинската ни обич обаче започна във втория му ловен сезон. Приятел от студентските години, председател на голяма земеделска кооперация в Казанлъшката долина, ме покани на лов. Вдигнахме се със зетя Петко един петък следобед, та в Долно Сахране. Станчо ни посрещна като най-скъпи гости, но *чак до ушите се засмя* като видя Вихър. Едър, охранен, с тънка предница и широк таз, с дебела шия, с лапи *като човешка длан* – кучето *ловеше окото* от пръв поглед. Радваше си Станчо на нас, но от Вихър вече не се отдели, защото тяхната дружинка всичко друго си имала, ама с кучетата за свине направо били зле. Ходили тук и там, дори купували някакво прехвалено мелезче от един

турчин, сума пари дали, но нищо не излязло. Мъчат се с две-три гончета, но не си е работа. Какъвто и дивеч да се дигне – след него хукват.

Не смеех много да се хваля, защото Вихър беше все пак на година и половина, и дето се казва, бе стажувал като „свинар“ само един ловен сезон – *млад, зелен*, – но не се стърпях: казах на Станчо, че моят *си го бива*. Има ли свине – намерени са! За имане ги има – оплакваше се Станчо. – И големи бели правят. Двестатина декара картофи бяхме насадили – *обърнаха ги наопаки*...

Още вечерта тръгнахме из планината. Настанихме се в една горска хижа на Казанлъшкия балкан и бързо сторихме жерава в огнището. Нахвърляхме по нея пържоли и салам, апетитно замириса на преснина. На дървената маса се появиха бутилки с червено вино и *сладката приказка се отприщи като порой*.

Не бяхме се виждали със Станчо отдавна. Другите хапнаха, пийнаха и се натъркаляха по нарове, а ние все нижехме спомените – един от друг по-сладки и по-мили, и не усетихме кога зазори. Когато все пак решихме да мигнем поне по час, водачът се надигна от нара: *“Хайде, момчета, да се разставим!”* Бях свалил само гумените ботуши, *нахлузих ги* наново, метнахме пушките на рамо и се изнизихме из вратата...

Сдавил смок, дебел като върлина дълъг три метра – удушил толстого, как бревно, ужа длиной в три метра; *юницата се залъчила* – телочка заплуталась; *скитала из землището* – добрела до поземельных владений; *върнех ли се и открехнех ли вратницата* – стоило мне вернуться и открыть калитку, как...; *присмеха и подигравката* – ирония и насмешка; *укорно и тъжно* – с укором и грустью; *“браво!”* – “молодец!”; *тъканата престилка* – домотканый фартук; *ме гълчеше* – отчитывала меня; *ще ти се качи на главата* – сядет на голову; *отмествах лапите му* – снимал лапы с груди; *отпъждах да върви в двора* – выпроваживал во двор; *остави ме* – (здесь) позволь мне; *няма само с теб да се разправам* – делать мне больше нечего, как с тобой обниматься; *дървената му къщица* – собачья будка / конура; *няма да ме свърти дълго* – долго я не продержусь; *пухкавичка топчица* – пушистый комочек; *затичаше ли се по-силно и току се претърколи* – стоило ему разогнаться, как он переворачивался кубарем; *носеха все на ръце* – все время таскали на руках; *шапка му слагаше* – нахлобучивал ему шляпу; *то се изправяше на задните си крака* – становился на задние лапы; *умолително пишеше* – умоляюще повизгивал; *то се знае* – само собой; *мама ме скастри* – мать набросилась на меня; *врѝй го пребий!* – чтоб он провалился!; *охо, кокошкари ще ставаме* – ничего себе, в мелких ворюшек превращаемся; *тъкмех го свине и елени да гони* – готовил его для охоты

на диких кабанов и оленей; *с пилета се гощава* – решил полакомиться цыплятами; *жилава пръчка от черницата, в движение ошмулих шумата* – гибкая, крепкая ветка шелковицы, на ходу оборвал с нее листья; *изправихме се очи в очи* – стояли друг против друга; *да му чета конското* – отчитывать; *посягаш на стоката* – за скотину взялся; *се сгърчваше и потреперваше като разхълцано дете* – сворачивался калачиком и вздрагивал, как всхлипывающий ребенок; *конското евангелие* – прочитать нотацию; *доближих лицето си до неговото* – наклонился к его морде; *прикачих му го* – ласково обозвал я его; *завъртях му показалец* – погрозил ему пальцем; *да не повярваш* – как ни странно; *чак до ушите се засмя* – от души расхохотался; *като човешка длан* – размером с ладонь; *ловеше окото* – бросалась в глаза; *млад, зелен* – молодо-зелено; *си го бива* – он не подведет; *обърнаха ги наопаки* – (здесь) перерыли и уничтожили все дочиста; *сладката приказка се отприщи като порой* – душевный разговор полился рекой; *хайде, момчета, да се разставим!* – ну, ребята, стройся!; *нахлузих ги* – натянул их.

КРАДЕЦЪТ НА ПРАСКОВИ

Е.Станев

I

...Тръгнах по стария, познат път много рано, с изгрев слънце. Улиците бяха почти пусти. Едрите кварцови камъни по калдъръма седефено лъщяха, отразявайки зарите на деня ... Беше изникнал цял квартал там, дето по-рано имаше само две-три къщурки, няколко варници и един каменист път, насечен от жилавите корени на акации, чиито тъмнокафяви шушулки някога беряхме, за да ядем сладка сърцевина...

Спретнати, нови къщи грееха на сутрешното слънце белите си стени. Кокетни дворчета, в които като розови облачета цъфтяха японски трендафили, се редяха едно до друго. Непознати хора надничаха през разтворените прозорци, от които висяха постели, сложени да се проветряват. Някъде свиреше радио и звуците идваха от хладната вътрешност на къщата. И колкото повече отивах напред, толкова по-непозната изглеждаше цялата околност. Вместо посивелите зидове с лишеи, които ограждаха старите лозя, се издигаха къщи и вили, виждаха се овощни градини.

...Стана неизбежно да мина през двора на една вила. Гъста вишнева горичка я потулваше от погледа и само заостреният ѝ покрив стърчеше над вишните.

Дребно старче с нощна шапка, направена от женски чорап, с богообразен вид на стар учител-пенсионер, се показва на вратата. То се приближи към мене и твърде недружелюбно ме попита какво желая. Когато му казах, че съм собственикът на мястото, което се

намира недалеч оттук, старчето изненадано повдигна гъстите си вежди, горчиво се усмихна и силно стисна ръката ми:

– Ах, ти, Кольо... *лошо момче*, нима не ме помниш?

Избелелите очи със зачервени клепачи, големият нос, беззъбата уста и тая костелива ръка, която сега стискаше моята, едва ли имаха нещо общо с моя някогашен учител по аритметика, комуто навремето създавах толкова ядове. Бедният господин Петров, Козичката, както го наричахме ние, неговите *нескопосници*.

Някога той имаше брадичка и тая брадичка, подострена като молив, обичаше да дъвче, когато ни изпитваше на черната дъска. Тая забележителност сега липсваше – вероятно беше я обръснал, тъй като тя *е станала отчайващо рядка*. Но той все още изглеждаше *жизнен, пъргав и чистичък*, както *са честички старчетата*, които не пият и не пушат. *От него лъхаше* спретнатост и порядъчност, каквато имаше в ония вече починали наши дядовци и бащи, свикнали да живеят редовен и духовно чист живот.

– Нима продаде мястото? – извика той, когато му казах защо съм дошъл.

– Боже господи, кой продава сега?

В очите му се появи огорчение. Той пусна ръката ми бавно, с нескрито разочарование...

Камъни по калдъръма седефено лъцяха – камни на выложенной булыжником мостовой блестели, как перламутровые; ***звучите идваха от хладната вътрешност на къщата*** – звуци лилесь из внутренней прохлады дома; ***зарите на деня*** – восход солнца по утрам; ***варници*** – печи для гашения извести; ***собственикът на мястото*** – владеец земельного участка; ***лоши момчета*** – сорванцы; ***избелелите очи*** – поблекшие глаза; ***нескопосници*** – сорвиголовы; ***станала е отчайващо рядка*** – плачевно поредела; ***жизнен, пъргав и чистичък*** – энергичный, шустрый и опрятный; ***както са честички старчетата*** – как множество старичков; ***от него лъхаше*** – от него веяло...

II

...*Ако не бе нуждата*, никога не бих продал това място. Когато го видях, убедих се, че добрият старец е прав да ми се сърди. Няколко орехови дръвчета, кой знае как изникнали тук, с гладки, сребристольскави стъбла, с едри жълтозелени листа, приличащи на млади палми, хвърляха дългите си сутрешни сенки по тревясалата поляна. Нищо не напомняше, че някога тук е било лозе. Насреща беше издигната нива. Дебел човек с грамадна сламеница стоеше на терасата и любопитно ни гледаше. Една постройка, която

служеше за кошара, бе разрушена и малко по-настрана от нейните още неразчистени основи се издигаха тухлените стени на бъдеща къща...

Само *колибата* на полковника *беше такава, каквато я оставих*. Бурени и жалки храсти я обвиваха като мрачна развалина. Почернелите керемиди на покрива бяха обрасли с жълти мъхове и сиви лишеи. Тя беше каменна, четвъртита, приличаща на стар барутен погреб и тъй дълбоко вбита в земята, че човек можеше да стъпи на покрива ѝ, ако приближеше откъм гърба ѝ. Бе построена така, че задната ѝ част потъваше в земята, докато предната се откриваше висока няколко метра. *Хралупест орех* с изсъхнали връхни клони хвърляше зелената си прозрачна сянка върху тая жалка купчина, цялата потънала в хлад и роса. Никаква пътечка не водеше към нея и никаква човешка следа не показваше някой да е идвал тук...

– Помниш ли полковника? – попита моят учител, когато се приближихме към колибата.

– Колибата е същата – забелязах аз.

– А историята с жена му... Нима си я забравил? Целият град говореше за нея... *Ако не бе нуждата* – если бы нужда не заставила; *колибата беше такава, каквато я оставих* – домишко оставался таким, каким я его помнил; *дълбоко вбита в земята* – глубоко врытый в землю; *хралупест орех* – дуплистый орех.

III

Един ден видях пред колибата да стои една жена. Бях *дошъл да помародерствувам* и когато се промъквах към старата *зарзала* на полковника, *отежала от плод*, натъкнах се на жената. Тя седеше на ниско столче пред вратата, облечена в светлосиня рокля, с широки ръкави, през които излизаха нейните ослепително бели, *разголени ръце*. Къдравата ѝ коса, златиста и буйна, лежеше разчесана в скута ѝ. Седеше неподвижно, замряла в съзерцание. Всред тишината на старата колиба, сред този пустош и глухота тя приличаше на привидение. Когато я видях, обзе ме ужас, сърцето ми сигурно е престанало да тупти и мисълта, че тя е същество от неземния и магьоснически свят на приказките, *скова волята ми*. Неочаквано тя се обърна и видях очите ѝ – дълбоки и сини, изпълнени с мека светлина и с тъга. *Аз нададох уплашен вик* и с всички сили *избягах от нея*. Докато тичах към града, разкайвах се, че не съм вярвал в съществуването на този прекрасен и ужасяващ свят...

Колкото до самия полковник, познавах го много добре... Той беше шишкав, към петдесет годишен, плещест, късоврат, с плътно прилепнали към черепа уши, с остри, сиви очи и *побелели коси, стригани алаброс*. Тоя алаброс придаваше на главата му израз на рис.

Войниците се вдървяваха, щом го зърнеха, подофицерите трепереха за частта, която обучаваха, офицерите се червяха или бледнееха, ако ударът с нож не излезеше достатъчно енергичен...

В края на лятото през осемнадесетата година градът пламна от коремен тиф... Тогава полковникът избяга с жена си тук, в старата колиба.

Една военна каруца докара багажа – огромно дървено легло, дюшеци, няколко стола, кухненска маса и завивки. Семейството се настани в каменната колиба, хладна като изба. Тя имаше само една стая, *измазана с вар, с долани и с пезули* в стените. Дебела дъбова врата, *надупчена от червеите*, която *се заключваше с дървено сюрме* и с грамаден ключ, водеше направо в стаята. Два прозореца с капаци и с железни перила, без стъкла, пропускаха светлината вътре.

Наредиха се *криво-ляво*. В хладната колиба горещината не се усещаше така убийствено. Обядваха и *вечеряха на трема*, запазени от сянката на стария орех, на който през нощта кацваше някой бухал...

Дошъл да помародерствувам – забрался поразбойничать; *зарзала отежала от плод* – дикая абрикоса с прогнувшимися под тяжестью плодов ветвями; *разголени ръце* – обнаженные руки; *скова волята ми* – лишил меня воли; *нададох уплашен вик* – заорал не своим голосом; *избягах от нея* – бросился наутек; *побелели коси, стригани алаброс* – седые волосы, стриженные под бобрика; *войниците се вдървяваха* – солдаты столбенели; *измазана с вар, с долани и с пезули* – побеленная известью, со шкафами и завалинками в нишах; *надупчена от червеите* – проеденная червями; *се заключваше с сюрме* – закрывалась на засов; *криво-ляво* – худо-бедно; *вечеряха на трема* – ужинали в сенях.

IV

...Както всякога, след вечерята останаха на трема. Тя бе седнала към дъното, той пред нея в платнения стол. Косата му леко лъщеше под светлината на газената лампа. Двамата мълчаха. Той си мислеше за нещо, тя се опитваше да не го мрази и загледана в хоризонта, където една светла ивица издаваше скрития зад хълма град, мислеше за своя любим. Утре пак щеше да го види, щеше да лежи в неговите обятия и сладостно да се топи в тях. Какво от това, че съпругът ѝ се измъчва, че остарява, че иска и тя да бъде като него? Не беше ли му отдала целия си живот? Не ѝ остават много години до старостта, до тая старост, която той желае. Какво може да направи тя за него повече от това, освен да се грижи за здравето му? Не биваше да се упреква. За какво? За щастието, което бе познала?.. Отсега нататък

знаеше кое колко струва и не можеше да се откаже от правото си, дори и самият бог да застанеше срещу нея...

Усещаше, че се изпълва със самоувереност. Не, тя няма да се спре пред нищо. Когато войната свърши, ще тръгне подир човека, когото обича, без да се колебае... Неусетно беше започнала да мечтае, вслушана в засилващото се *скърцане на щурците*, в *лекия шепот на вечерника* из клоните на ореха, загледана в *отежалото от звезди небе*, тъмносиньо, почти черно, но леко и бездънно от звездната светлина. Не забелязваше, че полковникът беше се обърнал и я наблюдаваше със съсредоточен и удивен поглед, мъчейки се да прочете мислите ѝ. Беше изненадан от израза на лицето ѝ, от изписаната по него горда самоувереност. Това лице беше безкрайно отдалечено от него и там се четеше мечтателно блаженство.

Тя чу думите, които я стреснаха:

– За какво мислиш?

Погледна го с крайчеца на окото си, без да се обърне.

– За нищо.

– Не, беше се замислила и умът ти бе далеч оттук. Каж ми го, защо криеш? Гласът му бе настойчиво сърдит и тая *настойчивост*, която изявяваше неговото съпружеско право, *я раздразни*.

– Мисля за старостта – отвърна тя насмешливо.

– За коя старост, за моята ли?

– Не, за моята.

Той *я изгледа из-под* гъстите си *вежди*.

– Твоята старост все още е далеч. Можеш да поживееш още малко безгрижно.

– Безгрижно?! С тебе не съм живяла безгрижно – каза тя ядно.

– Тъй ли? – Той се изви от стола и я стрелна с поглед.

Тя остана спокойна, загледана пред себе си.

– Какво искаш да кажеш?

Тя се обърна и го погледна. В погледа ѝ нямаше нито сянка смущение. Очите ѝ гледаха дръзко и зад привидното им спокойствие се четеше готовност за всичко. В един миг той поглед го срази, той отпусна рамене; но в следната секунда *му се върна самочувствието*:

– Късно го казваш, трябваше по-рано... *Прихванало те е нещо...*

Тя забеляза, че ординарецът стои на пейката и подслушва. Дали той омразен човек не бе загатнал на мъжа ѝ за ботушите?

Стана и влезе в колибата. Там я посрещнаха тишината и мракът, които я отблъснаха. Поиска ѝ се да излезе навън да се разходи, да остане сама с мислите си, по-далеч от съпруга си, който я дебнеше. Наметна плещите си с един шал, мълчаливо и бързо мина през трема и тръгна по пътеката към лозето. Полковникът *я изгледа учудено*.

Вървеше бавно, като се вслушваше зад себе си. Край нея се тъмнееха лозите в гъстите правилни редици, над тях като черни облаци се надвесваха дърветата. Под *слабата звездна светлина* пътеката се белееше напред и се губеше нагоре, към вилата на учителя, където един фенер осветяваше асмата в двора.

Знаеше кое колко струва – знала всему цену; *да застанеш срещу нея* – встанет на ее пути; *скърцане на щурците* – стрекотня кузнечиков; *шепот на вечерник* – леккий шепот вечерного ветерка; *отежалото от звезди небе* – усыпанное звездами небо; *думите я стреснаха* – слова прервали ее мечтательность; *умът ти бе далеч оттук* – мысли твои витали где-то далеко; *настойчивост я раздразни* – его настойчивость задела ее; *я изгледа из-под вежди* – посмотрел на нее исподлобья; *стрелна я с поглед* – бросил на нее испытывающий взгляд; *му се върна самочувствието* – к нему вернулась решительность; *прихваналото те е нещо* – что-то с тобой не то; *изгледа я учудено* – удивленно посмотрел ей вслед; *слабата звездна светлина* – тусклый свет звезд.

ВСИЧКО Е В ТВОЙТЕ РЪЦЕ

К. Мирчева

/притча/

I

В едно село живеели двама мъдреци. Първият бил много добронамерен и позитивен човек, докато вторият все критикувал хората, които идвали при него. При първия постоянно идвали хора, кой за съвет, кой просто да си поговори с него, а при другия никой не идвал и той започнал някак си да завижда. Решил да го провокира и с това *да урони авторитета му пред хората*. Дълго мислил как да стори това и най-накрая решил: "Ще взема една пеперуда в ръката си. Ще отида при него, когато има най-много хора и ще го попитам: "Каж ми жива ли е пеперудата?" Ако каже, че е жива ще я смачкам и ще го компрометирам. Ако каже, че е мъртва, ще я пусна и пак ще го компрометирам"...

След като измислил всичко отишъл при мъдреца и го попитал:

– Ти като си толкова мъдър, можеш ли да ми кажеш жива или мъртва е пеперудата, която държа в ръката си?!..

Човекът го погледнал, усмихнал се и кротко казал:

– Всичко е в твоите ръце. Ако искаш ще бъде жива, ако искаш няма да бъде жива...

Живеем в *динамично и забързано време*. Живеем в свят, който всеки миг се променя. Живеем почти прединфарктно, без да се замислим много върху смисъла и потребността от това, което се стремим да постигнем и цената, която плащаме.

Затрупваме се с работа, желания, проблеми и постепенно загубваме способността си да се радваме на живота, да виждаме красивите неща около себе си, да даряваме и получаваме обич и да се усмихваме. *Ставаме изнервени*, намръщени, вечно сърдити и недоволни от себе си, от колегите си, от децата си, от света, които ни заобикаля.

И вместо да променяме и развиваме себе си намираме достатъчно оправдателни причини за гневното си и обидено настроение и състояние. Дори нещо повече – винаги намираме някой друг, който да е виновен за това...

Прехвърляме върху него всички причини за нашите собствени неуспехи, провали или неудовлетворения... И не отделяме и минута време да се замислим за собственото си участие в това, което ни се случва...

Някак си *пропускаме да проумеем*, че животът ни е такъв, каквито сме ние самите. Ако нашите мисли и чувства са красиви и позитивно заредени, такова ще бъде и възприемането ни на света и хората. А от това зависят и нашите взаимоотношения.

Животът е като огледало в което се оглеждаш. И той отвръща със същото, което си изпратил към него... Ако сметнем, че е несправедлив и отвратителен, той се превръща в такъв, тъй като ние самите сме настроили програмата му.

Хората по различен начин възприемат нещата. Ако за един родител четворката, която получава детето му, е трагедия, то за друг това си е пълен успех. Всичко зависи от гледната точка.

Да урони авторитета му пред хората – уронить авторитет в глазах людей; *динамично и забързано време* – динамичное и стремительное время; *ставаме изнервени* – становимся издерганными; *пропускаме да проумеем* – забываем о необходимости осознать.

II

...И на двамата зададох един простиъкъ въпрос: "Какво би ви направило щастливи?"

Мъжът ме погледна изумено, помълча известно време и отвърна: "...Това за щастието са измислици, дето ги има само по филмите. Животът е гаден и тежък, живееш го и след това умираш..."

Жената бе не по-малко изненадана от въпроса ми. Тя отговори веднага: "...Това за щастието не съм го мислила, ама знам, че с мене не може да се случи. То да си щастлив трябва да имаш много пари, ама ако имаш пари може пък да си болен и пак да не си щастлив?!.. Не зная какво да Ви кажа..."

Отговорите им не ме изненадаха. От девет години задавам този въпрос...

По въпросите за щастието съм разговаряла с много хора. Хора с различен възрастов диапазон, с различно материално състояние и успехи в живота.

Сред тях имаше такива, които се бяха научили как да постигат целите си, но щом ги постигнаха, *започваха да ги омаловажават* и не можеха да се радват на постиженията си. И въпреки успехите си те живееха в терзания и неудовлетвореност от себе си.

Имаше и други, вечно недоволни от нещо, което не можеха определят какво е. Те много успешно *успяваха да вгорчат своя собствен живот и този на околните*.

Имаше и едно десет годишно циганче, което живееше в една стая с родителите си и осемте си братчета и сестричета. В дома им нямаше вода и ток от половин година. Беше с тънка мръсна и скъсана блузка в една много студена зима. Та то ми каза категорично: "...О, аз знам какво е щастие. То е да има всеки ден по три филии хляб на ядене, картофена гозба и някой да ти е дал да му допиеш кока-колата"...

Щастието е субективно обусловена и строго индивидуална ...категория, свързана с уменията на човек да постига това, което желае и да оценява и да се радва на това, което има. И въпреки, че щастието е свързано с личния успех, то не се измерва с това колко и какво е постигнал човек, а с чувството на удовлетвореност от постижението. Личният успех е свързан:

1. С умението на индивида да приема собствените си грешки, като възможност за учене и усъвършенстване, а не като провали;

2. С приемане, осъзнаване, освобождаване или трансформиране на отрицателните емоции, които са неизменна част от живота;

3. С осъзнаване на собствените желания и цели и с действия за постигането им...

Нагласата за щастие или нещастие се формира в ранните детски години на човека, въпреки че това е постоянен и продължителен процес, който протича през целия човешки живот. Радостта става трайно състояние на духа, само когато човек осъзнае, че неговото щастие зависи от него самия.

Когато човек осъзнае, че има силата да бъде това което е, когато на него му е даден шанс в детските години да преоткрива своята вродена доброта, да получава и да дава любов, да вярва в собствените си способности, да се учи от грешките си, да обича себе си и света, който го заобикаля, ще формира увереност и отговорност.

Започваха да ги омаловажават – начинали умаляват их значимост; ***успяваха да вгорчат своя собствен живот и този на околните*** – удавалось помрачить не только свою собственую жизнь, но и жизнь окружающих.

III

Често внушаваме на децата си чувството, че тяхното щастие и успех зависят единствено от другите хора. И по този начин блокираме техните мечти.

...В училище децата учат какво ли не, но никой не ги учи да осъзнават и разбират собствените си чувства, мисли, емоции, представи и постъпки. Отделяме доста внимание и време на външния свят /среда, околни и т.н./ и почти никакво на вътрешния свят на човека.

Човек може да изпитва обич, само ако в детството си е получавал такава. Външният свят може да даде на човек усещания за радост, красота, любов, щастие и спокойствие само, ако човек е получил тези неща в детството си и е научен как да ги дарява на другите...

Човек би могъл да живее и без любов, би могъл да оцелее и във враждебна среда, би могъл да понесе и физическо насилие, но това ще доведе до неговата деформация. Ще натрупа у него гняв, омраза, агресия, злоба, неудовлетвореност...

Когато детето загуби обичта и подкрепата на родителите си, то страда. Чувства се неадекватно, изпълнено със съмнения и страхове. Изпитва *емоционално объркване* и напрежение, *през него преминават противоречиви чувства*. Приема..., че си е заслужило липсата на обич. В периода от своето развитие започва да формира ниска самооценка. Понякога е възможно да включи като защитен механизъм агресивни реакции, чрез които задоволява потребността си от това да бъде забелязано.

...Водещи в живота му стават емоционалните модалности страх и гняв.

В живота си като възрастни ние сме това, което сме получили в детството си... От нашето поведение зависят взаимоотношенията ни с околните. Те могат да бъдат позитивни или негативни, градивни или разрушителни. И ще бъдат такива, каквито сме ние самите...

Според направените изследвания в "Картата на щастието", създадена от социалния психолог Ейдриън Уайт българите са едни от най-нещастните хора на света. Интересен е и

факта, че извън класацията на 20 най-щастливи страни попадат и държави като Франция, САЩ, Великобритания и Япония.

...Не е необходимо човек да отиде на края на света, за да проумее, че може да бъде щастлив, *единствено и само*, когато иска да бъде щастлив. И въпреки това не би било зле да обиколи света и сам да се убеди в това, че *щастие то не е крайна цел, а начин на пътуване*.

Емоционално объркване – емоционално замешателство; ***през него преминават противоречиви чувства*** – (здесь) им овладяват противоречивы чувства; ***единствено и само*** – лишъ в том случае; ***щастие то не е крайна цел, а начин на пътуване*** – счастье является не конечной целью, а сущностью нашего жизненного пути.

СЪДЪРЖАНИЕ

Г. Узунов. Словото / 3
В. Борисов. Талантът / 4
Г. Марков. Спасителният смях / 5
М. Ран. Манастирска магерница / 6
О. Кръстева. Един човек каза “Добро утро” / 7
Б. Априлов. Тридесет и деветият / 9
Е. Манов. Моето първо лято
I / 11
II / 12
III / 13
А. Гуляшки. Бай Рашко / 14
П. Неделкин. Квалифицирана помощ / 15
Е. Манов. Гарванът / 16
В. Свинтила. Завръщане / 18
Е. Манов. Бягството на Галатея
I / 19
II / 22
III / 23
IV / 25
П. Вежинов. Нощем с белите коне
I / 26
II / 27
III / 28
IV / 29
V / 30
Б. Болгар. Път през планината или нещо за Марта / 32
В. Свинтила. Радостта от живота / 33
Н. Драганов. Безкрайният ден
I / 34
II / 35
III / 37

- А. Гуляшки.* Златното Руно / 38
- Е. Огнянова.* Жената на баща ми / 40
- А. Мандаджиев.* Съквартирант / 41
- О. Кръстева.* Един опасен план и момчето Бой
I / 43
II / 46
- Л. Станев.* Една жена не спи / 49
- И. Иванова.* Разкази ми / 50
- П. Вежинов.* Обеспокоителни случки / 51
- Я. Антоу.* Трябва да поправим телефоните / 53
- Г. Христов.* Да са живи и здрави гледачките / 54
- Г. Узунов.* Времена / 56
- Г. Узунов.* Във влака / 58
- П. Боянов.* Литературно наследство / 60
- Д. Тенев.* Разказ без поука / 61
- В. Зарев.* Хрътката срещу хрътката / 63
- И. Мартинов.* Голямото изпитание / 65
- А. Гуляшки.* През една дъждовна есен / 67
- И. Петров.* Смъртна присъда
I / 69
II / 71
- Ц. Лачева.* Домът край реката / 72
- Н. Кръстева.* Съдба човешка / 74
- А. Дичева.* Синдром на щастието / 76
- Г. Константинов.* Особеният дефект / 79
- Д. Шишманов.* Хайлайф
I / 81
II / 84
- Б. Райнов.* Само за мъже / 85
- И. Мартинов.* Нощта е дълга / 88
- А. Гуляшки.* Случаят в Момчилово / 89
- Е. Пелин.* На браздата / 91
- Д. Димов.* Поручик Бенц / 92
- В. Голев.* Капан за наивници / 92

П. Вежинов. В полето / 93

И. Петров. Хайка за вълци
I / 95
II / 96

Ст. Стратиев. Диви пчели
I / 98
II / 99
III / 100

Н. Хайтов. Дърво без корен / 102

Д. Талев. Железният светилник / 104

Е. Пелин. Чорба от греховете на отец Никодим / 105

Й. Йовков. Божура / 109

В. Гаврилов. Сайгон / 111

С. Кисьов. Котарак с един крак
I / 113
II / 115

Е. Александрова. Цветята на малката мутреса / 116

Д. Томов. Трусове на любовта
I / 118
II / 120
III / 121
IV / 123
V / 124

К. Контрера. Напаст / 125

Г. Стойков. Вихър / 127

Е. Станев. Крадецът на праскови
I / 130
II / 131
III / 132
VI / 133

К. Мирчева. Всичко е в твойте ръце
I / 135
II / 136
III / 138